

REPUBLICA MOLDOVA
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
Administrația Națională a Drumurilor

Proiectul de conectivitate rurală în Moldova (P180153)
PLAN DE MANAGEMENT SOCIAL ȘI DE MEDIU
PENTRU CORIDORUL C8.1&C8.2 (C8)
(DRUMUL G88 & G86)
(CORNEȘTI - M5-C8.3)

Octombrie 2025

Tabla de conținut

ACRONIME ȘI ABREVIERI	4
1. INTRODUCERE.....	5
1.1. CONTEXTUL PROIECTULUI.....	5
1.2. COMPONENTELE PROIECTULUI	5
1.3. DOMENIUL DE APLICARE AL ESMP	8
1.4. EVALUAREA SOCIALĂ ȘI DE MEDIU A PROIECTULUI	9
2. CADRUL LEGAL ȘI DE REGLEMENTARE	14
2.1 LEGISLAȚIA GENERALĂ DE MEDIU REFERITOARE LA DRUMURI.....	14
2.2 LEGISLAȚIA PRIVIND BIODIVERSITATEA	17
2.3 BANCA MONDIALĂ ȘI LEGISLAȚIA INTERNAȚIONALĂ.....	21
2.4 GAP ANALIZEAZĂ LEGISLAȚIA MOLDOVEI ȘI ESS1-10 AL BM.....	26
3. DOMENIUL DE APLICARE AL REABILITĂRII DRUMULUI C8 ȘI ACTIVITĂȚILE PROPUSE.....	30
4. LINIA DE BAZĂ DE MEDIU ȘI SOCIALĂ.....	35
<i>Contextul țării .....</i>	<i>39</i>
4.1. CONDIȚII CLIMATICE	45
4.2. GEOMORFOLOGIE ȘI GEOLOGIE.....	45
4.3. CALITATEA APELOR DE SUPRAFAȚĂ, A APELOR SUBTERANE ȘI A APELOR DE ADÂNCIME.....	46
4.4. RESURSE ORGANICE ȘI BIOTICE	46
4.5. PEISAJUL	47
4.6. CALITATEA AERULUI.....	47
4.7. ZGOMOTUL.....	48
4.8. PROPRIETĂȚILE SOLULUI.....	48
4.9. UTILIZAREA TERENURILOR ȘI DISTRIBUȚIA AȘEZĂRIILOR.....	48
5. IMPACTUL POTENȚIAL AL PROIECTULUI ASUPRA MEDIULUI ȘI A SOCIETĂȚII.....	49
6. ATENUAREA POTENȚIALELOR EFECTE SOCIALE ȘI DE MEDIU ALE PROIECTULUI.....	55
6.1. SOLUL	56
6.2. APELE DE SUPRAFAȚĂ	57
6.3. APELE SUBTERANE	58
6.4. APA PENTRU LUCRĂRILE DE CONSTRUCȚIE.....	59
6.5. ZONE VERZI ÎN JURUL DRUMULUI	59
6.6. ZONE PROTEJATE.....	60
6.7. PROTECȚIA AERULUI ATMOSFERIC	60
6.8. COMBATEREA ZGOMOTULUI ȘI A VIBRAȚIILOR.....	61
6.9. DEȘEURI DIN CONSTRUCȚII.....	62
6.10. RISCURI DE MUNCĂ ASOCIATE CU LUCRĂTORII CONTRACTAȚI	62
6.11. PROTECȚIA SĂNĂTĂȚII LUCRĂTORILOR ȘI SECURITATEA MUNCII.....	62
6.12. TABERE DE CONSTRUCȚII	64
6.13. CARIERE, GROPI DE PROVIZII ȘI DEPOZITE DE DEȘEURI	65
6.14. ORGANIZAREA ÎN SITUAȚII EXCEPȚIONALE DE URGENȚĂ.....	65
6.15. TRAFICUL RUTIER ȘI SIGURANȚA RUTIERĂ EVALUARE.....	65
6.16. ACCESUL LA TERENURI ȘI PROPRIETĂȚI.....	66
6.17. IMPACTUL OPERAȚIONAL ȘI MĂSURILE DE ATENUARE A ACESTUIA	66
6.18. IMPACTURI POZITIVE	67
6.19. COMITETUL DE MONITORIZARE A IMPACTULUI SOCIAL	67
6.20. MĂSURI SOCIALE DE ATENUARE.....	68
6.20.1. EVITAREA ȘI MINIMIZAREA STRĂMUTĂRII ECONOMICE	68
6.20.2. IDENTIFICAREA ȘI GESTIONAREA IMPACTULUI DEPLASĂRIILOR ECONOMICE	69
6.20.3. CALENDARUL DE PUNERE ÎN APLICARE A RAP.....	70
6.20.4. ASIGURAREA EVITĂRII ALTOR EFECTE SOCIALE NEGATIVE.....	70
7. PROGRAMUL DE MONITORIZARE SOCIALĂ ȘI DE MEDIU	74

8. ARANJAMENTE INSTITUȚIONALE PENTRU IMPLEMENTAREA ESMP.....	76
9. MECANISMUL DE SOLUȚIONARE A PLÂNGERILOR (GRIEVANCE REDRESS MECHANISM).....	80
PROCESUL DE INVESTIGARE ȘI SOLUȚIONARE A PLÂNGERILOR	80
CANALE PENTRU DEPUNEREA PLÂNGERILOR	83
REGISTRUL PLÂNGERILOR	83
SERVICIUL DE SOLUȚIONARE A PLÂNGERILOR AL BĂNCII MONDIALE.....	84
CONȘTIENTIZAREA	84
MONITORIZAREA ȘI RAPORTAREA PRIVIND PUNEREA ÎN APLICARE A GRM.....	84
10. PROGRAMUL DE IMPLEMENTARE	85
11. CONSULTĂRI ȘI IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE.....	85
ANEXA 1. STUDIU DE MEDIU ȘI SOCIAL.....	88
ANEXA 2. PLANUL DE MANAGEMENT SOCIAL ȘI DE MEDIU	96
ANEXA 3. PLANUL DE MONITORIZARE SOCIALĂ ȘI DE MEDIU (E&SMP).....	116
ANEXA 4. PROCEDURI DE IDENTIFICARE ÎNTÂMPLĂTOARE	130
ANEXA 5. PROCEDURI DE GESTIONARE A FORȚEI DE MUNCĂ	132
ANEXA 6. ORIENTĂRI PENTRU DEPOZITAREA, MANIPULAREA ȘI ELIMINAREA DEȘEURILOR PERICULOASE ȘI NEPERICULOASE	133
ANEXA 7. NOTĂ ORIENTATIVĂ PRIVIND CURĂȚAREA AMPLASAMENTULUI	136
ANEXA 8. LINIILE DIRECTOARE PRIVIND SSM.....	138
ANEXA 9. PROCESE-VERBALE ALE CONSULTĂRILOR PUBLICE ESMP	142
ANEXA 10. BUNURI AFECTATE DE PROCEDURA DE EXPROPRIERE, PENTRU CARE SUNT NECESARE LUCRĂRI CADASTRALE ȘI URMATE DE PROCEDURI RAP.	145

ACRONIME ȘI ABREVIERI

CERC	-	Componenta contingentă de intervenție în caz de urgență.
ESF	-	Cadrul social și de mediu
ESHS	-	Mediu, social, sănătate și siguranță
ESMP	-	Plan de gestionare socială și de mediu
ESIA	-	Evaluarea impactului social și de mediu
ESS	-	Standard de mediu și social
UE	-	Uniunea Europeană
FS	-	Studiu de Fezabilitate
GBV	-	Violență bazată pe gen
GN	-	Notă de orientare pentru ESS2
GRM	-	Grievance Redress Mechanism (Mecanism de soluționare a plângerilor)
BIRD	-	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
LMP	-	Procedura de gestionare a forței de muncă
M&E	-	Monitorizare și evaluare
ONG	-	Organizație neguvernamentală
NMT	-	Transport nemotorizat
OHS	-	Sănătate și siguranță ocupațională
PAP	-	Persoană afectată de proiect
DOP	-	Obiectivul de dezvoltare a proiectului
UIP	-	Unitatea de Implementare a Proiectului
PPE	-	Echipament personal de protecție
RAP	-	Plan de acțiune pentru reinstalare
RPF	-	Cadrul politicii de reinstalare
SEP	-	Planul de implicare a părților interesate (Stakeholder Engagement Plan)
NRA	-	Administrația Națională a Drumurilor
BM	-	Banca Mondială

1. INTRODUCERE

1.1. Contextul proiectului

Obiectivul de dezvoltare a proiectului. Obiectivul de dezvoltare al proiectului (DOP) este de a oferi conectivitate rutieră rezistentă la schimbările climatice comunităților locale selectate; de a facilita tranzitul rutier prin punctele de trecere a frontierei selectate cu România și de a oferi un răspuns eficient în cazul unei urgențe eligibile.

Principalii indicatori de performanță sunt:

- Numărul de persoane care locuiesc la mai puțin de 30 de minute de mers cu mașina de cea mai apropiată piață și liceu (număr)
- Drumuri modernizate cu proiectare rezistentă la schimbările climatice (km)
- Reducerea timpului mediu de așteptare la punctele de trecere a frontierei Moldova/România (ore)

1.2. Componentele proiectului

Proiectul propus constă din patru componente: (i) Componenta A va finanța lucrările fizice necesare pentru a conecta comunitățile locale cu serviciile publice și oportunitățile economice, bazându-se pe sprijinul acordat anterior Guvernului pentru modernizarea unei rețele prioritare de drumuri locale și regionale ; (ii) Componenta B va facilita comerțul și va extinde Căile de Solidaritate, prin creșterea capacităților și modernizarea punctelor de trecere a frontierei (PCT) Ungheni, Leușeni și Giurgiulești și a drumurilor de acces care le leagă; (iii) Componenta C va finanța intervențiile menite să consolideze capacitatea de furnizare și să sprijine funcțiile esențiale de gestionare a proiectului; și (iv) Componenta D va oferi o capacitate de răspuns de urgență contingentă de rezervă în caz de necesitate. Detaliile specifice pentru fiecare componentă sunt prezentate mai jos.

Componenta A: Conectarea comunităților locale la oportunitățile economice

A.1: Modernizarea legăturilor rutiere locale (BIRD 69,49 milioane USD; IDA 5,98 milioane USD):

Această subcomponentă va finanța reabilitarea și modernizarea a aproximativ 100 km din trei drumuri locale prioritare, pentru a îmbunătăți conectivitatea la piețe, școli, sănătate și alte centre sociale și economice și pentru a spori rezistența la schimbările climatice. O parte importantă a subcomponentei o reprezintă lucrările de siguranță rutieră în apropierea școlilor și pe tronsoanele de drum din cadrul comunităților. Toate drumurile finanțate prin proiect vor fi întreținute prin contracte de întreținere pentru a se asigura că investițiile realizate sunt susținute în timp.

A.2: Incluziunea și accesibilitatea comunității: Această subcomponentă va finanța: (i) intervenții complementare lucrărilor rutiere din (A.1), inclusiv cele solicitate de comunitățile aflate de-a lungul drumurilor; și (ii) infrastructura de transport nemotorizat (NMT) de-a lungul și în apropierea drumurilor proiectului .¹

A.3: Drumuri mai sigure pentru Moldova: Această subcomponentă va oferi finanțare pentru două scopuri principale: (i) Remedierea "punctelor negre" ale siguranței rutiere în până la 6 locații prioritare. Scopul este de a pilota remedierea riscurilor cunoscute ale "punctelor negre" de siguranță rutieră în conformitate cu cele mai bune practici internaționale adaptate la condițiile specifice. (ii) Campanii educative și de informare privind siguranța rutieră. Aceste campanii vor viza sensibilizarea și educarea publicului cu privire la măsurile și practicile de

---

¹ Abordarea pentru luarea în considerare a lucrărilor solicitate de comunitate va fi legată de activitățile de implicare a cetățenilor și de planul de implicare a părților interesate ale proiectului. Exemplele de lucrări solicitate de comunitate ar putea include: Trotuare suplimentare și altele, așa cum vor fi indicate în Manualul de operare al proiectului

siguranță rutieră. Campaniile vor fi concepute astfel încât să vizeze audiențe specifice și să abordeze principalele probleme de siguranță rutieră relevante pentru contextul moldovenesc.

Componenta B: Facilitarea comerțului și extinderea benzilor de solidaritate

Scopul acestei subcomponente este de a spori capacitatea și de a îmbunătăți funcționalitatea punctelor de trecere a frontierei (PCT) dintre Republica Moldova și România. Lucrările includ o serie de intervenții atât la nivelul infrastructurii a Punctelor de Trecere a Frontierei, împreună cu achiziționarea echipamentelor necesare pentru îmbunătățirea funcționalității acestora. Aceste intervenții sunt menite să crească capacitatea, interoperabilitatea și eficiența serviciilor de trecere a frontierei în conformitate cu reglementările existente. Investițiile realizate în cadrul acestei componente vor fi compensate de o facilitare de finanțare nerambursabilă a UE - Connecting Europe Facility (CEF).

Investițiile de pe partea moldovenească a frontierei vor fi completate de investiții simultane de modernizare pe partea română. Aceste investiții pe partea română vor fi implementate de Guvernul României și cofinanțate de CEF. Pregătirea/implementarea pe partea română a avansat. Un grup de lucru la nivel înalt și un grup tehnic între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României au fost înființate pentru a coordona investițiile respective. Grupul de lucru la nivel înalt este format din înalți funcționari din ambele țări, care sunt responsabili pentru supravegherea și îndrumarea progresului general al proiectului de modernizare. Grupul tehnic, pe de altă parte, cuprinde experți și specialiști care lucrează împreună pentru a aborda aspectele tehnice și pentru a asigura implementarea fără probleme a investițiilor.

B.1: Accesul rutier și modernizarea BCP Leușeni/Albita: Această subcomponentă va finanța modernizarea BCP de la Leușeni și extinderea drumului de acces la BCP.

B.1.1 Modernizarea și modernizarea BCP de la Leușeni: Modernizarea BCP va fi realizată în două etape pentru a asigura menținerea unei capacități adecvate, a unui flux de trafic optimizat și a procesării vamale: Etapa 1 - renovarea completă a instalației existente de intrare a mărfurilor și a instalației de ieșire a autoturismelor care necesită îmbunătățiri urgente; Etapa 2 - construirea unei noi instalații de ieșire a mărfurilor. Achiziționarea de echipamente vamale fixe și mobile este inclusă în această subcomponentă. Subcomponenta finanțează, de asemenea, serviciile de consultanță aferente pentru studii de fezabilitate, servicii de supraveghere și monitorizare.

B.1.2 Drum de acces la BCP Leușeni: Lucrările implică modernizarea drumului de acces de 1 km la BCP Leușeni. Drumul actual cu 2 benzi va fi extins la 4 benzi, aliniindu-l la standardele unui drum de acces similar de pe partea română. Această modernizare este, de asemenea, în conformitate cu planul României de a înlocui podul existent peste râul Prut la granița dintre Moldova și România cu un pod standard cu 4 benzi. Drumul de acces conectează BCP la drumul național M1 (Leușeni - Chișinău - Dubăsari - granița MD/UA). De asemenea, subcomponenta finanțează serviciile de consultanță aferente pentru studii de fezabilitate, servicii de supraveghere și monitorizare.

B.2. Facilitarea vamală a Căii Solidarității și modernizarea BCP (Giurgiulești): Această subcomponentă va cuprinde următoarele activități: (i) organizarea traficului și implementarea unui sistem de cozi electronice pe partea moldovenească a BCP Giurgiulești. Acest lucru va contribui la raționalizarea și îmbunătățirea eficienței procedurilor de trecere a frontierei, reducând timpii de așteptare și congestionarea. Congestionarea traficului duce adesea la ralantiul vehiculelor, care consumă combustibil în mod ineficient și produc mai multe emisii. Prin reducerea aglomerației și fluidizarea traficului, vehiculele pot funcționa mai eficient, consumând mai puțin combustibil și emițând mai puține gaze cu efect de seră. (ii) Extinderea capacității parcarii/instalației de așteptare existente în zona Giurgiulești, împreună cu furnizarea de servicii de bază precum toalete și puncte de alimentare cu apă pentru camionagii. Acest lucru va spori facilitățile disponibile pentru șoferii de camioane, asigurând confortul și confortul acestora în timpul perioadelor de așteptare. (iii) Achiziționarea și instalarea de echipamente de scanare și software la unitatea BCP. Acest lucru va permite scanarea eficientă și efectivă a mărfurilor și a

vehiculelor care trec frontiera, consolidând măsurile de securitate și facilitând procesele de control la frontieră. (iv) Serviciile de supervizare sunt, de asemenea, incluse în cadrul acestei subcomponente, pentru a asigura supravegherea și monitorizarea corespunzătoare a punerii în aplicare a activităților.

B.3. Construcția și accesul rutier la BCP (Ungheni): Un nou BCP rutier va fi dezvoltat la Ungheni cu facilități moderne de procesare vamală, cântărire și terminal pentru camioane. BCP va fi conectat printr-un acces de 0,5 km la rețeaua de drumuri naționale, pentru care studiul de fezabilitate este deja disponibil². Subcomponenta finanțează, de asemenea, servicii de consultanță conexe pentru studii de fezabilitate, servicii de supraveghere și monitorizare.

Componenta C: Consolidarea durabilității, a capacității de furnizare și a sprijinului pentru gestionarea proiectelor (BIRD 4,5 milioane USD)

C.1. Auditul și supravegherea proiectelor (2,00 milioane USD): Această subcomponentă va finanța: (i) auditurile anuale ale proiectelor; și (ii) consultanții de monitorizare pentru contractele OPBRC, precum și inginerii de supervizare pentru supravegherea tuturor lucrărilor civile din cadrul componentei A.1.

C.2: Sistemul de contractare a drumurilor bazat pe rezultate și performanță (OPBRC); și Sistemul de gestionare a activelor rutiere (RAMS) (1,00 milioane USD): Această subcomponentă va finanța serviciile de consultanță pentru a sprijini dezvoltarea și punerea în aplicare a OPBRC pe un drum selectat în cadrul componentei A.1. Activitățile specifice care urmează să fie finanțate includ: (i) O evaluare a constrângerilor politice, juridice, de reglementare și instituționale pentru adoptarea OPBRC în sectorul rutier. Această evaluare va contribui la identificarea oricăror bariere sau provocări care trebuie abordate. Pe baza evaluării, vor fi elaborate o strategie și un plan de implementare pentru a ghida adoptarea OPBRC. (ii) Furnizarea de asistență tehnică pentru elaborarea instrumentelor juridice adecvate, cum ar fi un proiect de lege și regulamente, care sunt necesare pentru punerea în aplicare a OPBRC. Aceasta va implica, de asemenea, pregătirea sau adoptarea documentelor standard de licitație OPBRC, activități de formare și de consolidare a capacității instituționale pentru a se asigura că părțile interesate relevante sunt dotate cu cunoștințele și competențele necesare pentru a pune în aplicare în mod eficient OPBRC. De asemenea, va fi oferit sprijin practic Guvernului Republicii Moldova (GdM) în timpul lansării contractelor-pilot OPBRC, care pot fi finanțate în cadrul proiectului sau din alte surse. Subcomponenta sprijină, de asemenea, operaționalizarea completă a Sistemului de gestionare a activelor rutiere (RAMS), care include asistență tehnică: (i) pentru a completa funcționalitățile/modulele lipsă atât în versiunea federală, cât și în cea regională a actualului RAMS, (ii) pentru a lansa RAMS în toate raioanele, (iii) formarea și consolidarea capacităților ANR și ale raioanelor în vederea operaționalizării complete a RAMS. RAMS va include parametrii de reziliență climatică și de siguranță rutieră și va fi interconectat cu alte sisteme digitale de stat, cum ar fi cel pentru datele meteorologice. Acest lucru va spori reziliența la schimbările climatice prin înțelegerea bazată pe dovezi a vulnerabilităților rețelei rutiere, ceea ce va conduce la planificarea și prioritizarea întreținerii drumurilor în funcție de riscuri și de climă.

C.3. Proiectarea și implementarea unui program de stagii pentru femei (0,20 milioane USD). Această subcomponentă va contribui la promovarea angajării femeilor în sectorul transporturilor, unde acestea sunt subreprezentate. Proiectul va concepe și implementa un program de stagii pentru femei și va finanța activități legate de (i) stabilirea unei colaborări (memorandum de înțelegere) între ministerul de resort și Universitatea Tehnică a Moldovei, (ii) conceperea programului de stagii (orientare, sarcinile stagiilor, rezultatele preconizate și evaluarea la sfârșitul programului) și (iii) furnizarea de formare inițială pentru 25 de stagiaři de sex feminin, cu posibilitatea de angajare cu normă întreagă după absolvire.

---

² Simultan, România va construi un pod peste râul Prut cu un nou BCP și un drum de acces de 0,5 km la același standard ca drumul de acces la BCP de pe partea moldovenească.

C.4. Costuri operaționale suplimentare, gestionarea proiectului, dezvoltarea personalului (1,30 milioane USD): Această subcomponentă va include: (i) sprijin de consultanță pentru fiecare UIP și (ii) costuri de operare incrementale pentru fiecare UIP; și (iii) sprijin de consultanță pentru facilitarea tranziției ANR la o entitate corporatizată care funcționează în conformitate cu principiile comerciale (iv) costul programului de stagii pentru studenți în sectorul transporturilor.

Componenta D: Intervenție contingentă în caz de urgență (0 milioane USD):

Având în vedere incertitudinea inerentă creată de războiul actual din Ucraina, această componentă de zero dolari este concepută pentru a oferi un răspuns rapid în cazul apariției unei crize sau urgențe. Guvernul Republicii Moldova ar putea să solicite Băncii Mondiale realocarea fondurilor Proiectului pentru a face față unei crize eligibile sau nevoilor de urgență care s-ar putea materializa. Activitățile finanțate prin CERC vor fi determinate de cerere și de eveniment și vor fi detaliate într-un plan de acțiune al activităților GdM, care, împreună cu o declarație oficială a unei urgențe specifice de către GUM, reprezintă cele două condiții obligatorii pentru declanșarea componentei. Definiția unei urgențe eligibile și o listă pozitivă de activități vor fi incluse în documentele juridice ale proiectului, iar mecanismul procesului decizional și al punerii în aplicare a vor fi reflectate în Manualul operațional CERC, parte a POM general.

1.3. Domeniul de aplicare al ESMP

Planul de gestionare socială și de mediu (ESMP) conține măsuri și planuri de reducere, atenuare și/sau compensare a riscurilor și impactului negativ asupra mediului și social. De asemenea, acesta specifică costurile acestor măsuri și informații privind agenția sau agențiile responsabile de abordarea riscurilor și impactului proiectului. ESMP este elaborat în conformitate cu Standardul de mediu și social (ESS) 1 - *Evaluarea și gestionarea riscurilor și impacturilor de mediu și sociale*, precum și cu alte ESS aplicabile din Cadrul de mediu și social (ESF) al Băncii Mondiale.

ESMP va fi integrat în etapele de pregătire și implementare a proiectului rutier C8. Acesta trebuie respectat pe parcursul întregului ciclu al proiectului, de la proiectare, implementare și exploatare/întreținere, pentru a atinge scopul și obiectivele prezentate mai sus.

Măsurile de atenuare și aspectele care trebuie abordate prin intermediul instrumentelor ESMP pentru activitățile proiectului sunt standard și utilizate pe scară largă în practicile de construcție. Acestea includ gestionarea adecvată a deșeurilor și eliminarea resturilor de construcție (inclusiv azbestul), tratarea adecvată a apelor reziduale; montarea sistemelor de încălzire și de combustibil, controlul prafului și al zgomotului, sensibilitatea proiectelor la mediile culturale și la patrimoniul cultural/procedurile de descoperire a șanselor, siguranța traficului, sănătatea și siguranța comunității.

În practică, aceste aspecte vor fi abordate printr-o serie de autorizații locale, prin supravegherea supervisorului de șantier al antreprenorului, prin cerințele autorităților locale și prin unitatea de implementare a proiectului responsabilă de construcție.

ESMP specific amplasamentului este elaborat, consultat public și divulgat la nivel local pentru amplasamentul deja selectat înainte de începerea achiziției lucrărilor de construcție pentru reabilitarea drumurilor. Cerințele ESMP vor fi incluse în documentele de licitație și de contract ca parte integrantă atât a fazei de execuție a construcției, cât și a fazei de supraveghere tehnică.

ESMP este un "document viu" care permite revizuirea, atunci când și unde este necesar. Orice situații neașteptate și/sau schimbări relevante în proiectarea proiectului rutier C8 vor fi evaluate și măsurile de

gestionare adecvate vor fi încorporate prin actualizarea ESMP. Revizuirile vor fi revizuite de Banca Mondială.

1.4.Evaluarea socială și de mediu a proiectului

Proiectul nu va finanța construcția de drumuri noi sau lucrări majore de modernizare. Intervențiile propuse constau exclusiv în activități de reabilitare și întreținere în cadrul dreptului de trecere (ROW) existent. Cu toate acestea, pot fi necesare ajustări minore ale infrastructurii legate de drumuri în anumite locații - de exemplu, îmbunătățirea accesului la drumurile secundare, construirea sau îmbunătățirea canalelor de drenaj sau instalarea de măsuri de siguranță rutieră. În astfel de cazuri, este posibil să fie necesară achiziționarea unor mici parcele de teren suplimentare pentru a asigura soluții tehnice adecvate și funcționalitate pe termen lung.

Având în vedere amploarea și natura lucrărilor, se anticipează că impactul preconizat asupra mediului - cum ar fi emisiile atmosferice, zgomotul, poluarea apei și generarea de deșeuri solide sau periculoase - va fi redus, specific locului și predominant temporar. Impactul asupra vegetației naturale, asociat în mod obișnuit cu deschiderea de noi cariere sau zone de împrumut sau cu construirea de noi ocolșuri și drumuri de acces, nu va avea loc, deoarece proiectul se va baza exclusiv pe carierele și zonele de împrumut licențiate existente.

Angajamentul părților interesate va fi asigurat în mod activ pe parcursul implementării proiectului pentru a preveni conflictele cu comunitățile locale, pentru a răspunde prompt preocupărilor și pentru a promova sănătatea și siguranța la locul de muncă (SSO) și siguranța rutieră pentru lucrători și utilizatorii drumurilor. Aceste măsuri vor contribui, de asemenea, la atenuarea potențialelor riscuri sociale și la asigurarea unei comunicări transparente cu toate populațiile afectate.

Acest lucru este în conformitate cu cerințele procedurale naționale, conform cărora, ca parte a documentației de proiectare detaliată, trebuie elaborat și un compartiment de mediu.

În conformitate cu legislația în vigoare, evaluarea de mediu pentru acest tip de proiect rutier nu necesită studii detaliate complete de evaluare a impactului, putând fi solicitată o evaluare preliminară de către Agenția de Mediu. În general, intervențiile propuse pentru implementarea subproiectelor în cadrul componentei A a proiectului MRCP se vor limita la reabilitarea și întreținerea drumurilor rurale existente. Nu vor exista abateri de la aliniamentele existente, toate intervențiile propuse fiind planificate la limita zonei drumurilor existente. Prin sate, cu toate acestea, poate fi necesară relocarea gardurilor care sunt situate pe infrastructura rutieră. Impactul asupra mediului datorat intervențiilor va fi de fapt limitat și poate fi ușor ținut sub control datorită implementării unor acțiuni adecvate pentru rezolvarea problemelor de mediu și sociale (abordarea problemelor de poluare a aerului și a apei, gestionarea deșeurilor de construcție și a materialelor periculoase, protejarea vegetației existente la marginea drumului, rezolvarea problemelor de siguranță pe șantier, organizarea circulației transportului materialelor de construcție etc.).

În general, se preconizează că riscurile de mediu legate de măsurile de reabilitare propuse vor fi de un grad mic până la moderat, având în principal un aspect local și temporar, în funcție de amplasament.

Riscurile sociale și de mediu ale proiectului C8 sunt considerate moderate.

Deși Legea privind EIM nu menționează în mod expres un PGES, nu există discrepanțe majore între cerințele naționale privind EA și FSE și standardele sociale și de mediu (ESS) ale BM în ceea ce privește pregătirea unui astfel de document, deoarece principalele părți ale PGES ar trebui să fie pregătite și incluse în documentele proiectului (activități de atenuare și monitorizare, împreună cu finanțarea necesară).

Este important de menționat că articolul 37 din Constituția Republicii Moldova garantează dreptul la un mediu sănătos. Legislația actuală conține o serie de reglementări care reglementează serviciile de alimentare cu apă și canalizare.

Cele mai relevante cerințe legale naționale pentru acest proiect se referă la următoarele aspecte:

- Evaluarea impactului asupra mediului și protecția mediului
- Accesul la informații și participarea publicului;
- Legislația și reglementările în materie socială, de sănătate și siguranță;
- Achiziția de terenuri; și
- Autorizația (permisele) pentru construcție.

Cadrul juridic de bază pentru elaborarea legislației și instrucțiunilor specifice în domeniul protecției mediului este prevăzut în Legea nr. 1515 din 16.06.1993 privind protecția mediului.

Legea nr. 86 (2014) privind evaluarea impactului asupra mediului EIA transpune Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului. Obiectivul acestei legi este de a defini procedurile și metodele care urmează să fie aplicate în procesul de evaluare a impactului asupra mediului cu privire la anumite tipuri de activități publice și private planificate, care pot avea un impact semnificativ asupra mediului în Republica Moldova sau în alte state.

Revizuirile aduse acestei legi în 2022 intră în vigoare în noiembrie 2023. Acestea abordează în principal modificările și restricțiile pentru a acoperi toate părțile economiei, asigurându-se că biodiversitatea este protejată. În plus, această lege intră în vigoare, iar Legea expertizei ecologice este abrogată.

În Moldova, procedurile de eliberare a unei autorizații de mediu și procedura de evaluare a impactului asupra mediului (EIM), sunt stipulate prin următoarele acte:

- ⇒ Legea privind evaluarea impactului asupra mediului nr. 86 din 29-05-2014.
- ⇒ Alte regulamente de aplicare relevante.

În conformitate cu practica aplicată de evaluare a mediului, toate proiectele/activitățile planificate pot fi împărțite convențional în 3 categorii:

- ⇒ **Categoria 1st**- proiecte care vor avea impact semnificativ asupra mediului. Acestea sunt specificate în anexa 1 la Legea nr. 86/2014 - EIM obligatorie (se aplică proiectelor/activităților planificate complexe și potențial periculoase pentru mediu care ar putea avea impacturi semnificative și vizează prevenirea și atenuarea impactului încă din faza de proiectare a proiectelor).
- ⇒ **Categoria 2nd**- proiecte care vor avea un impact mai puțin semnificativ asupra mediului în comparație cu categoria 1 de proiecte. Aceste proiecte sunt enumerate în i) anexa 2 la legea privind EIM, cu toate acestea, decizia că nu este necesară o EIM completă este luată de Agenția

de Mediu, este prezentată în anexa 2 la legea privind EIM. În cazul în care, Dacă agenția de mediu decide că pentru activitățile specificate în anexa 2, EIM nu este necesară

⇒ **Categoria 3rd**- proiectul care nu se află în Anexe 1&2 și nu face obiectul legii privind EIM, dar care necesită un capitol de mediu în SF și/sau DD.

Această categorie de proiecte necesită ca justificarea ecologică a activităților proiectului să fie prezentată în așa-numitul capitol privind protecția mediului din documentația de proiectare a proiectului și care trebuie să conțină informații privind mediul potențial afectat, precum și să prezinte principalele impacturi potențiale asupra mediului și măsurile de atenuare.

Agenția de Mediu a examinat Declarația privind activitatea planificată (EIM preliminară) prezentată de inițiatorul proiectului și a concluzionat că nu este necesară o evaluare completă a impactului asupra mediului (EIM). În consecință, Agenția de Mediu a emis Acordul de mediu nr. 10/2820/2025 la 2 iunie 2025.

Acest ESMP a fost elaborat pe baza Proiectului detaliat al proiectului de reabilitare a C8 (Figura 1) și are ca scop:

- Respectarea tuturor cerințelor de mediu ale Guvernului Republicii Moldova, precum și a Legii privind evaluarea impactului asupra mediului din 2014;
- Realizarea unor intervenții de dezvoltare durabile și acceptabile din punct de vedere ecologic și social pentru dezvoltarea și reabilitarea drumurilor;
- Informarea ANR și a contractanților cu privire la strategiile și activitățile de management de mediu în timpul implementării proiectului;

Pentru a atinge obiectivele de mai sus, în formularea ESMP au fost luate următoarele măsuri.

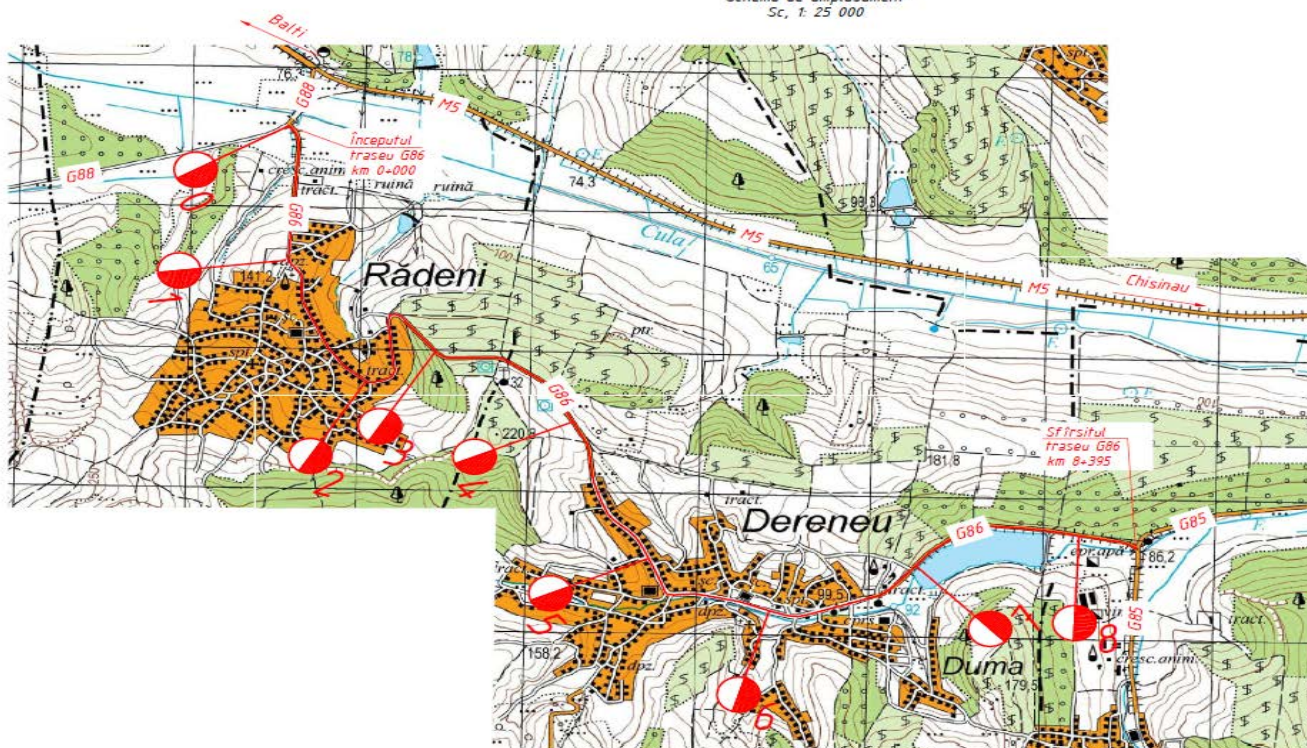
- Conturarea măsurilor care trebuie adoptate în planificarea și proiectarea proiectului pentru a evita sau minimiza impactul negativ asupra mediului și comunităților afectate;
- Efectuarea unei analize de referință și identificarea potențialelor impacturi sociale și de mediu;
- Formularea de măsuri specifice de atenuare pentru evitarea sau reducerea la minimum a impactului negativ al fazelor de pre construcție, construcție, exploatare și întreținere ale dezvoltării drumului;
- Elaborarea unui plan de monitorizare a punerii în aplicare a măsurilor de atenuare și a eficacității acestora în combaterea efectelor negative;
- Stabilirea unui mecanism instituțional pentru punerea în aplicare, monitorizarea și raportarea ESMP.

C8.1 Cornești-Napadeni-Radeni-M5 (km 0,00 - 25,09)

C8.2 Radeni-Dereneu-C8.3 (km 0,00 - 8,410)

Schema de amplasament
Sc. 1: 25 000

2. CADRUL LEGAL ȘI DE REGLEMENTARE

Legislația și reglementările Republicii Moldova referitoare la mediu și protecția acestuia au fost analizate aici pentru a stabili cerința națională privind evaluarea de mediu și aprobarea proiectelor de dezvoltare, în general, și a proiectelor de dezvoltare rutieră, în special. Deși cerința națională privind evaluarea de mediu a proiectelor este prevăzută în principal de Legea privind evaluarea impactului asupra mediului din 2014, alte legi și coduri care ar putea influența și facilita protecția mediului și dezvoltarea drumurilor sunt, de asemenea, discutate mai jos și rezumate în tabelul 1 de mai jos.

Legislația Republicii Moldova reprezintă un cadru larg de acte legislative, normative și organice. Adesea, aceste acte sunt incomplete sau incorect armonizate, iar uneori acest lucru conduce la deficiențe legislative. O serie de acte și convenții internaționale la care Republica Moldova este semnatară nu sunt aplicate în practică nici la nivel ministerial, nici la nivel local.

2.1 Legislația generală de mediu referitoare la drumuri

Denumirea actului	Ultima modificare	Descriere
Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului	11 ian. 2023	Cadrul juridic de bază pentru elaborarea actelor de reglementare speciale și a instrucțiunilor de probleme speciale, care acoperă domeniul protecției mediului.
Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului	05 sept. 2022 ³	Transpune parțial Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului.
Legea nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic	08 iunie 2023	Aceasta consolidează capacitățile instituționale de monitorizare și evaluare a calității aerului atmosferic; identifică și pune în aplicare măsuri eficiente de reducere a emisiilor de poluanți atmosferici la niveluri care minimizează efectele nocive asupra sănătății umane și asupra mediului. Aceasta transpune parțial Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa.
Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale	În vigoare începând cu 21 oct. 2024	Stabilirea cadrului de reglementare privind prevenirea poluării cauzate de activitățile industriale și economice, în vederea reducerii emisiilor în aer, apă și sol, inclusiv generarea de

³ La 21st octombrie 2023 vor intra în vigoare modificările aprobate prin Legea 226/2022 în vederea armonizării cu Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13th decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului și cu prevederile art. 6 alin. (3) și (4) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21st mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică.

Denumirea actului	Ultima modificare	Descriere
		deșeuri, precum și controlul mediului, promovarea și aplicarea celor mai bune tehnici disponibile pentru a atinge un nivel ridicat de protecție a mediului. Transpune parțial Directiva 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24/11/2010 privind emisiile industriale.
Legea nr. 78/2017 pentru ratificarea Acordului de la Paris	-	Acest acord, care contribuie la punerea în aplicare a convenției, inclusiv a obiectivului său, vizează consolidarea răspunsului global la amenințarea reprezentată de schimbările climatice, în contextul dezvoltării durabile și al eforturilor de eradicare a sărăciei.
Hotărârea Guvernului nr. 1470/2016 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia	18 dec. 2021	Asigurarea implementării prevederilor Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice, a mecanismelor și prevederilor Protocolului de la Kyoto la Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice, la care Republica Moldova a aderat prin Legea nr. 29/2003, cu modificările ulterioare, precum și a Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora.
Legea nr. 272/2011 privind apa	22 oct. 2022	Crearea unui cadru de reglementare pentru monitorizarea, evaluarea, gestionarea, protecția și utilizarea eficientă a apelor de suprafață și a apelor subterane. Legea este parțial armonizată cu directivele nr. 91/271/CEE, nr. 91/676/CEE, nr. 2000/60/CE, nr. 2006/7/CE, nr. 2007/60/CE și nr. 2008/105/CE.
Legea nr. 1536/1998 privind activitatea hidrometeorologică	31 ian. 2022	Reglementează activitatea hidrometeorologică pe teritoriul Republicii Moldova. Scopul ei este de a furniza informații hidrometeorologice privind necesitățile populației, economiei și apărării naționale, precum și ale autorităților publice.
Legea nr. 1102/1997 privind resursele naturale	05 sept. 2022	Reglementează relațiile în domeniul utilizării, protecției și reproducerii resurselor naturale, în scopul asigurării securității ecologice și dezvoltării durabile a țării.

Denumirea actului	Ultima modificare	Descriere
Codul silvic nr. 69/2024	-	Reglementează gestionarea durabilă a fondului forestier prin utilizarea rațională, regenerarea, paza și protecția pădurilor, menținerea, conservarea și ameliorarea diversității biologice forestiere, asigurarea cu resurse forestiere a nevoilor actuale și viitoare ale societății pe baza multifuncționalității acestora.
Legea nr. 239/2007 privind regnul vegetal	11 ian. 2023	Stabilește cadrul juridic în domeniul conservării, protecției, restaurării și utilizării obiectelor din regnul vegetal, precum și competențele autorităților publice de la toate nivelurile și ale instituțiilor științifice din domeniu.
Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat	01 iulie 2022	Stabilește bazele juridice pentru crearea și funcționarea fondului ariilor naturale protejate de stat; principiile, mecanismul și modul de conservare a acestuia; precum și atribuțiile autorităților publice centrale și locale, ale organizațiilor neguvernamentale și ale cetățenilor în acest domeniu.
Legea nr. 591/1999 privind spațiile verzi din localitățile urbane și rurale	04 iunie 2023	Reglementează relațiile în domeniul amenajării și protecției spațiilor verzi din localitățile urbane și rurale în vederea asigurării dreptului fiecărei persoane la un mediu sănătos și estetic.
Legea nr. 439/1995 privind regnul animal	24 mar. 2023	Reglementează relațiile în domeniul protecției și utilizării animalelor sălbatice, care trăiesc în mod natural pe uscat, în apă, în atmosferă sau în sol , populând permanent sau temporar teritoriul republicii.
Legea nr. 325/2005 cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova	25 apr. 2022	Restabilirea speciilor de plante și animale dispărute, critic periclitate, periclitate, vulnerabile, rare și nedeterminate, incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova, în scopul prevenirii dispariției acestora și asigurării conservării fondului lor genetic, stabilește bazele legale pentru păstrarea Cărții Roșii, atribuțiile autorităților publice de toate nivelurile și ale instituțiilor științifice din domeniu.
Legea nr. 209/2016 privind deșeurile	07 iunie 2023	Stabilește baza legală, politica statului și măsurile necesare pentru protecția mediului și a sănătății populației prin prevenirea sau reducerea efectelor negative determinate de producerea și gestionarea deșeurilor, precum și prin reducerea

Denumirea actului	Ultima modificare	Descriere
		efectelor generale ale utilizării resurselor și creșterea eficienței utilizării acestora.
Legea nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice	02 iulie 2023	Reglementează organizarea supravegherii de stat a sănătății publice, stabilind cerințele generale de sănătate publică, drepturile și obligațiile persoanelor fizice și juridice și modul de organizare a sistemului de supraveghere de stat a sănătății publice.
Legea nr. 91/ 2007 privind delimitarea proprietății publice	26 dec. 2022	Consolidează cadrul legal în vederea delimitării proprietății publice, asigurării dreptului de proprietate și utilizării eficiente a proprietății publice a statului, a proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale de nivelul I și II

2.2 Legislația privind biodiversitatea

- Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului
- Legea privind regnul animal nr. 439/1995
- Legea nr. 1102/1997 privind resursele naturale
- Legea nr. 1538/1998 privind finanțarea ariilor naturale protejate de stat
- Legea nr. 591/1999 privind spațiile verzi din comunitățile urbane și rurale
- Legea nr. 1041/2000 privind ameliorarea terenurilor degradate prin împădurire
- Legea nr. 325/2005 privind Cartea Roșie a Republicii Moldova
- Legea cu privire la regnul vegetal nr. 239/2007
- Legea nr. 94/2007 privind rețeaua ecologică
- Legea nr. 91/ 2007 privind terenurile proprietate publică și delimitarea acestora.

Principalele documente strategice privind diversitatea biologică sunt:

1. Strategia de mediu pentru perioada 2014-2023 și Planul de acțiune pentru aplicarea acesteia, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 301/2014;
2. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor pentru perioada 2023-2032 și Planul de Acțiune pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027, aprobat prin HG nr. 55/2023;
3. Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030, aprobată prin HG nr. 56/2023; și
4. Strategia de dezvoltare durabilă a silviculturii în Republica Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 350/2001.

Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032⁴ ar putea atinge această cifră și ar putea contribui la reducerea emisiilor de poluanți în atmosferă și de gaze cu efect de seră solicitate de comunitatea internațională. Viziunea de viitor este de a crea sau reabilita păduri astfel încât să nu se diminueze indicatorii stabiliți. Prin implementarea acestui Program, se urmărește obținerea unor păduri diversificate, respectând echilibrul dintre compoziția/structura specifică și condițiile edafice/climatice, care să realizeze indici de producție favorabili (biodiversitate optimă).

La **nivelul politicii naționale durabile**, următoarele documente-cheie sunt relevante.

Politica în domeniul apei și sanitației este formulată în **Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014 - 2030)**, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 199 din 20 martie 2014 (cu actele adiționale respective). Obiectivul general al Strategiei este de a asigura accesul treptat la apă potabilă și canalizare adecvată pentru toate localitățile și populația Republicii Moldova, contribuind la îmbunătățirea sănătății, demnității și calității vieții și la dezvoltarea economică a țării. În baza obiectivului general, sunt formulate trei obiective specifice: a) îmbunătățirea managementului serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare; b) planificarea și dezvoltarea sistemelor publice de alimentare cu apă și canalizare în vederea creșterii nivelului de acces al populației la servicii de înaltă calitate; c) armonizarea legislației naționale în domeniul alimentării cu apă și canalizării în conformitate cu standardele UE și angajamentele internaționale.

Măsurile politicii în domeniul apei și sănătății sunt prevăzute de **Programul național de implementare a Protocolului privind apa și sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025**, care a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1063 din 16.09.2016. Obiectivul general al acestui Program este de a îmbunătăți calitatea vieții populației și accesul la apă potabilă sigură și sanitație îmbunătățită prin planificarea măsurilor necesare pentru a asigura realizarea indicatorilor țintă ai Protocolului privind Apa și Sănătatea. Obiectivele specifice ale Programului sunt următoarele 1) asigurarea până în 2025 a distribuției apei potabile sigure în 100% instituții pentru copii și reducerea până la 20% a probelor de apă potabilă care nu corespund parametrilor chimici de bază și 5% parametrilor microbiologici; 2) reducerea cu 20% până în 2025 a numărului de focare epidemice de boli infecțioase și a incidenței bolilor transmise prin apă; 3) asigurarea accesului la sisteme durabile de apă potabilă în instituțiile pentru copii în proporție de 100%, iar accesul populației generale la sisteme de apeduct în proporție de până la 75% până în 2025; 4) asigurarea până în 2025 în proporție de 100% a accesului populației la sisteme îmbunătățite de sanitație, inclusiv în proporție de până la 50% la sisteme de canalizare; 5) sporirea nivelului de performanță a sistemelor colective de aprovizionare cu apă, sanitație și altele 6) creșterea gradului de aplicare a bunelor practici recunoscute în domeniul managementului integrat al apei și al alimentării cu apă și canalizare; 7) reducerea cu 50% a evacuărilor de ape uzate netratate, precum și reducerea evacuării apelor pluviale netratate în receptorii naturali; 8) îmbunătățirea gestionării nămolului și a calității apelor uzate tratate din sistemele centralizate de canalizare sau alte sisteme de canalizare 9) asigurarea unui management adecvat pentru îmbunătățirea calității apei utilizate

---

⁴ HG nr. 55/2023: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-02-nu-1012-mm-2022_1.pdf

ca surse de apă potabilă; 10) îmbunătățirea managementului apelor închise disponibile în general pentru scăldat; 11) creșterea gradului de identificare și remediere a terenurilor puternic contaminate; 12) creșterea până la 80% a ponderii populației care posedă cunoștințe relevante privind siguranța apei potabile, igiena și sănătatea.

Documentul-cheie de politici în cadrul reglementării sectorului sănătății este **Strategia Națională de Sănătate Publică pentru anii 2014-2020** (aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1032 din 20 decembrie 2013) care se bazează pe diverse documente internaționale și naționale. Politica-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății "Sănătate 2020". cu scopul de a sprijini interacțiunile dintre Guvern și societate în vederea îmbunătățirii semnificative a sănătății și bunăstării populației, reducerii inegalităților în domeniul sănătății, consolidării sănătății publice. În mod prioritar, Strategia va urmări implementarea Programului de acțiuni post-2014 al Conferinței internaționale privind populația și dezvoltarea și a Agendei pentru dezvoltare durabilă post-2015.

Strategia Națională de Mediu pentru perioada 2014-2023 (HG nr. 301 din 24.04.2014) este principalul document de planificare strategică pe termen lung care stabilește cadrul strategic privind protecția mediului, inclusiv protecția sănătății umane și a mediului împotriva efectelor negative cauzate de poluanți. În cadrul obiectivului specific 6: Asigurarea utilizării raționale, protecției și conservării resurselor naturale, este indicat punctul. A. Gestionarea resurselor de apă, aprovizionarea cu apă și infrastructura sanitară cu măsuri relevante.

Strategia națională de gestionare a deșeurilor 2013-2027 (HG nr. 248 din 10.04.2013) stabilește viziunea strategică a gestionării deșeurilor până în 2027 ca un sistem integrat, eficient din punct de vedere economic și care asigură protecția sănătății umane și a mediului. Printre altele, strategia vizează promovarea colectării și tratării separate a deșeurilor pentru fiecare tip de deșeu, în special a deșeurilor toxice și periculoase. Strategia oferă informații generale cu privire la deșeurile din construcții și demolări și la condițiile de gestionare a acestora.

Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 (Hotărârea Guvernului nr. 1470 din 30 decembrie 2016) este un document strategic care permite Republicii Moldova să se orienteze spre o economie cu emisii reduse de carbon și să atingă obiectivele menționate în documentul "Contribuție națională determinată intenționat" prin intermediul dezvoltării durabile ecologice, în baza priorităților socio-economice de dezvoltare a țării.

De asemenea, această strategie sprijină realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, oferind un context strategic național pentru eforturile de atenuare pentru care țara primește sprijin internațional. Obiectivul specific 1 al strategiei este reducerea, până în 2030, a emisiilor de gaze cu efect de seră din sectorul energetic cu 74% (necon condiționat) și până la 82% (con condiționat) față de nivelul din 1990.

Strategia națională privind eficiența energetică până în 2030 (HG nr. 102 din 05.02.2013) și **Programul național de eficiență energetică** pentru perioada 2011-2020 (HG nr. 833 din 10.11.2011) sunt documente politice esențiale care analizează măsurile pe care țara le va lua în ceea ce privește aceste viitoare limite ale emisiilor de CO₂. Se preconizează că, în următorul deceniu, 2021-2030, tehnologia de captare și stocare a carbonului va trebui să se dovedească viabilă din punct de vedere economic pentru a i se permite să intre activ pe piață, modificând astfel substanțial structura, valorile, prețurile și costurile combustibilului pentru cele mai recente tehnologii. Între 2021-2030, tehnologiile și echipamentele pentru

rețele inteligente se vor dovedi în mod clar viabile din punct de vedere economic și vor deveni un standard de facto pentru industria energiei electrice. Acest tip de structurare a sistemului energetic va schimba considerabil abordările existente privind topologiile, echilibrarea, măsurarea, monitorizarea și mixul energetic al sistemului. Toate aceste schimbări vor acționa în favoarea asimilării unor cote tot mai mari de energie electrică din surse regenerabile.

În cadrul agendei sociale și a egalității de gen, Guvernul a elaborat **Strategia națională privind egalitatea de gen 2017-2021** (HG nr. 259 din 28.04.2017) și o **Strategie privind violența împotriva femeilor și în familie 2018-2023** (HG nr. 281 din 03.04.2018). Scopul este de a răspunde la violența bazată pe gen prin îmbunătățirea calității serviciilor pentru supraviețuitori și prevenirea violenței.

Între timp, guvernul a aprobat o **Strategie națională de dezvoltare a tineretului pentru 2020 și un instrument Youth Gap Index** pentru integrarea priorităților de tineret, deși există în continuare lacune în ceea ce privește datele și deficiențe în monitorizarea politicilor de tineret.

În plus față de legislația generală de mediu, Republica Moldova a stabilit un cadru juridic și de politici cuprinzător care abordează **atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea**, aliniat la Acordul de la Paris și la prioritățile naționale de dezvoltare.

1. **Strategia națională de adaptare la schimbările climatice a Republicii Moldova până în 2030** - stabilește cadrul național pentru adaptarea la impactul schimbărilor climatice în sectoare-cheie, inclusiv transport și infrastructură.
2. **Planul național de acțiune pentru adaptarea la schimbările climatice** - Definește măsurile concrete de adaptare, responsabilitățile, termenele și mecanismele de finanțare.
3. **Contribuția determinată la nivel național (NDC) a Republicii Moldova în temeiul Acordului de la Paris** - Stabilește obiectivele naționale pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și prioritățile de adaptare.
4. **Regulamentul privind sistemul național de inventariere a emisiilor de gaze cu efect de seră** - Stabilește aranjamentele instituționale pentru monitorizarea, raportarea și verificarea (MRV) emisiilor de gaze cu efect de seră.
5. **Legea nr. 43/2023 privind gazele fluorurate cu efect de seră** - reglementează utilizarea, controlul și reducerea gazelor fluorurate cu potențial ridicat de încălzire globală.
6. **Legea nr. 178/2023 privind ratificarea amendamentului Kigali la Protocolul de la Montreal** - sprijină eliminarea treptată a hidrofluorocarburilor (HFC) care contribuie la schimbările climatice.
7. **Strategia națională privind integrarea mediului și a schimbărilor climatice în politicile sectoriale** - Promovează integrarea aspectelor legate de schimbările climatice în planificarea transporturilor, energiei, apei și utilizării terenurilor.
8. **Planul național pentru energie și climă (NECP) (după caz / în fază de proiect sau de punere în aplicare)** - Oferă o abordare integrată a atenuării schimbărilor climatice, a eficienței energetice și a rezilienței.

2.3 Banca Mondială și legislația internațională

Din cele zece ESS, doar **șapte**⁵ se aplică **Proiectului de Conectivitate Rurală din Moldova** și stabilesc condițiile pe care Împrumutatul și proiectul le vor îndeplini pe parcursul ciclului de viață al proiectului.

ESS 1 - Evaluarea și gestionarea riscurilor și impacturilor sociale și de mediu

ESS1 stabilește responsabilitățile Clientului pentru evaluarea, gestionarea și monitorizarea riscurilor și impacturilor sociale și de mediu asociate fiecărei etape a unui proiect sprijinit de Bancă prin intermediul finanțării proiectelor de investiții, pentru a obține rezultate sociale și de mediu în conformitate cu Standardele sociale și de mediu (ESS).

Evaluarea socială și de mediu se va baza pe informații actuale, inclusiv o descriere și o delimitare a proiectului și a oricăror aspecte asociate, precum și pe date de referință sociale și de mediu la un nivel adecvat de detaliu, suficient pentru a fundamenta caracterizarea și identificarea riscurilor și impacturilor și a măsurilor de atenuare. Evaluarea va evalua potențialele riscuri și impacturi sociale și de mediu ale proiectului, acordând o atenție deosebită celor care pot afecta în mod disproporționat grupurile sociale defavorizate și/sau vulnerabile; va examina alternativele proiectului; va identifica modalități de îmbunătățire a selecției, a ședinței, a planificării, a proiectării și a implementării proiectului pentru a aplica ierarhia de atenuare a impactului negativ asupra mediului și a impactului social și va căuta oportunități de îmbunătățire a impactului pozitiv al proiectului.

În cadrul ESS1, Împrumutatul este obligat să:

- Să efectueze o evaluare E&S a subproiectului propus, inclusiv implicarea părților interesate,
- Pe baza evaluării E&S, să elaboreze planuri de management de mediu ale mediului pentru fiecare subproiect finanțat în cadrul MRCP.
- Implicarea părților interesate și divulgarea informațiilor corespunzătoare în conformitate cu ESS10,
- Elaborarea unui plan de angajament social și de mediu (ESCP) și punerea în aplicare a tuturor măsurilor și acțiunilor prevăzute în acordul juridic, inclusiv ESCP,
- să monitorizeze și să raporteze performanța de mediu și socială a proiectului în raport cu ESS.

În conformitate cu ESS1, clientul va gestiona riscurile și impacturile sociale și de mediu ale proiectului pe parcursul ciclului de viață al proiectului într-o manieră sistematică, proporțională cu natura și amploarea proiectului și cu potențialele riscuri și impacturi.

ESS 2 - Muncă și condiții de muncă

ESS2 recunoaște importanța creării de locuri de muncă și a generării de venituri în urmărirea reducerii sărăciei și a creșterii economice incluzive. Împrumutații pot promova relații solide între lucrători și manageri și pot spori beneficiile unui proiect pentru dezvoltare prin tratarea echitabilă a lucrătorilor din cadrul proiectului și prin asigurarea unor condiții de muncă sigure și sănătoase. ESS2 se

---

⁵ ESS1-ESS6, ESS10

aplică **lucrătorilor de proiect**, inclusiv lucrătorilor cu normă întreagă, cu normă parțială, temporari, sezonieri și migranți.

Termenul "lucrător al proiectului" se referă la:

- a) persoanele angajate sau angajate direct de către Împrumutat (inclusiv promotorul proiectului și agențiile de implementare a proiectului) pentru a lucra în mod specific în legătură cu proiectul (lucrători direcți);
- b) persoane angajate sau angajate prin intermediul unor terți pentru a efectua lucrări legate de funcțiile de bază ale proiectului, indiferent de locație (lucrători contractați);
- c) persoanele angajate sau angajate de furnizorii principali ai împrumutatului (lucrători furnizori principali); și
- d) persoane angajate sau angajate să presteze muncă pentru comunitate (lucrători comunitari).

Obiectivele ESS2 sunt:

- Promovarea securității și sănătății la locul de muncă.
- Promovarea tratamentului echitabil, a nediscriminării și a egalității de șanse a lucrătorilor din cadrul proiectului.
- Protejarea lucrătorilor din cadrul proiectelor, inclusiv a lucrătorilor vulnerabili, cum ar fi femeile, persoanele cu handicap, copiii (de vârstă aptă de muncă, în conformitate cu prezenta ESS) și lucrătorii migranți, lucrătorii sub contract, lucrătorii comunitari și lucrătorii primari de aprovizionare.
- Să prevină utilizarea tuturor formelor de muncă forțată și a muncii copiilor.
- Să sprijine principiile libertății de asociere și de negociere colectivă a lucrătorilor din cadrul proiectului, în conformitate cu legislația națională.
- Să ofere lucrătorilor implicați în proiect mijloace accesibile pentru a semnala problemele de la locul de muncă.

Împrumutatul a elaborat și va pune în aplicare proceduri scrise de gestionare a forței de muncă (LMP) aplicabile proiectului. Aceste proceduri vor stabili modul în care lucrătorii din cadrul proiectului vor fi gestionați, în conformitate cu cerințele legislației naționale și ale prezentei ESS. Procedurile vor aborda modul în care prezenta ESS se va aplica diferitelor categorii de lucrători din cadrul proiectului, inclusiv lucrătorilor direcți, și modul în care Împrumutatul va solicita terților (lucrători contractați) să gestioneze în conformitate cu ESS2. În plus, va fi elaborat un mecanism de soluționare a plângerilor pentru lucrători.

ESS 3 - Recurs și eficiență, prevenirea și gestionarea poluării

ESS3 recunoaște că activitatea economică și urbanizarea generează adesea poluarea aerului, a apei și a solului și consumă resurse finite care pot amenința oamenii, serviciile ecosistemice și mediul la nivel local, regional și global. Concentrația atmosferică actuală și preconizată a gazelor cu efect de seră (GES) amenință bunăstarea generațiilor actuale și viitoare. În același timp, utilizarea mai eficientă și mai eficace a resurselor, prevenirea poluării și evitarea emisiilor de GES, precum și tehnologiile și practicile de atenuare au devenit mai accesibile și mai realizabile. Acest ESS stabilește cerințele pentru abordarea eficienței resurselor și a prevenirii și gestionării poluării pe tot parcursul ciclului de viață al proiectului.

Obiectivele ESS3 sunt:

- Promovarea utilizării durabile a resurselor, inclusiv a energiei, apei și materiilor prime.

- Evitarea sau reducerea la minimum a impactului negativ asupra sănătății umane și a mediului prin evitarea sau reducerea la minimum a poluării generate de activitățile proiectului.
- Evitarea sau reducerea la minimum a emisiilor de poluanți climatici cu durată scurtă și lungă de viață generate de proiect.
- Evitarea sau reducerea la minimum a generării de deșeuri periculoase și nepericuloase.
- Minimizarea și gestionarea riscurilor și a impactului asociate utilizării pesticidelor.

În plus, Împrumutatul va evita emisiile de poluanți sau, atunci când evitarea nu este fezabilă, va reduce la minimum și va controla concentrația și fluxul masic al emisiilor acestora utilizând nivelurile de performanță și măsurile specificate în legislația națională sau în Orientările Grupului Băncii Mondiale privind mediul, sănătatea și siguranța^{6(°)}, oricare dintre acestea este cea mai strictă. Acest lucru se aplică emisiilor de poluanți în aer, apă și sol datorate unor circumstanțe de rutină, non-rutiniere și accidentale și cu potențial de impact local, regional și transfrontalier. Prevenirea și gestionarea poluării include gestionarea:

- poluarea aerului
- deșeuri periculoase și nepericuloase
- substanțe chimice și materiale periculoase
- Pesticide

Evaluarea riscurilor și a impactului și măsurile de atenuare propuse în legătură cu cerințele relevante ale ESS3, inclusiv materiile prime, utilizarea apei, poluarea aerului, materialele periculoase și deșeurile periculoase sunt incluse în domeniul de aplicare al evaluării preliminare E&S și al ESMP-urilor, după caz.

ESS 4 - Sănătatea și siguranța comunității

ESS4 recunoaște că activitățile, echipamentele și infrastructura proiectului pot crește expunerea comunității la riscuri și impacturi. În plus, comunitățile care sunt deja supuse impactului schimbărilor climatice se pot confrunta, de asemenea, cu o accelerare sau intensificare a impactului ca urmare a activităților proiectului. ESS4 abordează riscurile și impactul asupra sănătății, siguranței și securității asupra comunităților afectate de proiect și responsabilitatea corespunzătoare a Împrumutaților de a evita sau minimiza aceste riscuri și impacturi, acordând o atenție deosebită persoanelor care, din cauza situației lor speciale, pot fi vulnerabile.

Obiectivele ESS4 sunt următoarele:

Să anticipeze și să evite impactul negativ asupra sănătății și siguranței comunităților afectate de proiect în timpul ciclului de viață al proiectului, atât din circumstanțe de rutină, cât și din circumstanțe care nu sunt de rutină.

---

⁶ Orientările Grupului Băncii Mondiale privind mediul, sănătatea și siguranța (EHSG), disponibile la: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Topics_Ext_Content/IFC_External_Corporate_Site/Sustainability-At-IFC/Policies-Standards/EHS-Guidelines/

- Promovarea calității și siguranței, precum și a considerentelor legate de schimbările climatice, în proiectarea și construcția infrastructurii, inclusiv a barajelor.
- evitarea sau reducerea la minimum a expunerii comunității la riscuri legate de trafic și de siguranța rutieră, la boli și la materiale periculoase.
- Adoptarea de măsuri eficiente pentru a face față situațiilor de urgență.
- Să se asigure că salvagardarea personalului și a bunurilor se realizează într-un mod care să evite sau să reducă la minimum riscurile pentru comunitățile afectate de proiect.

ESS 5 - Achiziția de terenuri, restricționarea utilizării terenurilor și strămutarea involuntară

Cerințele ESS5 se referă la pregătirea și punerea în aplicare a unui cadru sau a unui plan de relocare care va stabili baza pentru:

- ⇒ cerințe generale, cum ar fi clasificarea eligibilității, conceperea proiectului, compensații și beneficii pentru persoanele afectate, implicarea comunității, mecanismul de soluționare a plângerilor, planificarea și implementarea;
- ⇒ deplasarea fizică și economică;
- ⇒ colaborarea cu alte agenții responsabile sau jurisdicții subnaționale; și
- ⇒ asistență tehnică și financiară.

FPR este elaborat pentru a face față eventualelor probleme legate de reinstalare. Documentul ia în considerare nevoile persoanelor afectate de proiect și este redactat în conformitate cu Cadrul social de mediu și (ESF) și standardele sale sociale și de mediu ale BIRD (ESS5)⁷ și cu legislația Republicii Moldova.

Obiectivul RPF este de a identifica strategiile, principiile, mecanismele instituționale, cadrul legislativ și procedurile de relocare sau de achiziție a activelor în cadrul implementării Proiectului, precum și de a stabili cadrul pentru pregătirea Planurilor de Acțiune pentru Relocare, în cazul în care acestea vor fi necesare în cursul implementării Proiectului.

RPF se aplică proprietarilor de terenuri private, ale căror terenuri, drepturi sau resurse vor fi afectate permanent sau temporar de acțiunile obligatorii ale Guvernului Republicii Moldova ca urmare a achiziției de terenuri necesare pentru Proiect / subproiecte. De asemenea, se aplică persoanelor care închiriază terenuri private sau de stat sau celor care nu au drepturi înregistrate sau legale asupra terenurilor pe care le utilizează și care vor fi afectate negativ ca urmare a Proiectului / subproiectelor. Cu toate acestea, RPF nu se aplică terenurilor de stat care sunt transferate de la o autoritate din Moldova la alta sau utilizate temporar în timpul lucrărilor de construcție, cu excepția cazului în care terții sunt afectați negativ de transfer sau utilizare.

RPF a fost elaborat în comun de Administrația Națională a Drumurilor din Moldova (ANR) și de Serviciul Vamal al Moldovei (SMC). Acest document este aplicabil pentru toate subproiectele incluse în Proiect.

---

⁷ <http://pubdocs.worldbank.org/en/796881511809516397/ESS5-FactSheet-WB-ESF.pdf>

Versiunea finală a RPF, după aprobarea BIRD, este publicată pe site-urile oficiale ale ANR și MCS și în resursele oficiale de informare (dacă există) ale administrațiilor raionale de stat respective pe teritoriul cărora va fi implementat Proiectul.

RPF exprimă angajamentul entităților de implementare a Proiectului de a evita impactul negativ al achiziției involuntare de terenuri, acolo unde este posibil, și de a-l atenua și gestiona pentru a se asigura că persoanele afectate de Proiect (PAP) își pot menține, restabili sau îmbunătăți mijloacele de trai la sfârșitul Proiectului.

În conformitate cu RPF și cu cerințele ESS5, pentru acest proiect va fi elaborat un plan de acțiune privind reinstalarea (RAP) specific amplasamentului, pentru a aborda toate efectele potențiale ale achiziționării de terenuri, inclusiv pierderea de terenuri, active, acces și orice deplasare economică. RAP va defini în mod clar calendarul, succesiunea și procedurile pentru efectuarea anchetelor detaliate, verificarea eligibilității, evaluarea activelor afectate și implicarea părților interesate. Acesta va stabili, de asemenea, un proces de consultare transparent, asigurându-se că persoanele afectate sunt informate, consultate și capabile să participe în mod semnificativ la deciziile privind despăgubirile, măsurile de asistență și modalitățile de punere în aplicare. RAP va include, de asemenea, detalii cu privire la mecanismul de soluționare a plângerilor legate de proiect, accesibil persoanelor afectate de proiect.

ESS 6 Conservarea biodiversității și gestionarea durabilă a resurselor naturale vii

Acest standard este aplicabil tuturor proiectelor care pot afecta biodiversitatea sau habitatele, în mod pozitiv sau negativ, direct sau indirect, sau care depind de biodiversitate pentru succesul lor.

Obiectivele ESS6 sunt:

- ⇒ să protejeze și să conserve biodiversitatea și habitatele;
  - ⇒ să aplice ierarhia atenuării și abordarea preventivă în proiectarea și punerea în aplicare a proiectelor care ar putea avea un impact asupra biodiversității;
  - ⇒ promovarea gestionării durabile a resurselor naturale vii; și
  - ⇒ sprijinirea mijloacelor de subsistență ale comunităților locale prin adoptarea de practici care integrează nevoile de conservare și prioritățile de dezvoltare.
- ⇒ evitarea sau reducerea la minimum a generării de deșeuri periculoase și nepericuloase

Aplicabilitatea ESS6 depinde de evaluarea socială și de mediu descrisă în ESS1.

Împrumutatul este obligat să evite impactul negativ asupra biodiversității și habitatelor. Atunci când evitarea impactului negativ nu este posibilă, Împrumutatul va pune în aplicare măsuri de reducere la minimum a impactului negativ și de refacere a biodiversității în conformitate cu ierarhia atenuării prevăzută în ESS1 și cu cerințele prezentei ESS. În cazul în care au fost identificate riscuri semnificative și efecte negative asupra biodiversității, Împrumutatul va elabora și pune în aplicare un plan de gestionare a biodiversității⁸. Un plan de gestionare a biodiversității (BMP) include obiective-cheie privind

---

⁸ În funcție de natura și amploarea riscurilor și impacturilor, pentru a aborda conservarea biodiversității ca un aspect integral al dezvoltării durabile în cadrul proiectului, Planul de gestionare a biodiversității poate fi un document de sine stătător sau poate fi inclus ca parte a Planului de angajament social și de mediu elaborat în cadrul ESS1.

biodiversitatea, activități pentru atingerea obiectivelor, un calendar de implementare, responsabilități instituționale și de gen, estimări ale costurilor și resurselor.

ESS 10 Implicarea părților interesate și divulgarea informațiilor

Prezenta SSE recunoaște importanța unui angajament deschis și transparent între Împrumutat și părțile interesate de proiect ca element esențial al bunelor practici internaționale. Implicarea eficientă a părților interesate poate îmbunătăți durabilitatea ecologică și socială a proiectelor, poate spori gradul de acceptare a proiectelor și poate contribui în mod semnificativ la conceperea și implementarea cu succes a proiectelor.

Clientul se va angaja cu părțile interesate pe tot parcursul ciclului de viață al proiectului, începând acest angajament cât mai devreme posibil în procesul de dezvoltare a proiectului și într-un interval de timp care să permită consultări semnificative cu părțile interesate cu privire la conceperea proiectului. Natura, domeniul de aplicare și frecvența angajamentului părților interesate vor fi proporționale cu natura și amploarea proiectului, precum și cu potențialele riscuri și impacturi ale acestuia.

Implicarea părților interesate este un proces incluziv desfășurat pe tot parcursul ciclului de viață al proiectului. Atunci când este conceput și implementat în mod corespunzător, acesta sprijină dezvoltarea unor relații puternice, constructive și receptive, care sunt importante pentru gestionarea cu succes a riscurilor de mediu și sociale ale unui proiect.

Angajamentul părților interesate este cel mai eficient atunci când este inițiat într-o etapă timpurie a procesului de dezvoltare a proiectului și face parte integrantă din deciziile inițiale ale proiectului și din evaluarea, gestionarea și monitorizarea riscurilor și impactului social și de mediu al proiectului. În consultare cu Banca, Împrumutatul a elaborat un Plan de implicare a părților interesate (PIE) proporțional cu natura și amploarea proiectului și cu potențialele riscuri și impacturi ale SSE declanșate pentru acest proiect.

2.4 GAP analizează Legislația Moldovei și ESS1-10 al BM.

Risc de mediu și social	Cerințele BM	Legislație națională	Descriere	GAP în legislația națională
a. Perturbarea fluxului de trafic în timpul construcției	Elaborarea de măsuri în cadrul TMP, ESMP.	Legea nr. 131 din 07-06-2007 privind siguranța rutieră	PMT trebuie să fie coordonat cu poliția rutieră (Inspectoratul Național de Securitate Publică)	Accentul se pune pe schema drumurilor de deviere și pe instalarea semnelor rutiere temporare. Nu există dispoziții referitoare la protecția pietonilor, consultări publice, proceduri de compensare etc.

Risc de mediu și social	Cerințele BM	Legislație națională	Descriere	GAP în legislația națională
b. Accidente rutiere	Elaborarea de măsuri în cadrul TMP, ESMP. OHSP, raportul ESIRT (anexa 7)	Legea nr. 131 din 07-06-2007 privind siguranța rutieră. Codul procurorului Codul administrativ	PGT trebuie să fie coordonat cu poliția rutieră (Inspectoratul Național de Securitate Publică).	Măsurile de prevenire referitoare la pietoni sunt slab descrise.
c. Perturbarea frontului proprietăților existente sau a utilităților publice	ESMP,	Legea nr. 163 din 09.07.2010 privind autorizarea lucrărilor de construcții, Legea 303, privind serviciile de alimentare cu apă	Ca parte a construcției unui proiect de alimentare cu apă sau de canalizare, este probabil să existe impacturi asupra fronturilor proprietăților existente sau asupra utilităților publice, cum ar fi alimentarea cu energie electrică. Aceste tipuri de impact implică costuri, fie pentru persoane fizice, fie pentru comunitate.	De obicei, populația trebuie informată în prealabil cu privire la perturbări și pentru perioada de absență a serviciilor. De multe ori, acest lucru se face doar în mod formal și există o întârziere în reconectări.
d. Relocarea	RPF, RAP în conformitate cu cerințele ESS5	Legea privind exproprierea pentru motive de utilitate publică nr. 488 din 7 august 1999 sau domeniul eminent,	Principiile de bază ale legislației civile moldovenești sunt: recunoașterea egalității între părțile la relațiile reglementate de aceasta, inviolabilitatea proprietății, libertatea contractuală, interdicția de a interveni în afacerile private, exercitarea liberă a drepturilor	În cazul în care PAP nu sunt de acord cu procedurile și/sau pachetele de compensații, procedurile judiciare pot dura ani de zile până când se va aplica decizia finală.

Risc de mediu și social	Cerințele BM	Legislație națională	Descriere	GAP în legislația națională
			civile, garanția remedierii drepturilor încălcate și protecția judiciară a acestora	
e. Elaborarea ESMP	ESS 1	Legea EIM nr. 86 din 2014.	ESMP este principalul instrument de guvernare a riscurilor sociale și de mediu în cadrul proiectului BM pentru a identifica, preveni, monitoriza și raporta impactul	Legislația menționează necesitatea elaborării unei liste de proiecte care trebuie să facă obiectul EIM. Pentru drumurile locale nu este cazul. În documentele de proiectare detaliată trebuie elaborat un capitol formal privind mediul, însă identificarea și monitorizarea parametrilor nu sunt indicate.

Tratate internaționale de mediu la care Republica Moldova este parte:

1. Convenția privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi (Geneva, 13 noiembrie 1979)
2. Convenția pentru protecția stratului de ozon (Viena, 22 martie 1985):
3. Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului într-un context transfrontalier (Espoo, 25 februarie 1991);
4. Protocolul privind evaluarea strategică de mediu (Kiev, 21 mai 2003)
5. Convenția privind efectele transfrontaliere ale accidentelor industriale (Helsinki, 17 martie 1992):
6. Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la procesul decizional privind mediul (Aarhus, 25 iunie 1998):
7. Convenția de la Basel privind controlul transportului transfrontalier al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora (Basel, 22 martie 1989)
8. Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 5 iunie 1992):
9. Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (Washington, 3 martie 1973)
10. Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (Bonn, 23 iunie 1979)
11. Acordul privind conservarea păsărilor de apă migratoare din Africa și Eurasia (Haga, 16 iunie 1995)
12. Convenția privind combaterea deșertificării în țările grav afectate de secetă și/sau deșertificare (Paris, 17 iunie 1994)

13. Convenția privind procedura de consimțământ prealabil în cunoștință de cauză aplicabilă anumitor produse chimice și pesticide periculoase care fac obiectul comerțului internațional (Rotterdam, 10 septembrie 1998)
14. Convenția privind poluanții organici persistenti (Stockholm, 22 mai 2001)
15. Convenția-cadru privind schimbările climatice (New York, 9 mai 1992)
16. Protocolul de la Kyoto (11 decembrie 1997)\
17. Acordul de la Paris (22 aprilie 2016)
18. Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale în Europa (Berna, 19 septembrie 1979)
19. Convenția privind peisajul european (Florența, 20 octombrie 2000)
20. Convenția privind zonele umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 2 februarie 1971)

Tratate internaționale și regionale privind drepturile omului ratificate de Republica Moldova:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (adoptată în 1948)
- Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (adoptat în 1966, ratificat de Republica Moldova în 1990)
- Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (adoptat în 1976, ratificat de Republica Moldova în 1990)
- Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (adoptată în 1965, ratificată de Republica Moldova în 1993)
- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (adoptată în 1979, ratificată de Republica Moldova în 1994)
- Convenția cu privire la drepturile copilului (adoptată în 1989, ratificată de Republica Moldova în 1993)
- Convenția ONU împotriva torturii (adoptată în 1984, ratificată de Republica Moldova în 1995)
- Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (adoptată în 1950, ratificată de Republica Moldova în 1997)
- Carta socială europeană revizuită (adoptată în 1966)
- Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (adoptată în 2006, ratificată de Republica Moldova în 2010)

3. DOMENIUL DE APLICARE AL REABILITĂRII DRUMULUI C8 ȘI ACTIVITĂȚILE PROPUSE

Descrierea drumului existent

Începutul traseului pornește de la drumul R1 Chișinău - Ungheni - frontiera cu România, km 78+443. Coridorul rutier C8 (acoperă în mare parte drumul regional G88) traversează mai multe localități din raioanele Călărași și Ungheni:

Lungimea drumului proiectat este de 33,5 km (8.1: km 0,00 - 25,09 și 8.2: km 0,00 - 8,410).

Lățimea drumului existent este de 20-30 m (RoW, cărare de 7 m). De-a lungul drumului sunt amplasate linii electrice aeriene de 0,4 ÷ 10 kV și apeducte, care la rândul lor intersectează drumul existent. În mare măsură, comunicațiile existente nu afectează executarea lucrărilor, cu excepția liniilor electrice aeriene de 0,4 - 10 kV, a căror relocare a fost prevăzută în proiect.

Pentru 8.1 Sectoarele km 0+00 până la km9+800, km19+800 ÷ km20+200 au îmbrăcăminte rutieră din asfalt, iar sectoarele km9+800 ÷ km19+800, km20+200 ÷ km 25+090 au îmbrăcăminte din piatră spartă. Pentru 8.2, sectoarele km 0+00 - km1+200 au suprafață de piatră spartă, km1+200 ÷ km3+800 au suprafață de asfalt, iar sectoarele km3+800 ÷ km8+400 au suprafață de piatră spartă.

Până în prezent, pe drumul G88 au fost efectuate parțial lucrări minore de întreținere a drumului. Investigațiile sistemului rutier au fost efectuate pe drumul principal G88 și au constat în următoarele

- Evaluarea stării de degradare;
- Determinarea planeității suprafeței de rulare;
- Determinarea grosimilor structurii rutiere existente;
- Determinarea capacității portante a sistemului rutier.

Grosimea straturilor bituminoase variază de la 6 la 14 cm, iar a stratului de piatră spartă de la 8-35 cm. Degradările predominante pe sectoarele cu mixturi bituminoase sunt: fisuri transversale și longitudinale, tasări, tasări. Pe sectoarele cu îmbrăcăminte din piatră spartă se întâlnesc gropi, eroziune de la apele râurilor, iar pantele transversale ajung la dimensiunea de 7-8%.

În urma investigațiilor, s-a constatat că sistemul rutier existent pe majoritatea sectoarelor este în stare Proastă sau Foarte Proastă.

Pentru determinarea categoriei tehnice a drumului, precum și pentru dimensionarea sistemului rutier, în urma studiului de teren a fost calculată intensitatea medie zilnică anuală a traficului. Astfel, intensitatea medie zilnică anuală pe diferite sectoare variază de la 425 la 844 vehicule/zi, iar intensitatea de perspectivă va fi de 696 și respectiv 1383 vehicule/zi cu o creștere anuală de 3%.

Malul drumului

Platforma existentă are o lățime de 9-11 m. Terasamentul drumului existent este construit din argilă nisipoasă. În cea mai mare parte a traseului nu există apă subterană.

Nu au fost detectate deformări majore pe pantele terasamentelor și ale rambleelor.

Deformarea pantei Pc 29+00 - Pc 30+75

La Pc 29+00 - Pc 30+75 drumul traversează valea unei râpe suspendate cu pante asimetrice abrupte. Drumul este construit în rambleu, înălțimea maximă înregistrată fiind de 9,4 m. Suprafața drumului, malul și versantul drept al rambleului sunt deformate cu intensitate variabilă pe o lungime de

~ 80 m. Există fisuri cu deformări de diferite înălțimi pe partea drumului. Există fisuri ciupite pe partea laterală a drumului, iar pe versant există denivelări cu deviații și zone deformate. În această zonă apar periodic deformări de intensitate variabilă, care se înregistrează în principal pe suprafața dură a drumului. Pe versantul din partea dreaptă au fost înregistrate rupturi și fisuri bombate cu lățimi de deschidere și adâncimi diferite. Pe PC29+40 există o carcasă de beton. Integritatea terasamentului de-a lungul marginii este ruptă, partea superioară este împinsă în partea laterală a pantei - redistribuirea sarcinii și deplasarea maselor de sol. Pe Pc29+73 - Pc30+15 (puțurile 60-62) (a se vedea planul) taluzul este afectat de deformări prin alunecare. Peretele de cedare are o înălțime de 0,5-0,8 m, trece de-a lungul unui gard metalic de protecție (deformat). Limitele laterale pot fi trasate sub formă de ziduri și proeminențe. Limba alunecării poate fi observată printr-o fântână convexă în trepte, cu o înălțime de peste 0,5 m, în plan iese puțin dincolo de baza versantului. Corpul alunecării este cu fisuri de diferite lățimi și adâncimi de deschidere. Peretele de cap și pereții laterali nu sunt acoperite cu vegetație. Suprafața corpului alunecării este slab acoperită cu buruieni. Nu se observă deformări pronunțate în zonele ale pantei adiacente alunecării de teren. Însă părțile superioare și medii ale versantului au o formă convexă cu fisuri convexe. Versantul este acoperit cu arbori rari. Panta de creștere a arborilor este diferită.

Accesorii pentru siguranța traficului rutier

Pe traseu nu există suficiente indicatoare rutiere. Lipsesc barierele metalice de siguranță, pe sectoarele periculoase, bornele de dirijare. Liniile de marcaj rutier lipsesc. Benzile de încadrare din beton asfaltic de 2x0,5 lipsesc pe întregul sector de drum.

În general, starea tehnică a sectorului de drum este nesatisfăcătoare în toți parametrii și reprezintă un pericol pentru utilizatorii săi.

Caracteristicile planului traseului, profilul longitudinal

Elementele geometrice ale traseului nu corespund cerințelor tehnice ale standardului de proiectare a drumurilor NCM D.02.01:2015 pentru categoria IV, cu următoarele abateri:

- Parametrii geometrici în plan și profil longitudinal prezintă curbe orizontale și verticale cu raze mici și pante relativ mari între 5‰ și 135‰

Lățimea carosabilului variază între 5,0 ~7,0 m

Sectoare cu curbe convexe mici:

- PC 100 + 59.0 (R= 80 0.0m)
- PC 157 +50.0 (R= 1100.0m)
- PC 191 + 8 0.0 (R= 6 00.0m)
- PC 75+50.0 (R=600.0m)

Sectoare cu pante longitudinale mari:

- PC 189 + 0 0.0 - PC 194 + 2 0.0 (între 90‰ și 1 0 0‰)

2.6. Stații de autobuz

Pe întregul traseu există opt stații de autobuz, toate amenajate cu abateri de la normele în vigoare, crescând astfel considerabil gradul de afectare a intersecției, favorizând cazurile de accidente rutiere.

2.7. Parapeți

Pe traseul studiat există zone cu parapeți metalici, însă aceștia sunt insuficienți și în stare avansată de degradare.

2.8. Zone rezidențiale de-a lungul drumului

lungime în lanț (km)	locație / sat	descrierea structurilor și elementelor rezidențiale	partea laterală a drumului
0.0 - 1.2	satul Cornești	secțiunea traversează zona rezidențială	ambele părți
0.0 - 0.2	-	rând continuu de case	dreapta
0.0 - 1.1	-	rând continuu de case	stânga
1.0 - 1.1	-	case individuale pe marginea drumului	dreapta
1.5	-	casă individuală lângă intersecția drumului	dreapta
2.9 - 3.0	-	case și copaci pe marginea drumului	dreapta
3.2 - 4.2	satul Mîrcești	zona rezidențială a comunei Mîrcești	dreapta
3.2 - 4.2	-	case continue	dreapta
3.7 - 3.9	-	case continue	stânga
4.2	-	casă unică	stânga
6.3 - 7.5	satul Boghenii Noi	zona rezidențială a satului Boghenii noi	ambele părți
6.8 - 7.5	-	rând de case	stânga
8.4 - 9.6	Satul Sinești	zonă rezidențială din Sinești	stânga
8.4 - 8.7	-	case continue	stânga
8.9 - 9.1	-	case continue	stânga
9.2	-	casă individuală	stânga
9.5 - 9.6	-	case continue	stânga
11.4 - 12.1	Satul Drujba	zonă rezidențială și terenuri cultivate	stânga
19.6 - 21.6	Satul Năpădeni	zona rezidențială a satului Năpădeni	ambele părți
19.6 - 20.0	-	case continue	stânga
19.7 - 20.0	-	case continue	dreapta
20.7 - 21.6	-	case continue	stânga
21.2 - 21.5	satul Cornova	zona rezidențială din Cornova	-

LUCRĂRI PROIECTATE

3.1. Planul și profilul longitudinal

În conformitate cu cerințele Beneficiarului din caietul de sarcini, traseul din plan a fost proiectat luând în considerare includerea părții carosabile proiectate cât mai fidel posibil pe amplasamentul actual, cu mici îmbunătățiri ale axului drumului în curbe. Elementele geometrice proiectate corespund vitezelor de proiectare de 40...80km/h.

Lungimea traseului proiectat este de 33,5 km. Sectorul include 137 de vârfuri de unghiuri cu valori minime ale razelor în plan de 60 m (în afara localităților) În razele curbelor circulare s-a aplicat supraîncărcarea carosabilului și a virajelor conform NCM D.02.01:2015,

Profilul longitudinal proiectat urmează, în mare măsură, alura profilului actual, în proiectarea acestuia s-a avut în vedere realizarea cotelor rezultate din soluția de consolidare a structurii rutiere existente, precum și legăturile cu punctele necesare - drumuri laterale, acces la proprietăți, poduri și pasarele. Cu toate acestea, pentru a respecta cerințele descrise în NCM D.02.01:2015 și pentru a îmbunătăți vizibilitatea, au fost efectuate următoarele corecții ale profilului longitudinal:

Corectarea pantelor care depășesc 80% în afara localității:

- Pe sectorul PC 187+00.0 - PC 195+00.0 -

Pe sectorul Pc 189+50 - Pc 193+50, este prevăzută o dolină cu o adâncime de până la 6m

Având în vedere lungimea limitată a acestor segmente și fezabilitatea ajustării profilului longitudinal pentru a îndeplini cerința standard minimă de 70%, lucrările pot fi efectuate în interiorul coridorului rutier existent, fără a necesita excavații majore. Va fi necesară o achiziție minoră de teren, așa cum este descris în Anexa 10..Lățimea tronsonului de drum pietruit existent pe sectorul de drum Pc 0+00.0 - Pc 16+00.0 are o lățime care variază între 5.0~6.0m și nu îndeplinește cerințele NCM D.02.01:2015 și necesită lărgire. Pentru a aduce gabaritul drumului la nivelul cerut de reglementările în vigoare, este necesară lărgirea carosabilului.

Platforma drumului. Carosabilul

Terasamentul proiectat este amplasat în limitele terasamentului existent.

Profilul transversal are următorii parametri:

- lățimea platformei 9,0 m;
- lățimea carosabilului 6,0 m;
- benzi de încadrare 2x0,5 m;
- apropieri de 1,5 m;
- înclinarea pantelor 1:1,5-3;
- panta transversală în aliniament - 2,0 %, în viraje - 4,0 %.

În cadrul localităților, profilul transversal are următorii parametri- lățimea carosabilului 6,0 m;

- lățimea trotuarelor 1,5m.

Lucrările de terasament prevăd excavarea, transportul și compactarea a 147.000 m³, care sunt aduși de la tăiere (debleu), restul volumului de pământ excavat 20596 m³ în tăiere (debleu) va fi transportat la depozit.

Pentru evacuarea apelor de suprafață, sunt prevăzute următoarele:

- șanțuri armate cu beton monolit C3 0 /37 - 1618 m.l.
- jgheaburi rapide din beton monolit C3 0 /37 - 4070 ml
- șanțuri dreptunghiulare armate cu beton C3 0 /37 - 405 m.l.

Sistem rutier

- Strat de drenaj din balast amestec optim, 0-63 **SM EN 13242+A1** - 0.20 m
- Strat de fundație dintr-un amestec de agregate stabilizat cu ciment, C3/4,
- în conformitate cu **SM EN 14227-1 2015** - 0,15 m
- Strat de aderență din beton asfaltic **BAD 22.4 50/70, SM EN 13108-1** - 0,06 m -

- Strat dens de uzură din beton asfaltic **BA16 50/70 SM EN 13108-1** - 0,04 m

Canalizări

Pe drumul proiectat sunt prevăzute 45 de canale de scurgere. Soluțiile de proiect pentru fiecare pod/canal colector au fost stabilite în urma examinării pe teren a stării tehnice și a calculelor hidrologice.

Construcția drumului

Pe drumul proiectat sunt proiectate drumuri laterale, inclusiv 38 de pasaje colectoare cu $\varnothing 0,8$ m; Pentru siguranța traficului rutier, în conformitate cu standardele în vigoare, au fost prevăzute următoarele:

- Instalarea de noi semne de circulație în număr de 567 bucăți;
- Instalarea parapetilor metalici - 4 887 ml;
- Instalarea terminalelor de rutare - 1 113 buc;
- Instalarea marcajelor kilometrice - 33 buc.;;
- Executarea marcajelor rutiere - 12 417 m²

Măsurile pentru stabilitatea versantului Pc 29+00 - Pc30+00

Pentru a asigura stabilitatea pe termen lung a versantului, au fost prevăzute următoarele măsuri:

1. Lucrări de tăiere (Deblee) cu reducerea pantei longitudinale
2. Reamenajarea drenajului longitudinal la Pc 27+20 - Pc 28+90
3. Amenajarea drenurilor transversale la Pc 29+00, 29+40, 29+80
4. Schimbarea solului necorespunzător cu recompactare la o adâncime de 2,1m și așezarea straturilor de geotextil Megadrain 1240, strat h 0,7m
- 5.

Condiții specifice de execuție a lucrărilor de reabilitare a drumurilor

Pentru a asigura condiții minime de execuție pe sectoarele unde se reconstruiesc podurile existente, nu a fost prevăzută amenajarea de drumuri de ocolire temporare.

Toate lucrările vor fi executate pe drumuri de ocolire, cu condiția ca traficul existent să nu poată fi deviat către alte drumuri. Execuția lucrărilor pe aceste sectoare se va face pe tronsoane de aproximativ 300 m lungime, pentru a dirija traficul alternativ. Pentru a facilita traficul rutier pe partea opusă lucrărilor, se propune aducerea acceselor la nivelul drumului, lărgirea lor parțială și consolidarea lor cu piatră, pentru a obține o bandă de circulație temporară de cel puțin 3,0m.

Gestionarea traficului se va realiza în conformitate cu liniile directe privind sănătatea și siguranța mediului ale Grupurilor Băncii Mondiale și cu: "Normele metodologice privind condițiile de închidere a circulației și de instituire a restricțiilor de circulație în vederea executării lucrărilor în zona drumului public și/sau pentru protejarea drumului. Direcția Poliției Rutiere, MAI RM "Regulamentul circulației rutiere al Republicii Moldova", reglementări în vigoare în Republica Moldova.

În scopul evitării accidentelor rutiere, Antreprenorul⁹ va trebui să respecte cu strictețe cerințele regulamentelor menționate mai sus, precum și **normele generale de protecție a muncii și specifice lucrărilor rutiere.**

---

⁹ Antreprenorul va elabora un plan de SSM înainte de începerea lucrărilor pe șantier. Sub rezerva aprobărilor ANR.

- Antreprenorul va executa lucrările fără poluare fonică, pe care le va executa în timpul nopții;
- Semnalizarea zonelor de lucru se va realiza conform normelor în vigoare, operațiunile de semnalizare și costul acestora sunt în sarcina antreprenorului și trebuie să fie incluse în ofertă.
- Secțiunile deschise pentru execuție vor fi obligatoriu iluminate și semnalizate corespunzător, indiferent dacă lucrările se desfășoară pe timp de noapte sau nu.

4. LINIA DE BAZĂ DE MEDIU ȘI SOCIALĂ

Documentul include informații de bază privind condițiile sociale și economice, împreună cu date mai detaliate privind populația, persoanele defavorizate, economia, facilitățile sociale, flora, fauna, ecosistemele și habitatele sensibile, zonele protejate, hidrologia, solurile și caracteristicile peisajului. Pentru a colecta aceste date, consultantul a efectuat un studiu al drumului și a primit, de asemenea, informații din studiile anterioare și din proiectarea detaliată actuală, a revizuit politicile, strategiile și legislația națională relevantă în domeniul mediului și a formulat următoarele preocupări și concluzii, care sunt enumerate mai jos. Anexa 1 de la de la sfârșitul ESMP prezintă toate componentele de mediu și sociale găsite de-a lungul C8 care ar putea fi afectate de reabilitarea drumului.

Populația de-a lungul C8 (C8.1&C8.2) este de 7797 de persoane conform recensământului din 2024.

primărie	total	bărbați	femei
Orașul Cornești	1698	838	860
Boghenii Noi	919	449	470
Condrătești	618	299	319
Cornova	599	315	284
Hârcești	1148	571	577
Năpădeni	512	263	249
Sinești	697	347	350
Dereneu	738	388	350
Rădeni	868	433	435
	7797	3903	3894

Tendința de scădere a numărului populației în Moldova este specifică și pentru această regiune.

În multe dintre satele consultate, locuitorii continuă să sublinieze faptul că lipsa drumurilor asfaltate izolează comunitățile de centrele urbane din apropiere, limitând accesul la educație, servicii de sănătate și oportunități economice, perpetuând astfel sărăcia. Moldova rămâne afectată de un declin demografic persistent. Conform celor mai recente date (2023-2024), rata natalității este de aproximativ 10,8 nașteri la 1 000 de locuitori, iar rata totală a fertilității este de aproximativ 1,73 copii pe femeie, cu mult sub nivelul de înlocuire de 2,1. Rata mortalității a crescut la 13,6-13,9 decese la 1 000 de locuitori, reflectând îmbătrânirea populației și scăderea indicatorilor de sănătate în mediul rural. Combinați cu ratele ridicate de emigrare, acești factori contribuie la o reducere continuă a populației rezidente și la o tendință accelerată de depopulare rurală, cu implicații pentru sustenabilitatea piețelor locale ale forței de muncă și pentru dezvoltarea socioeconomică pe termen lung. În zona afectată de proiect, de-a lungul

drumului nu sunt amplasate întreprinderi importante, cu excepția agroîntreprinderilor și a magazinelor locale. Locurile de muncă locale sunt: agricultura, turismul vitivinicol, textilele, serviciile de prognoză meteo, întreținerea drumurilor, comerțul. Multe persoane fac naveta pentru a lucra în Chișinău și Ungheni; Ungheni este o localitate care găzduiește zona economică liberă și Lear Corporation angajează persoane din mai multe sate din regiunea Centru a Moldovei, inclusiv Cornești. Populația din Cornești lucrează și la alte întreprinderi din Ungheni, cum ar fi fabrica de covoare, fabrica de conserve, fabrica de prelucrare a cărnii, gara, Telecom. De asemenea, ei lucrează în calitate de îngrijitori la spitalele din Chișinău și Ungheni, bănci, servicii de pază, vinării, SRL Roman-Agro din satul Romanovca. În satul Boghenii Noi, Chișinăul și Ungheniul sunt locuri de muncă pentru mulți oameni, care fac naveta pentru locuri de muncă în servicii feroviare sau construcții în Chișinău sau textile și servicii în Ungheni (Lear Corporation - industria auto). Femeile sunt angajate în agricultură, școala și grădinițele locale, biroul primarului. În consiliul local sunt 5 femei din 11 membri. Mulți tineri părăsesc satul din cauza lipsei de infrastructură și a accesibilității reduse a serviciilor. Locurile de muncă disponibile local în satul Hircești sunt în școală (31), grădiniță, centru comunitar (7), primărie (11), casă de cultură. Cea mai mare parte a populației din satul Hircești este implicată în agricultură; cota de teren este de 1,13 ha.

Următoarele aspecte sociale și de mediu de interes general trebuie menționate, după cum urmează:

- Coridorul proiectului traversează regiunea de platouri cu păduri a Codrilor. Aceasta este o zonă de silvostepă care este situată în Moldova în partea de nord și centrală și include diferite păduri (stejar, fag, etc.), biotopuri de stepă și pajiști fluviale într-un peisaj dominat de câmpii și platouri
- Pădurile sunt alcătuite în principal din fag (*Fagus sp*) și stejar (*Quercus petraea*, *Quercus robur*), cu subsoluri ierboase dominate de specii tipice Europei Centrale și de Est (*Aegopodium*, *Dactylus* și *Carex*)
- Speciile pe cale de dispariție care apar de-a lungul coridorului C8 sunt pisica sălbatică europeană (*Felis silvestris*), acvila *Aquila pomarina*, acvila încălțată (*Hieraetus pennatus*), vulturul de miere (*Pernis apivoris*), ciocănitorea neagră *Dryocopus martius*, țestoasa de baltă (*Emys orbicularis*), vipera comună (*Vipera berus*) etc. Capătul drumului face parte din coridorul de migrație a animalelor din cadrul rețelei ecologice a Republicii Moldova
- La începutul C8, lângă orașul Cornești, se află *Rezervația Științifică de Stat "Plaiul Fagului"*¹⁰. Flora include 909 specii¹¹, 645 sunt plante vasculare, 151 sunt mastodonți, 48 sunt licheni, 65 sunt musculițe. Există 82 de specii de plante rare printre care *Dryopteris austriaca*, *Lunaria rediviva*, *Orthilia secunda*, *Pyrola rotundifolia*, *Padus avium* și *Telekia speciosa* care au putut fi găsite doar în rezervație. Există 49 de specii de mamifere, 142 de specii de păsări, 8- reptile, 12 -

---

¹⁰ https://www.facebook.com/people/Rezerva%C8%9Bia-%C8%99tiin%C8%9Bific%C4%83-Plaiul-Fagului/100084704820582/?paipv=0&eav=AfabS4XicoVLEm5tcgqI5Ig7wqZFULoiOwt3-AIUhvi9iX2s_Gt_apXu46sH8ZisVi8&_rdr

¹¹ <http://www.akademos.asm.md/files/47->

58_Flora%20zonei%20cu%20protectie%20integrala%20din%20Rezervatia%20E2%80%9EPlaiul%20Fagului,%20evaluata%20dupa%20doua%20decenii.pdf

amfibieni și 65 de specii de nevertebrate de sol. Recent, în rezervație au apărut o căprioară nobilă și o căprioară pătată. Printre speciile rare din rezervație se numără uliul melifer (*Pernis apivorus*), acvila pitică (*Aquila pomarina*), ciocănitoarea neagră (*Dryocopus martius*), veverița europeană (*Citellus citellus*), pisica sălbatică europeană (*Felis silvestris*), șarpele cu patru linii (*Elaphe quatuorlineata*) și țestoasa de baltă (*Emys orbicularis*). 14 ordine de păsări preferă rezervația pentru trecerea vernal-autunală și pentru cuibărit. Regiunea adăpostește multe specii rare de faună, de aceea este foarte important să se respecte normele referitoare la condițiile de zgomot în timpul fazei de construcție a reabilitării drumului, dar și să se amplaseze indicatoare rutiere în timpul fazei de construcție, pentru a semnaliza faptul că în regiune există animale sălbatice care ar putea traversa drumul, de asemenea, ar trebui instalate limite de viteză în apropierea rezervației.

- Începutul C8 în orașul Cornești este, de asemenea, un punct de intersecție a două coridoare ecologice incluse în rețeaua ecologică națională a Moldovei care asigură migrația animalelor sălbatice.
- Rețeaua hidrografică este bine dezvoltată în regiune. Aproape de-a lungul întregului subproiect C8.1, după satul Mircești, până la traversarea M5, râul Cula sau afluenții săi curg în apropierea drumului. De-a lungul celei de-a doua părți a drumului, C8.2, în Dereneu există afluenți ai râului Cula,

- **Subproiectul C8.1: Răut (r. Cula)**¹²

Râul Cula izvorăște din satul Boghenii Noi, relieful geografic al bazinului este colinar, solurile de-a lungul râului sunt în mare parte cenușii, suprafața bazinului este în principal teren agricol, doar 6% din suprafața bazinului este împădurită. Pe mai multe segmente ale bazinului hidrografic există alunecări de teren.

---

¹² <https://apelemoldovei.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=134>

○ **Subproiectul C8.2:** Răut (R. Cula și Ichel)

Râul Ichel izvorăște din satul Hârcești, bazinul râului este situat pe Platoul Codrilor. În cursul superior al râului solurile sunt gri, care sunt apropiate de coridor. Cea mai mare parte a bazinului hidrografic este utilizată în scopuri agricole - doar 13 % sunt acoperite cu vegetație forestieră.

● Următoarele lacuri sunt situate în regiune:

○ **Subproiectul C8.1:**

✓ La o distanță de 6,6 km de la începutul drumului, în satul Boghenii Noi, raionul Ungheni, pe partea dreaptă a drumului, există un lac, situat pe terenurile satului Boghenii Noi, raionul Ungheni, suprafața lacului este de 21,2 ha (212040 m²).

✓ La o distanță de 13,3 km de la începutul drumului, după satul Drujba, comuna Hîrcești, raionul Ungheni, pe partea stîngă a drumului, la o distanță de 0,3 km este un lac, situat pe terenurile comunei Condrătești, raionul Ungheni, suprafața lacului este de 36,2 ha (362370 m²).

✓ La o distanță de 19,7 km de la începutul drumului, la intrarea în satul Napadeni, pe partea dreaptă există un lac, de dimensiuni mici, care este situat pe terenurile satului Napadeni, raionul Ungheni, suprafața lacului este de 0,03 ha (350 m²).

○ **Subproiectul C8.2:**

✓ La o distanță de 6,9 km de la începutul drumului, după satul Dereneu, raionul Călărași, pe partea dreaptă a drumului există un lac, care este situat de-a lungul drumului, pe o distanță de 1,0 km. Lacul este situat pe terenurile satului Dereneu, raionul Călărași, suprafața lacului este de 18,8 ha (188430 m²).

● Există următoarele alunecări de teren și râpe de-a lungul C8:

○ **Subproiectul C8.1:**

✓ La o distanță de 2,8 km de la începutul drumului, după orașul Cornești, raionul Ungheni, pe partea dreaptă a drumului există o alunecare de teren extinsă pe o suprafață de 5 ha. Alunecările de teren sunt aproape de drum.

✓ La o distanță de 4,6 km de la începutul drumului, după satul Mircești, comuna Boghenii Noi, raionul Ungheni, pe partea dreaptă a drumului se află mai multe râpe, care sunt situate în apropierea drumului.

✓ La o distanță de 7,8 km de la începutul drumului, după comuna Boghenii Noi, raionul Ungheni, pe partea stîngă există o alunecare de teren, pe o suprafață mică, dar care este situată de-a lungul drumului.

✓ La o distanță de 14,9 km de la începutul drumului, după satul Drujba, comuna Hîrcești, raionul Ungheni, pe partea dreaptă și stîngă a drumului se află alunecări de teren de dimensiuni mici, dar care se află în apropierea drumului.

✓ La o distanță de 19,2 km de la drum, înainte de satul Napadeni, raionul Ungheni, pe partea dreaptă sunt alunecări de teren pe o suprafață de 20,2 ha. Alunecările de teren sunt situate perpendicular pe drum, și se extind pe o distanță de 0,3 km de-a lungul drumului.

○ **Subproiectul C8.2:**

✓ La o distanță de 4,1 km de la începutul drumului, după satul Radeni, raionul Călărași, pe partea stîngă există alunecări de teren situate pe o suprafață de 2 ha, acestea sunt aproape de drum.

- ✓ La o distanță de 7,3 km de la începutul drumului, după satul Dereneu, raionul Călărași, pe partea stângă există alunecări de teren cu o suprafață de 4 ha, situate față de drum pe o distanță de 0,1 km. De cealaltă parte a drumului există un lac.
- Solurile întâlnite de-a lungul C8 sunt următoarele: cernoziomuri, soluri cenușii, deteriorate, cernoziomuri și aluviuni, solurile sunt puternic erodate la km 18,5 - 19,0; coridorul C8 este situat în zona "10 - 50 de alunecări de teren la 100 km²", ceea ce înseamnă că regiunea este foarte expusă alunecărilor de teren, iar antreprenorul trebuie să aplice anumite măsuri pentru a opri alunecările de teren și a asigura exploatarea îndelungată a drumului și deteriorarea în continuare a drumului.
- Carierele din regiune ar putea fi utilizate pentru construcția drumurilor, acestea incluzând o carieră de lut și loess în orașul Ungheni.
- Un procent mare de terenuri sunt pășuni, care au putut fi găsite în anexa 1. Acestea ar trebui, de asemenea, protejate în timpul construcției drumurilor și nu ar trebui amplasate gropi de construcție sau depozite de deșeuri pe pășuni.
- Canalele de scurgere au fost identificate fie ca fiind subdimensionate pentru debitul proiectat inițial, fie ca neasigurând un volum de debit adecvat pentru apele de inundații mari din cauza deteriorării structurale sau a colmatării cu resturi.
- Nu vor exista pierderi semnificative de arbori de-a lungul drumului, deoarece lucrările de reabilitare vor fi efectuate pe drumul existent, fără lărgirea drumului, însă multe segmente ale drumului nu au centuri de protecție și se recomandă refacerea/crearea de centuri de protecție pentru drumul reabilitat din specii indigene, cum ar fi nuci, plopi, sălcii.
- Ocuparea temporară a terenurilor, prin acorduri voluntare, va fi necesară pentru a avea depozite temporare de materiale de construcție, zone de eliminare a deșeurilor de construcție și zone de lucru ale antreprenorului. Informații suplimentare vor fi disponibile după desemnarea contractantului.
- Acest proiect propune efectuarea unor lucrări normale de reabilitare/întreținere în cadrul dreptului de trecere existent, cu o expropriere permanentă de terenuri de aproximativ 0,2485 ha (cca. 25 PAP) și impact asupra fântânilor. .

Contextul țării

Populație și demografie. Populația provizorie cu reședința în Moldova la 01 ianuarie 2023¹³ era de 2 512 800 persoane, în scădere cu 52 300 persoane (-2,0%) față de anul precedent. Conform estimărilor pentru 2023, populația feminină este dominantă, constituind 1.325.200 persoane sau 52,7% din populația țării. Populația masculină a fost de 1.187.600 de persoane sau 47,3% din populația țării. Vârsta medie a populației la 1 ianuarie 2023 a crescut cu 0,4 ani față de anul precedent (de la 39,9 ani la

40,3 ani). Vârsta medie a populației feminine a fost de 42,1 ani, fiind cu 3,8 ani mai mare decât vârsta medie a populației masculine (38,3 ani).

Ca și în anii precedenți, scăderea populației a fost determinată în mare parte de emigrația netă. Aceasta a crescut semnificativ în 2021 la 45 400 de persoane, scăzând ușor la 43 000 de persoane în 2022.

În ceea ce privește grupele de vârstă din populația rezidentă, cea mai mare pondere, de 8,2%, a fost a celor din grupa de vârstă 35-39 de ani. Aceasta a reprezentat o ușoară creștere (0,2%) comparativ cu anul precedent.

Profilul sărăciei. În ciuda reducerii puternice a sărăciei de la sfârșitul anilor 1990, Moldova rămâne una dintre cele mai sărace țări din Europa. Pe baza celor mai recente date disponibile din 2012, incluse în indicele global al sărăciei multidimensionale (MPI), Republica Moldova are o valoare de 0,004. În ceea ce privește sărăcia absolută, țara are o rată de 24,5% din 2021, majoritatea persoanelor sărace locuind în zonele rurale (32,8%), comparativ cu zonele urbane (11,9%). În Moldova, femeile se confruntă cu un risc mai mare de sărăcie, 26,3% dintre acestea trăind în sărăcie absolută, în timp ce cifra corespunzătoare pentru bărbați este de 23,6%. Cea mai mare rată a sărăciei absolute este observată în gospodăriile cu trei sau mai mulți copii, ajungând la 36,9%.¹⁴

Ocuparea forței de muncă. Structura populației ocupate în funcție de statutul profesional arată că cea mai mare parte aparține angajaților (78,3% din totalul ocupării), urmați de lucrătorii independenți (17,1%) și lucrătorii familiali neremunerați (4,1%). Marea majoritate a angajaților (87,9%) au fost angajați pentru o perioadă nedeterminată de timp. În forța de muncă, ponderea femeilor (50,1%) a fost ușor mai mare comparativ cu cea a bărbaților (49,9%), iar ponderea persoanelor active economic din mediul rural a fost mai mare decât cea a celor din mediul urban (54,5% și, respectiv, 45,5%). Ponderea femeilor active economic în populația ocupată este ușor mai mare decât a bărbaților (50,3%:49,7%). Ponderea persoanelor ocupate din mediul rural a fost mai mare decât cea din mediul urban (55,1%:44,9%).

Femeile constituie majoritatea persoanelor cu responsabilități familiale, reprezentând între 67,1% și 76,7% (în grupa de vârstă 25-29 de ani, aceasta este de 81,4%); în timp ce bărbații reprezintă peste 2%. Cu toate acestea, 16,6% dintre bărbații cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani au un loc de muncă în străinătate sau intenționează să lucreze în străinătate, față de doar 2,8% în cazul femeilor. În cazul bărbaților cu vârste cuprinse între 15 și 29 de ani, procentul crește la 30,2%, față de 3,9% în cazul femeilor; și la 37,7% în rândul bărbaților cu vârste cuprinse între 15 și 34 de ani și la 3,1% în rândul femeilor. Pentru bărbații în vârstă de 30-34 de ani, această proporție este de aproximativ 45%.

Egalitatea de gen. Deși indicii internaționali și naționali privind egalitatea de gen arată că, în general, Moldova a făcut unele progrese în ultimii ani pentru a asigura egalitatea de gen, Moldova a regresat în mai multe domenii socio-economice importante, inclusiv munca, sănătatea și accesul la resurse. Conform Raportului Global privind Decalajul de Gen 2023, Moldova ocupă locul 19th din 146

---

¹⁴ <https://www.undp.org/moldova/press-releases/25-countries-have-halved-multidimensional-poverty-within-15-years-11-billion-people-remain-poor-while-full-impact-covid-19>

de țări.¹⁵ În 2022 s-a clasat pe locul 16th din 146 de țări, în timp ce în 2021 țara s-a clasat pe locul 28 din 156 de țări în Indicele Decalajului de Gen.¹⁶ Aceasta este o îmbunătățire semnificativă din 2018, când Moldova s-a clasat pe locul 35th din 149. Țara are cel mai mare scor în domeniul Sănătate și supraviețuire participare economică/opportunitate, precum și sănătate și supraviețuire. Cu toate acestea, rămâne în urmă în domeniile emancipării politice și nivelului de educație. În Indicele Dezvoltării Umane (IDU), țara ocupă locul 80 din 191 de țări și teritorii pentru 2021 (cel mai recent), care măsoară progresul național în domeniul sănătății, educației și nivelului de trai. Valoarea IDH al Moldovei pentru 2021 este de 0,767, în timp ce pierderea IDH din cauza inegalității este de 7,3 la sută. Valoarea IDH pentru femei în 2021 este de 0,771, comparativ cu 0,763 pentru bărbați.

Venituri. În trimestrul II 2023, câștigul salarial mediu brut lunar în întreprinderile cu 4 sau mai mulți salariați și în toate instituțiile bugetare a fost de 12.175,9 lei, în creștere cu 17,3% față de trimestrul II 2022 și cu 6,0% față de trimestrul I 2023. Subdeclararea salariilor este larg răspândită în Moldova: cel puțin 21,3% dintre angajații din Moldova și-au primit salariile parțial sau integral în plicuri, potrivit unui sondaj de opinie realizat în 2018¹⁷. Sindicatele, instituțiile de control al securității muncii nu sunt foarte eficiente în Moldova. Majoritatea angajaților aleg să schimbe locul de muncă atunci când sunt nemulțumiți de condițiile de muncă, salariu etc., fără a-și duce îngrijorările la alte instituții. În instituțiile statului persistă neîncrederea, iar adresabilitatea este scăzută din cauza procedurilor birocratice și a percepției că nu se va face dreptate. Din acest motiv, lucrătorii antreprenorilor de reabilitare a drumurilor ar trebui să fie informați cu privire la beneficiile unui loc de muncă formal și încurajați să își revendice drepturile atunci când acestea sunt încălcate.

Produsul intern brut. PIB-ul în primul trimestru al anului 2023 a scăzut în termeni reali cu 2,4% față de primul trimestru al anului 2022. În termeni ajustați sezonier, PIB-ul din primul trimestru al anului 2023 a scăzut cu 2,2% față de primul trimestru al anului 2022 și a crescut cu 1,1% față de al patrulea trimestru al anului 2022.¹⁸

Agricultura. Agricultura din Moldova este grav afectată de secete, care sunt legate de schimbările climatice. În 2021, a fost înregistrată cea mai mare creștere a producției agricole brute din ultimii 30 de ani, care a crescut cu 49,9% față de 2020. Creșterea producției agricole brute a fost determinată de creșterea producției vegetale cu 75,5%. Producția agricolă globală în perioada ianuarie-iunie 2023 față de anul precedent a fost de 99,0%¹⁹. Moldova a fost lovită de una dintre cele mai grave

---

¹⁵ Global Gender Gap Report for 2023 and earlier years as cited in the text.

https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2023/economy-profiles-5932ef6d39?_gl=1*1o9xhyf*_up*MQ..&gclid=Cj0KQCjw2eilBhCCARIsAGOPf8t6D_uDksF1Z0mj7D8W6QTdxZ6FZhd3L1-iC1zSqSYtYnUJqXla7h8aAs8tEALw_wcB

¹⁶ Forumul Economic Mondial 2022: The Global Gender Gap Report 2022
https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf pagina 252

¹⁷ CBS-AXA/IDIS, <http://www.viitorul.org/ro/content/salariile-%C3%AEn-plic-prejudiciaz%C4%83-bugetul-public-na%C8%9Bional-cu-35-miliarde-anual>

¹⁸ https://statistica.gov.md/ro/produsul-intern-brut-in-trimestrul-i-2023-9497_60456.html

¹⁹ Biroul Național de Statistică, accesat la 09 septembrie 2023
https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/15

secete înregistrate în ultimele două decenii, care a provocat o scădere a producției agricole de aproape 30%, cu efecte de propagare semnificative în întreaga economie. Sunt necesare reforme semnificative pentru a consolida reziliența și a reduce amprenta de carbon, în special în agricultură, transport, apă și energie.

Contextul etnic și religios. Conform datelor statistice de la recensământul din 2014 (cele mai recente disponibile), în afară de grupul etnic majoritar, există peste 40 de grupuri etnice minoritare/ minorități naționale care locuiesc în țară. Printre cele mai numeroase minorități naționale se numără: ucraineni (6,6%), găgăuzi (4,6%), ruși (4,1%), bulgari (1,9%) și romi (0,3). În prezent, relațiile interetnice din țară sunt stabile, armonioase și pașnice. În ceea ce privește religia, conform recensământului din 2014, 96,8% dintre moldoveni sunt creștini ortodocși, cu o serie de minorități creștine mai mici, inclusiv bapțiști evanghelici (1%), catolici (1%) și 6,9% care nu și-au specificat religia .²⁰

Provocările dezvoltării țării. Moldova este o țară cu venituri medii-superioare²¹ din Europa de Est care progresaază ferm în ceea ce privește reformele economice și structurale, în pofida provocărilor majore din țară și din regiune. Moldova se învecinează cu Ucraina, o țară afectată de război, și cu România, un stat membru al UE. Țara are șase regiuni de dezvoltare, și anume municipiul Chișinău, nordul, centrul, sudul, unitatea teritorială autonomă (UTA) Găgăuzia. Moldova este una dintre cele mai vulnerabile țări din Europa în ceea ce privește securitatea aprovizionării cu energie și prețurile la energie. În Europa, în 2021, Moldova avea al doilea cel mai mic PIB pe cap de locuitor (după Ucraina), a doua cea mai mică ofertă totală de energie pe cap de locuitor (după Albania), cel mai mic consum de energie electrică pe cap de locuitor, unul dintre cele mai ridicate niveluri ale dependenței de importurile de energie și cel mai puțin diversificat mix de producție de energie, precum și cea mai puțin dezvoltată piață energetică (energie electrică și gaze) din Europa de Est.²² Rezultând în principal din creșterea fără precedent a prețurilor la energie din ultimul an, iarna trecută țara a avut a doua cea mai mare rată a inflației din Europa (după Turkiye)²³, ajungând la 34,6 % în octombrie 2022, și o creștere negativă a PIB-ului în 2022 comparativ cu 2021. Deși rata inflației a scăzut recent la 13,2 %, acesta este al 4-lea cel mai ridicat nivel din Europa, iar creșterea PIB-ului de la an la an este încă negativă.²⁴

Vulnerabilități cauzate de războiul din Ucraina. Moldova este una dintre țările cele mai afectate de acest război din cauza proximității sale fizice și a vulnerabilităților sale inerente ca economie mică, fără ieșire la mare, cu legături strânse atât cu Ucraina, cât și cu Rusia. Pandemia, criza energetică și criza refugiaților cauzate de invazia rusă în Ucraina au expus în mod clar vulnerabilitățile creșterii economice din Moldova la astfel de șocuri. Afluxul de refugiați în Moldova a dus la costuri fiscale suplimentare, reducând resursele din prioritățile de dezvoltare pe termen lung. Valul mare de refugiați a

---

²⁰ <https://rm.coe.int/5th-sr-moldova-en/168094d328> Al cincilea raport periodic al Republicii Moldova privind punerea în aplicare a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale

²¹ <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/the-world-by-income-and-region.html>

²² Surse: BM (US\$ constant 2015: <https://data.worldbank.org/indicator>), AIE (<https://www.iea.org/data-and-statistics>), Comunitatea Energiei, Statistici naționale, ACER (Raport de monitorizare a pieței), EFET (Review of Gas Hub Assessment).

²³ <https://tradingeconomics.com/country-list/inflation-rate?continent=europe>.

²⁴ <https://www.bnm.md/> [si https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/12](https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/12)

creat, de asemenea, un mediu socioeconomic dificil pe termen mediu, în special dacă mulți dintre migranții recentii rămân în țară, dar nu reușesc să găsească oportunități de angajare. Gradul ridicat de dependență de importuri pentru satisfacerea nevoilor alimentare și energetice a făcut ca Moldova să fie vulnerabilă la întreruperile în aprovizionarea cu alimente, energie și produse de bază importate din Ucraina și Rusia. În plus, Moldova continuă să depindă în mod substanțial de gazele naturale importate din Rusia pentru satisfacerea nevoilor sale energetice. Se așteaptă ca întreruperile importurilor să crească în continuare presiunile asupra prețurilor, erodând la rândul lor competitivitatea întreprinderilor și veniturile gospodăriilor, în special ale celor sărace. (Banca Mondială, aprilie 2023).²⁵

Violența împotriva femeilor este o vulnerabilitate socială semnificativă. Normele sociale legate de gen sunt o cauză subiacentă importantă a DV și GBV. În Moldova de astăzi, idealurile de masculinitate și feminitate se bazează pe dominația masculină. Bărbatul este considerat capul familiei, furnizorul și dominația sa se bazează pe sexul său, în timp ce femeile sunt definite ca "menajere". Migrația semnificativă a femeilor care muncesc le transformă pe acestea în principalii furnizori, iar bărbații rămân în urmă pentru a avea grijă de casă și de copii, ceea ce adaugă presiune și frustrare atât bărbaților, cât și femeilor. Această situație contribuie la un nivel crescut al violenței psihologice, verbale, fizice și sexuale în familie. Conform unui sondaj condus de OSCE, aproximativ o treime dintre femei (35,6 %) și bărbați (33,9 %) consideră că migrația contribuie la o creștere a DV. În același timp, totuși, mai mult de jumătate dintre femeile intervievate (51,8 %) și aproximativ patru din zece bărbați intervievați (42,1 %) indică faptul că fenomenul migrației a contribuit la o creștere a numărului de femei care nu mai acceptă DV.

Siguranța rutieră ca problemă critică. În 2020, Moldova a înregistrat a 3^a cea mai mare rată de mortalitate în accidente rutiere din regiunea PaE și UE-27, cu 9,24 decese la 100 000 de locuitori. Rata medie a deceselor din Moldova este mai mare decât cea din țările Parteneriatului estic și UE-27, de 10,4% și, respectiv, 54,5%²⁶. Este posibil ca rata reală a deceselor să fie mai mare, din cauza subraportării.

Tabelul 25. Accidente rutiere și decese în Moldova

Nr. de accidente rutiere	1,988
Nr. de accidente rutiere mortale:	244 de decese
Nr. total de răniți în accidente rutiere:	2.248 de răniți
Costul accidentelor rutiere mortale:	75,95 milioane USD
Costul răniților grav în accidente rutiere:	284,8 milioane USD (est.)
Costul accidentelor rutiere (% din PIB):	3,1 % din PIB

Sursa Raportul privind profilul de țară privind siguranța rutieră 2021²⁷

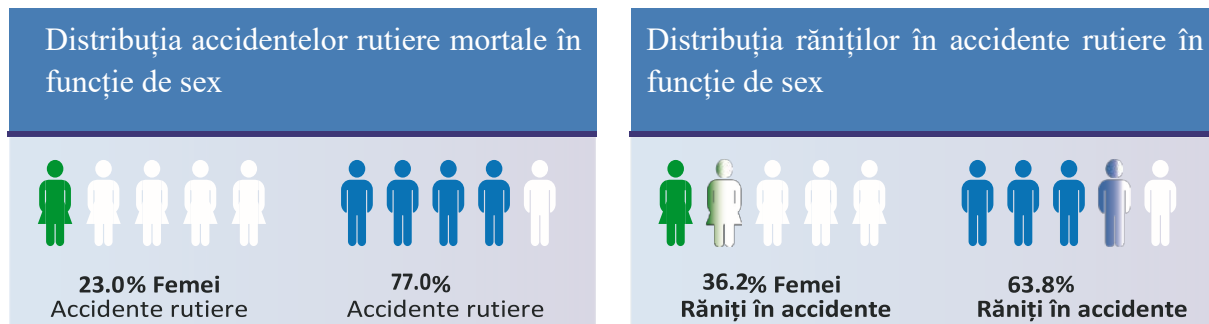
²⁵ <https://www.worldbank.org/en/country/moldova/overview>

²⁶ Moldova PROFILUL DE SECURITATE RUTIERĂ A ȚĂRII 2021
https://www.roadsafetyfacility.org/ai_file_subscribe/file/664

²⁷ https://www.roadsafetyfacility.org/ai_file_subscribe/file/664

În 2020, Moldova a înregistrat o scădere generală de 30% a numărului de accidente rutiere și o scădere de 13,5% a numărului de decese în urma accidentelor rutiere; și o reducere generală a numărului de răniți în urma accidentelor rutiere (34,8%), comparativ cu 2019. Este de remarcat faptul că, în 2020, pandemia COVID-19 a avut un impact semnificativ asupra transportului și mobilității în întreaga lume, inclusiv în regiunea PaE, paralizând călătoriile. Acest lucru a condus la o reducere generală a numărului de accidente rutiere înregistrate. Cu toate acestea, reducerea numărului de decese înregistrate în urma accidentelor rutiere nu este de aceeași amploare, posibil din cauza unei creșteri a vitezei înregistrate, cauzată de scăderea traficului, ceea ce a condus la o proporție mai mare de decese pentru fiecare accident rutier. Tendința pe termen lung a deceselor în urma accidentelor rutiere în Moldova este una descendentă. În perioada 2010-2020, numărul accidentelor rutiere mortale la 100 000 de locuitori din Moldova a scăzut cu 43,9%.

Tabelul .1 Morți și răniți în urma accidentelor rutiere în funcție de sex

Sursă: Raportul privind profilul de țară privind siguranța rutieră 2021²⁸

Principalele surse de finanțare pentru siguranța rutieră în Moldova includ bugetul de stat (cadru bugetar pe termen mediu), Fondul rutier și unele surse externe ad-hoc. În ciuda unor elemente pozitive ale sistemului actual, o concluzie cheie este că finanțarea siguranței rutiere în Moldova este în prezent insuficientă și nu este durabilă. În prezent, nu există nicio finanțare dedicată alocată siguranței rutiere în Moldova, deși în multe țări sunt utilizate diferite fluxuri de venituri pentru a finanța siguranța rutieră prin intermediul bugetului sau al structurii de finanțare dedicată.

Legislația privind limitarea vitezei și consumul de alcool la volan. Moldova are o lege națională privind limita de viteză, care a luat ființă prin Hotărârea Guvernului nr. 357/2009 pentru aprobarea Regulamentului privind circulația rutieră. Autoritățile locale din Moldova sunt autorizate să modifice limitele de viteză, iar autoritățile locale sunt responsabile de gestionarea siguranței rutiere în localitățile lor. Compararea limitelor de viteză din Moldova cu vitezele recomandate de sistemul de siguranță arată că, în medie, limitele de viteză sunt cu 15 km/h mai mari decât cele recomandate. În Moldova există o lege privind conducerea sub influența băuturilor alcoolice și a drogurilor (promulgată în 2009), care se aplică populației generale, șoferilor tineri/ începători și șoferilor profesioniști. Punerea în aplicare a legislației privind conducerea sub influența alcoolului/drogurilor se realizează prin inspecții

vizuale la controalele în trafic. Moldova utilizează un sistem gradat de amenzi și puncte de demerit pentru diferite niveluri de contravenții și repetare, variind de la 17 500 la 42 500 MDL (aproximativ 890 EUR la 2 185 EUR), muncă în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, retragerea permisului de conducere de la 6 luni la 3 ani și anularea permisului de conducere.

4.1. Condiții climatice

Raioanele Ungheni și Călărași sunt situate în partea centrală a Republicii Moldova, în zona climatică III. Temperatura medie anuală este de + 9,5-10,0° C, minima absolută de iarnă - -27-30° C, zilele cu temperaturi peste 0 grade - 279-289, suma temperaturilor pozitive - 3650-3850. Adâncimea medie de înghețare a solului - 30-45 cm, adâncimea absolută - 55-85 cm. Trecerea peste temperatura medie de zero grade primăvara are loc pe 1 martie, cel mai devreme - pe 18 ianuarie, cel mai târziu - pe 4 aprilie. Trecerea la temperaturi sub zero grade are loc în general pe 11 noiembrie, cel mai devreme pe 2 noiembrie, cel mai târziu pe 11 februarie. Precipitații medii anuale -420-460 mm. Umiditatea aerului este egală cu: iarna - 1,0, primăvara-toamna - 5,5-9,0, iarna - 10,0-13,0. Direcția predominantă a vântului - nord-vest și nord, viteza medie - 3,0-4,5 m/s, în zilele de primăvară până la 10-15 m/s și mai mult.

Raioanele sunt frecvent afectate de secetă, fenomen caracterizat prin absența precipitațiilor timp de 14 zile consecutive în sezonul rece al anului și 10 zile în sezonul cald al anului. Secetele au 1-2 repetări în 5 ani. Specialiștii înregistrează o creștere a frecvenței și intensității acestui fenomen.

Un alt fenomen climatic negativ este reprezentat de ploile torențiale (precipitații) cu intensitatea de 0,5-2 mm/min, însoțite de fulgere, furtuni și grindină în lunile de vară. Conform datelor din ultimii ani, în Republica Moldova se constată o creștere a frecvenței acestor ploi în ultimele decenii, de la 8,4 cazuri în perioada 1966-1990 la 10,4 cazuri în anii 1991-2004.

Localitățile din proiect se află la o distanță de aproximativ 180-200 km de Vrancea, epicentrul cutremurelor din sud-estul Europei, situat în zona seismică de magnitudine 7 grade pe scara Richter. Periodicitatea medie a cutremurelor de o asemenea intensitate este semnalată o dată la 35-40 de ani. Ultimele cutremure puternice de o asemenea putere au fost mai frecvente și au avut loc în 1977, 1986, puțin mai slabe - în 1990.

4.2. Geomorfologie și geologie

Relieful coridorului C8 este colinar, fragmentat de văi și râpe. Altitudinea medie este de aproximativ 200 de metri, în unele locuri ajunge la 300 sau mai mult. Predominante sunt rocile sedimentare de origine marină: calcar, nisip, argilă. Adâncimea stratului de apă adâncă - 120-140 de metri.

Eroziunea orizontală a apei a afectat aproximativ 33% din întreaga suprafață, eroziunea verticală - 0,25%. Eroziunea eoliană se manifestă în proporții mult mai mici; date statistice la acest capitol lipsesc. Suprafața alunecărilor de teren reprezintă aproximativ 0,5% din întregul teritoriu al raionului.

Văile râurilor, cu versanții puternic fragmentați de văi și ravene, sunt despărțite de diviziuni de apă formate din dealuri aproape paralele, înguste și alungite, acoperite în mare parte de păduri.

Solurile predominante sunt Alfisol tipic și cernoziom tipic. Din cauza înclinației mari a teritoriului și a defrișării unor mari suprafețe împădurite, majoritatea solurilor sunt afectate de eroziunea apei (aproximativ 56% din totalul terenurilor agricole). Adâncimea medie a straturilor de apă de adâncime este de 160-180 de metri.

4.3. Calitatea apelor de suprafață, a apelor subterane și a apelor de adâncime

Cea mai mare parte a teritoriului este situată în bazinul hidrografic al râului Cula, un afluent al râului Răut și respectiv Nistru. Densitatea medie a rețelei hidrografice în zonă este de 0,55 km/km². Alimentația râului este mixtă, predominând cea nivală. În cursul anual al nivelului apelor sunt bine exprimate apele de primăvară și apele joase invadate de inundațiile de vară sau de ploile de iarnă. În partea de mijloc a râului nu există lacuri naturale, în apropierea drumului se află două iazuri intens utilizate pentru irigații, pescuit și agrement.

Podul de gheață este instalat în luna decembrie, grosimea gheții este de 20-25 cm, maxim - 45 cm. Lungimea podului de gheață stabil este de aproximativ 35 de zile, în ierni grele - până la 112 zile, iar în ierni blânde lipsește în general. Râul este liber de gheață la sfârșitul lunii februarie/începutul lunii martie.

În timpul inundațiilor de primăvară și de ploaie, râul este acoperit cu un strat de apă de 2-4 m pe o perioadă de 2-5 zile până la 3-4 săptămâni.

Calitatea apei râului este de clasa III și IV (moderat poluată și puternic poluată). Se înregistrează deficit de oxigen dizolvat (O₂), precum și variații maxime ale dioxidului de carbon biochimic (CBO₅), în special în lunile de vară. Pe tot parcursul anului se înregistrează depășiri ale concentrațiilor de compuși ai cuprului cu niveluri maxime de 7 CMA și niveluri ridicate de poluare cu hidrocarburi, unde peste 50% din probe depășesc valorile CMA. Concentrațiile medii de fenol fluctuează în intervalul 1,0-2,0 CMA. Principala cauză a poluării ridicate a apei este lipsa unei gestionări adecvate a apei. Comparativ cu anii '90, calitatea apei din râuri s-a îmbunătățit recent, trecând de la clasa IV la clasa III. Acest lucru se datorează parțial reducerii activității întreprinderilor industriale și adoptării de măsuri de reducere a poluării mediului.

Apele subterane sunt poluate în proporție de 30-40% microbiologic și 75-80% chimic (în nitrați). Calitatea straturilor adânci de apă, la o adâncime de 120-140 de metri, îndeplinește cerințele igienice pentru apa potabilă. Compoziția chimică a apei din majoritatea fântânilor este calciu-magneziu-sulfat.

O mare parte a populației consumă apă din sisteme centralizate, din fântâni de mină și parțial din izvoare. Din sursele nemijlocite apele sunt poluate cu nitrați și bacterii patogene în proporție de 75-80 la sută, cauzele principale fiind lipsa rețelelor de canalizare în prezența unui număr mare de fântâni septice fără impermeabilizare sigură, wc sătești primitive, gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor animale și menajere, altele. Cele mai răspândite sunt bolile sistemului gastrointestinal (gastrită, duodenită), osteo-articular (osteochondroză, radiculită), genito-urinar (litiază urinară, nefrită, nefroză), altele legate de calitatea proastă a apei. Absența sau excesul de fluor în apa consumată determină boli precum cariile dentare și, respectiv, fluoroza. Concentrațiile mari de nitrați duc la formarea de metahemoglobină în sânge și provoacă hipoxie tisulară, care este mai frecventă la copii. Lipsa sau deficitul de magneziu și calciu din apă duce la creșterea bolilor cardiovasculare, predominând cardiopatia ischemică.

4.4. Resurse organice și biotice

Bogate în resurse biotice sunt pădurile, care ocupă o suprafață de aproximativ 10% din teritoriul Moldovei. Zona Ungheni și Călărași sunt mai bine reprezentate în păduri decât alte raioane din sudul sau nordul țării. Aici se întâlnesc specii de stejar comun (*Quercus robur*) și stejar sesil (*Quercus petraea*), frasin comun (*Fraxinus excelsior*), tei cu frunze mici (*Tilia cordata*), cireș sălbatic (*Cerasus avium*).

Speciile de arbuști răspândite sunt: cireșul cornișor (*Cornus mas*), socul negru (*Sambucus nigra*), *Euonymis verucosa*, alunișul comun (*Corylus avellana*), păiușul european (*Staphylea pinnata*), altele.

Stratul ierbos al pădurii este reprezentat de speciile: violeta minune (*Viola mirabilis*), l'isopyre faux-pigamon (*Isopyrum thalictroides*), anemona galbenă (*Anemine ranunculoides*), ramsons (*Allium ursinum*), altele.

Vegetația de stepă este reprezentată de genurile: Festuca, Colilia sau Nega (*Stipa*), Wild oat (*Avena*), Fir (*Poa*), Păpădie (*Taraxacum*), Salvia, Artemisia, altele.

În apropierea pâraurilor, pe malurile iazurilor, în zonele mlăștinoase, cresc plante precum *Phragmites australis*, *Thipha latifolia*, *Thipha angustifolia*, carpenii (*Cyperus*), coada calului (*Equisetum telmatea*), ciuboțica de apă (*Alisma plantago-aquatica*).

Lumea animală este reprezentată de speciile: vulpea (*Vulpes vulpes*), iepurele brun (*Lepus Europeus*), căprioara (*Capreolus capreolus*), mistrețul (*Sus scrofa*), ariciul (*Erinaceus europeus*), cârțița (*Talpa europea*), șopârla (*Eremias arguta*), barza albă (*Ciconia ciconia*), fazanul (*Phasianus coechius*), altele.

Printre plantele pe cale de dispariție și strict pe cale de dispariție incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova, care cresc în pădurile raionului, se numără: bulgărele de zăpadă (*Galantus nivalis*), heleșteul alb (*Sephalanthera damasonium*), heleșteul alb (*Epipatus purpurata*), feriga limba inimii (*Phyletis scolopendrium*).

Speciile de animale sălbatice pe cale de dispariție și strict pe cale de dispariție, protejate prin lege, care trăiesc în ariile naturale ale districtului, sunt veverița europeană (*Spermophilus citellus*), pisica sălbatică (*Felis silvestris*), turtureaua de stepă (*Mustela eversmanni*), armăsarul (*Mustela erminea*), busuiocul (*Otis tarda*), uliul nordic (*Accipiter gentilis*), șarpele neted (*Coronella austriaca*), țestoasa de baltă europeană (*Emis orbicularis*).

4.5. Peisajul

Localitățile vizate de proiect fac parte din zona de vegetație de luncă și platou și pădure a Moldovei. Cea mai mare parte a teritoriului sunt peisaje naturale care nu pot fi văzute nicăieri. Speciile dominante sunt stejarul comun, stejarul sesil, frasinul comun (aceste specii ocupă aproximativ 42% din totalul pădurilor), 9,1% sunt păduri de salcâm, altele sunt populate cu alte specii (tei, arțar de câmp, carpen, altele).

În localități există mici parcuri și crânguri de arbori din specii decorative plantate în ultimii 20-30 de ani, starea lor este bună și satisfăcătoare.

Practica depozitării deșeurilor menajere, zootehnice, vegetale, de construcții etc. în locuri neautorizate (pe marginea drumurilor, pe malurile râurilor, râpe etc.) este larg răspândită, ceea ce duce la compromiterea calităților estetice ale peisajelor naturale și agricole.

4.6. Calitatea aerului

Pentru localitățile din jurul drumului, principalele surse de poluare a aerului atmosferic cu gaze și praf sunt următoarele

- praful provenit din transporturi din cauza lipsei de asfalt în multe localități;
- emisiile de poluanți de la surse mobile și staționare;

- degajări de substanțe gazoase și suspensii solide provenite din arderea deșeurilor menajere și vegetale
- evacuări de gaze rezultate din descompunerea deșeurilor animale.

Prima sursă este concentrată în localități și drumuri (spre deosebire de celelalte două care sunt dispersate), prin urmare riscul de poluare este cel mai ridicat în aceste zone.

Nu se efectuează cercetări privind calitatea aerului atmosferic în localități, cu excepția testării ecologice anuale a autovehiculelor și a cercetării probelor de aer prelevate direct din coșurile de fum ale întreprinderilor.

Statisticile de mediu arată că aproximativ 20-25% din unitățile de transport depășesc normele ecologice. Trebuie remarcat faptul că, potrivit Organizației Mondiale a Sănătății, întregul teritoriu al Republicii Moldova se află în zona de poluare atmosferică moderată cu praf și oxid de azot, care este rezultatul efectelor transportului transfrontalier al maselor de aer. Poluarea excesivă a aerului duce la creșterea indicațiilor morbidității populației cu boli respiratorii, cardiace, de sânge și altele.

4.7. Zgomotul

Sursele de poluare fonică sunt unitățile de transport și întreprinderile industriale. În prezent, traficul este principala sursă de poluare fonică. Conform Ministerului Sănătății, nivelul de zgomot în localitățile traversate de autostrăzi ajunge la 76-78 dBA, nivelul zilnic admisibil fiind de 70 dBA. Întreprinderile industriale produc zgomot în intervalul 40-58-60 dBA, care se încadrează în normele sanitare. Poluarea crescută duce la boli acute precum cele cardiovasculare, neuro-psihiice, otită și altele.

4.8. Proprietățile solului

În zonă predomină cernoziomurile comune și tipice, uneori mediu sau slab erodate. În zonele forestiere predomină solul cenușiu. Gradul mediu de solvabilitate a solului în district este de 64 de puncte (ca bază de referință pentru evaluarea calității solului servește cernoziomul tipic humerus, marcat pe scara cu 100 de puncte). În ultimii ani, specialiștii au fost martorii reducerii continue a fertilității solului în raion. Cauza principală a degradării acestora este pierderea unor cantități mari de humus și nutrienți în procesul de eroziune a apei, precum și diferența mare dintre cantitatea de nutrienți (azot, fosfor, potasiu) eliminată din sol în timpul recoltării culturilor și volumul de îngrășăminte încorporate în sol. În raion, pantele ocupă o mare parte din teren, ceea ce, în absența unor măsuri eficiente de combatere a eroziunii, contribuie la spălarea treptată a stratului superior de sol. Pe de altă parte, cantitatea de îngrășăminte organice și minerale încorporate în sol a scăzut de 15-20 de ori, comparativ cu acum 20-30 de ani.

Sursele de poluare chimică a solurilor au devenit mai puține comparativ cu trecutul. O parte din depozitele de produse chimice au fost lichidate, substanțele toxice au fost eliminate. Cercetările agrochimice arată că concentrațiile reziduale de pesticide și metale grele nu depășesc normele sanitare în vigoare.

4.9. Utilizarea terenurilor și distribuția așezărilor.

Zona de proiect a Coridorului 8 traversează teritorii predominant rurale și agricole în limitele administrative ale orașului Cornești și ale satelor Boghenii Noi, Condrătești, Cornova, Hârcești, Năpădeni, Sinești, Dereneu și Rădeni, unde drumul se învecinează cu zone rezidențiale. Principala categorie de folosință a terenurilor este cea agricolă, terenurile arabile cultivate, pășunile, livezile și viile constituind coloana vertebrală a mijloacelor de trai locale.

Activitatea economică dominantă a populației este agricultura, inclusiv ramurile fitotehnice (producția vegetală) și zootehnice (creșterea animalelor). Terenurile sunt complet privatizate, iar principalele unități structurale sunt fermele individuale și familiale, completate de mai multe asociații și cooperative agricole înregistrate. Specializarea agricolă include

- cultivarea culturilor cerealiere (grâu, orz, porumb);
- culturi tehnice, cum ar fi floarea-soarelui și rapița;
- producția de legume, inclusiv culturile timpurii în sere la scară mică;
- livezi și podgorii, în special în zonele colinare de lângă Cornova și Hârcești.

Creșterea animalelor este bine reprezentată, cu numeroase turme de bovine și ovine întreținute de gospodării locale și ferme mici. Profilul agricol mixt tradițional contribuie la autosuficiența alimentară locală și la aprovizionarea piețelor regionale (Călărași, Ungheni, Chișinău).

Pe lângă activitățile agricole, o parte din populația activă este angajată în întreprinderi industriale, comerț, transport și sectorul serviciilor în centrele urbane din apropiere, în special în orașul Cornești, Călărași, Ungheni și Chișinău, ceea ce indică un grad moderat de navetism și diversificarea surselor de venit.

O caracteristică specifică a utilizării terenurilor în zonă este prezența podgoriilor și a infrastructurii turistice legate de vin - în special crama și complexul recreativ din satul Mîrcești, care este inclus în circuitul național de turism vitivinicol. Acest lucru contribuie la caracterul multifuncțional al utilizării terenurilor rurale, combinând agricultura, agroturismul și prelucrarea la scară mică.

În general, utilizarea terenurilor de-a lungul coridorului 8 reflectă un peisaj rural predominant agricol, caracterizat prin așezări dispersate, terenuri agricole intercalate și dezvoltare industrială limitată, cu un potențial în creștere pentru diversificarea ecoturismului și agroturismului.

5. IMPACTUL POTENȚIAL AL PROIECTULUI ASUPRA MEDIULUI ȘI A SOCIETĂȚII

Datorită naturii activităților care urmează să fie implementate prin acest proiect, se evaluează că impactul asupra mediului va fi o consecință a prezenței umane și a utilajelor de construcție, precum și a naturii lucrărilor de construcție din locație, care sunt limitate la locația lucrărilor sau la vecinătatea acesteia.

În general, nu se preconizează niciun impact social și de mediu major al proiectului. Cele mai multe dintre acestea vor fi temporare și locale, mai ales în timpul fazei de construcție și vor provoca doar efecte negative minore, localizate și pe termen scurt- . Majoritatea acestor impacturi vor fi legate în principal de lucrările de reabilitare, cum ar fi nivelarea, nivelarea, remedierea gropilor, amorsarea fisurilor, acoperirea, extracția, utilizarea de materiale periculoase, cum ar fi cele combustibile-lubrifiante, bitumul etc., traficul vehiculelor de construcție/transportul de materiale de construcție a drumurilor, depozitarea materialelor de construcție și utilizarea de dispozitive de eliminare a deșeurilor. Aceste impacturi sunt frecvente în lucrările de reabilitare a drumurilor și pot fi atenuate prin tehnicile de gestionare existente.

De asemenea, au fost luate în considerare impacturile generate de utilizarea amestecurilor de asfalt-beton, a bitumului și a altor materiale periculoase, precum și transportul acestora de la locul de producție

la locul de aplicare. Toate aceste impacturi sunt, de asemenea, comune pentru astfel de lucrări și pot fi ușor atenuate prin aplicarea tehnicilor și măsurilor existente.

După finalizare, proiectul va avea efecte indirecte pozitive asupra bunăstării umane, siguranței, sănătății și mediului socio-economic prin reducerea costurilor de exploatare a vehiculelor, scăderea numărului de accidente; reducerea poluării aerului ca urmare a emisiilor vehiculelor pe tronsoanele de drum reabilitate; curățarea canalizărilor de pe marginea drumurilor; reducerea riscului de poluare și eroziune a solului și de poluare a apei ca urmare a reabilitării sistemului de canalizare, reducerea riscului de alunecări de teren ca urmare a stabilizării pantelor, îmbunătățirea accesului la așezări și piețe, dezvoltarea de noi oportunități de afaceri etc.

Utilizatorii drumurilor vor resimți doar efecte pozitive ca urmare a îmbunătățirii infrastructurii de transport. În primul rând, acestea sunt:

- siguranță sporită și condiții de trafic confortabile;
- economia de combustibil și uzura redusă a trenului de rulare al unui vehicul datorită circulației pe o suprafață rutieră modernă și posibilității oferite de a alege un mod și o viteză optime de deplasare.

În plus, soluțiile de proiectare prevăd

- construcția de adăposturi pentru autobuze;
- construcția de drumuri în rampă și de intersecții;
- instalarea de iluminat artificial staționar;
- construcția de trotuare;
- soluții de proiectare care să permită accesibilitatea instalației pentru grupurile cu mobilitate redusă.
- amenajarea de treceri de pietoni;

Identificarea riscurilor/impactelor de mediu și sociale datorate construcției drumului din cadrul proiectului este rezumată în tabelul de mai jos:

Componente	Riscuri sociale și de mediu	Tip de risc
Faza de construcție		
Topografie și geologie	<ul style="list-style-type: none"> - Modificarea profilului existent al terenului ca urmare a lucrărilor de terasament și de excavare a rocilor. - Perturbarea cadrului geologic din cauza tăierii/excarberării de pe versanți, ceea ce duce la acumularea de resturi de material. 	Risc scăzut
Solul	<ul style="list-style-type: none"> - Slăbirea stratului superior de sol și pierderea covorului vegetal de-a lungul drumului din cauza excavării și umplerii, ceea ce va duce la creșterea eroziunii solului. 	Risc scăzut
Achiziționarea de terenuri și strămutarea economică.	<ul style="list-style-type: none"> - Generarea de deșeuri sub formă de material excavat/ deșeuri de construcție de pe șantierele de construcții, inclusiv eliminarea potențial neautorizată a deșeurilor pe terenuri private (inclusiv terenuri agricole). <ul style="list-style-type: none"> • Schimbarea utilizării terenurilor: Minimă. Drumul rămâne în dreptul de trecere (ROW) existent. Se preconizează o absorbție localizată de terenuri doar în cazul în care realinierea curbilor, 	Risc moderat

	<p>standardizarea acostamentelor, stabilizarea pantelor și a șanțurilor, stațiile de autobuz, balustradele de protecție și triunghiurile de vizibilitate la accese necesită suprafețe mici de teren adiacente (în mare parte margini agricole). Dimensiunea necesităților permanente de achiziționare de terenuri este estimată la cca. 0,25 ha, afectând 25 de proprietăți private.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deplasări fizice: Nu se anticipează. Nu se preconizează demolarea niciunei locuințe sau structuri rezidențiale auxiliare, deoarece lucrările rămân în interiorul sau în imediata vecinătate a ROW existente. • Dislocarea economică: Probabilă, dar minoră și localizată. Aceasta poate include pierderea parțială a terenurilor productive (margini de câmp, rânduri de viță de vie, margini de livezi), arbori, ocuparea temporară a terenurilor pentru construcții, restricții temporare de acces și relocarea gardurilor/intrărilor în câmp/ lateralelor de irigare. • Parcele rezidențiale în apropierea drumului: Impactul se limitează la ajustări ale limitelor (de exemplu, deplasarea gardului către ROW legală), reclădirea aleii de acces, reconfigurarea canalului de scurgere/canalului și restricții temporare de acces în timpul lucrărilor. Nu este prevăzută pierderea totală a parcelei. • Alte efecte asupra structurilor și obiectelor, inclusiv asupra structurilor culturale și comunitare: efecte asupra fântânilor care vor necesita relocarea sau închiderea, efecte asupra obiectelor culturale sau religioase, inclusiv a crucilor. • Alte efecte sau restricții de acces asupra resurselor naturale: efecte asupra izvoarelor. • Terenuri agricole învecinate drumului: Fâșii înguste pot fi dobândite permanent în punctele de lărgire a curbei și ocupate temporar pentru amenajarea șantierului, depozitarea echipamentelor, devieri de transport/servicii și lucrări de drenaj. 	
Drenaj	<ul style="list-style-type: none"> - Posibilități de umplere a cursurilor de drenaj existente în timpul umplerii cu pământ. - Spălarea terenului în locurile de scurgere ale canalelor de scurgere. 	Risc moderat
Utilizarea apei	<ul style="list-style-type: none"> - Impact asupra surselor locale de apă din cauza utilizării acesteia ca apă pentru construcții. 	Risc scăzut
Calitatea apei	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea încărcăturii de sedimente în scurgerile de pe șantierul de construcții și creșterea turbidității în cursurile de apă/corpurile de apă receptoare. - Poluarea apei din cauza apelor uzate din taberele de construcții. 	Risc moderat
Calitatea aerului	<ul style="list-style-type: none"> - Deteriorarea calității aerului din cauza emisiilor fugitive de praf provenite de la activitățile de construcție, cum ar fi excavarea, umplerea și betonarea, transportul și depozitarea materialelor și a 	Risc scăzut

	<p>resturilor de construcție, precum și circulația vehiculelor pe drumuri neasfaltate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deteriorarea calității aerului din cauza emisiilor de gaze rezultate din activitățile de construcție. 	
Nivelul de zgomot	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea nivelului de zgomot din cauza activităților de construcție, cum ar fi funcționarea echipamentelor de construcție și traficul de vehicule. 	Risc scăzut
Floră și faună	<ul style="list-style-type: none"> - Pierderea florei și pierderea habitatului faunei din cauza tăierii arborilor de-a lungul ROW. 	Risc scăzut
Tabăra de construcții	<ul style="list-style-type: none"> - Afluxul forței de muncă din domeniul construcțiilor și al furnizorilor care probabil vor construi barăci temporare în vecinătate (depinde de aranjamentele antreprenorului. De obicei, antreprenorii locali folosesc gazdele disponibile la nivel local/regional. Antreprenorii internaționali preferă să aibă taberele aproape de șantier). - Riscuri probabile pentru igienă și sănătate și alte efecte asupra mediului înconjurător din cauza afluxului de muncitori în construcții. - Riscuri pentru sănătate din cauza lipsei condițiilor de sănătate și igienă prin evacuarea apelor reziduale pe terenuri deschise, ceea ce poate provoca molestarea țăntarilor, boli transmise prin apă etc. Posibilități de răspândire a bolilor cu transmitere sexuală, cum ar fi SIDA. - Înființarea taberelor de lucru ale antreprenorului poate avea efecte negative în cazul în care diverse aspecte, cum ar fi gestionarea deșeurilor lichide și solide, întreținerea echipamentelor, depozitarea materialelor și furnizarea de apă potabilă sigură, nu sunt abordate corespunzător. Locul pentru șantierul de lucru va fi selectat de contractant. 	Risc moderat
Cariere, zone de împrumut și locuri de depozitare a materialelor	<p>Impactul asupra vegetației naturale, asociat în mod obișnuit cu deschiderea de noi cariere sau zone de împrumut sau cu construirea de noi ocolișuri și drumuri de acces, nu va avea loc, deoarece proiectul se va baza exclusiv pe carierele și zonele de împrumut licențiate existente. Zonele de carieră/împrumut pot prezenta riscuri pentru sănătatea și securitatea ocupațională și pentru sănătatea și securitatea comunității (a se vedea secțiunile relevante).</p> <p>Există riscuri legate de ocuparea temporară a terenurilor ca zone de depozitare temporară a apei.</p>	
Sănătatea și securitatea ocupațională	<p>Riscuri legate de sănătate și siguranță pentru lucrătorii din construcții din cauza măsurilor inadecvate de sănătate și siguranță.</p> <p>Riscuri pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor din gropile de împrumut sau cariere din cauza măsurilor inadecvate de sănătate și securitate.</p>	Risc moderat

Siguranța rutieră	Creșterea incidenței accidentelor rutiere din cauza perturbărilor provocate în circulația actuală.	Risc moderat
Siguranța traficului	Traficul intens de autoturisme și camioane de mari dimensiuni către și de la șantierele de construcții și de la siturile de cariere/împrumuturi, precum și închiderile parțiale ale carosabilului complică situația rutieră și cresc riscul de accidente rutiere care implică utilajele antreprenorului, vehiculele de tranzit, pietonii și bicicliștii din populația locală. În timpul exploatării drumului, numărul accidentelor cauzate de viteza mare poate crește.	Risc moderat
Restricții de acces	Activitățile de construcție ca parte a lucrărilor civile pe drum pot cauza restricții temporare de acces la întreprinderi, locuințe, parcele de teren sau alte facilități private sau publice.	Risc moderat
Riscuri legate de forța de muncă asociate cu lucrătorii contractați	Activitățile de construcție comportă riscuri legate de condițiile de muncă și de muncă, inclusiv nerespectarea legislației naționale a muncii și a LMP a proiectului. În cazul în care sunt implicați lucrători străini, există riscuri suplimentare legate de discriminare, practici de muncă abuzive și lipsa accesului la asigurări de sănătate și de accidente, formare necorespunzătoare din cauza barierelor lingvistice.	Risc scăzut
Comunitate Riscuri pentru sănătate și siguranță	Utilizarea de echipamente de construcție mari, amplasarea taberei antreprenorului cu locurile de reședință ale forței de muncă, blocarea parțială a traficului rutier, implicarea materialelor inflamabile în procesul de lucru pot constitui un risc pentru sănătatea și siguranța locuitorilor din apropiere. De asemenea, pot apărea conflicte între populația locală și forța de muncă a antreprenorului. Conflictele dintre populația locală și forța de muncă a antreprenorului pot apărea din cauza diverșilor factori, care provin adesea din diferențe de cultură, limbă, statut socio-economic și așteptări. Forța de muncă a contractantului poate proveni din regiuni diferite sau chiar din țări diferite, aducând cu sine propriile norme și practici culturale. Aceste diferențe pot duce la neînțelegeri sau ciocniri cu populația locală, în special dacă nu există o sensibilitate sau o conștientizare culturală. Proiectele de construcții au adesea un impact asupra mediului, fie prin zgomot, poluare sau modificări ale peisajului. Dacă populația locală simte că mediul său este degradat sau pus în pericol de activitățile antreprenorului, acest lucru poate duce la proteste sau conflicte. Interacțiunea și integrarea limitate între forța de muncă a contractantului și comunitatea locală pot exacerba tensiunile. Barierele lingvistice sau diferențele culturale pot împiedica comunicarea și legătura dintre cele două grupuri, favorizând neîncrederea sau ostilitatea. Exploatarea gropilor de împrumut și a carierelor utilizate pentru proiect poate prezenta riscuri pentru sănătatea și siguranța comunității din cauza excavațiilor deschise, a traficului și a închiderii/reabilitării inadecvate. Dacă sunt implicate explozii, foraje sau echipamente grele, impactul	Risc moderat

	<p>asupra gospodăriilor din jur ar putea include zgomot, praf și, eventual, impact asupra structurilor.</p> <p>Abordarea acestor probleme subiacente necesită măsuri proactive, cum ar fi implicarea comunității, formarea sensibilității culturale pentru forța de muncă a contractantului, comunicarea transparentă cu privire la obiectivele și impactul proiectului și distribuirea echitabilă a beneficiilor proiectului către populația locală. Stabilirea unor relații constructive între contractant, comunitatea locală și părțile interesate relevante este esențială pentru atenuarea conflictelor și asigurarea finalizării cu succes a proiectului.</p>	
Exploatarea sexuală și violența bazată pe gen (GBV)	<p>Impacturile negative potențiale legate de femei pot include exploatarea sexuală, abuzul și hărțuirea sexuală, precum și violența bazată pe gen (VBG) prin stabilirea de locuințe temporare pentru lucrătorii din comunitate în timpul implementării lucrărilor rutiere.</p>	Risc scăzut
Impactul asupra grupurilor vulnerabile	<p>Riscurile sociale ale proiectului pot afecta, de asemenea, aspecte ale incluziunii sociale, în special legate de grupurile vulnerabile și de comunitățile și minoritățile defavorizate. În conformitate cu ESS 10, dialogurile cu părțile interesate în cadrul pregătirii SEP au identificat aceste grupuri vulnerabile.</p> <p>Dialogurile cu părțile interesate sunt esențiale pentru înțelegerea perspectivelor și preocupărilor acestor grupuri, astfel cum se subliniază în Standardul de mediu și social 10 (ESS 10). Prin implicarea activă a acestor părți interesate în pregătirea Planului social și de mediu (PSM), proiectul poate răspunde mai bine nevoilor acestora și poate atenua potențialele efecte negative, promovând astfel incluziunea socială și echitatea. Această abordare se aliniază principiilor dezvoltării responsabile și durabile. Proiectele pot afecta grupurile vulnerabile din punct de vedere economic prin perturbarea mijloacelor lor de trai sau prin accesul la resurse. Proiectele de infrastructură pot afecta accesul la servicii esențiale precum apa, canalizarea, educația și asistența medicală. Grupurile vulnerabile, inclusiv femeile, copiii, persoanele în vârstă și persoanele cu handicap, se pot confrunta cu obstacole în calea accesului la aceste servicii dacă nu sunt luate în considerare în mod adecvat în planificarea și implementarea proiectelor</p>	Risc moderat
Riscul de răspândire a HIV / SIDA și a bolilor virale și Covid-19	<p>Funcționarea taberelor de construcție pe termen lung cu forță de muncă permanentă non-locală crește riscul proiectului asociat cu răspândirea HIV / SIDA și a bolilor virale, cum ar fi COVID-19.</p>	Risc scăzut
Faza operațională		
Utilizarea terenurilor și Incroșare	<p>- Schimbarea utilizării terenurilor prin ocuparea abuzivă/improprietărire în cadrul ROW și dezvoltarea indusă în afara ROW.</p>	Risc moderat

	- Noile spații generate ca urmare a schimbării aliniamentului ar putea fi ocupate de populația locală sau de alte persoane.	
Canalizare	Degradarea mediului se datorează întreținerii necorespunzătoare a drenajului.	Risc moderat
Calitatea aerului	Poluarea aerului din cauza emisiilor vehiculelor provenite din traficul rutier.	Risc scăzut
Nivelul de zgomot	Poluarea fonică datorată creșterii traficului.	Risc scăzut
Acces	Problemă semnificativă de întrerupere a trecerii pietonilor și animalelor și a traficului transversal din cauza lărgirii, a controlului parțial al accesului și a creșterii vitezei de circulație.	Risc scăzut
Siguranța rutieră	- Impactul asupra sănătății umane din cauza accidentelor. - Deteriorarea drumului din cauza uzurii.	Risc scăzut

6. ATENUAREA POTENȚIALELOR EFECTE SOCIALE ȘI DE MEDIU ALE PROIECTULUI

Pentru a minimiza potențialele *efecte negative asupra mediului și sociale legate de construcție*, ar trebui aplicată o combinație de acțiuni preventive și activități de monitorizare. Toate aceste măsuri necesare sunt prevăzute în această secțiune și sunt rezumate în Planul de atenuare a efectelor asupra mediului și sociale - Anexa 2. . Luându-le în considerare, documentele contractuale pentru faza de construcție/reabilitare vor încorpora toate cerințele pentru a reduce la minimum perturbările cauzate de lucrările civile, inclusiv gestionarea corespunzătoare a deșeurilor de construcție; măsuri de control pentru deșeurile de combustibil, ulei și lubrifianți, alte substanțe periculoase; dispoziții pentru protecția vegetației și a faunei, inclusiv a speciilor migratoare (dacă este cazul), acțiuni pentru reducerea nivelului de zgomot și praf; controlul eroziunii solului, stabilizarea terenurilor și protecția calității apei, precum și reabilitarea zonelor din tabăra de construcții, a instalațiilor de asfalt-beton și a depozitării temporare a materialelor de construcție după finalizarea proiectului. Măsurile de atenuare necesare vor constitui parte integrantă a implementării proiectului, inclusiv a contractelor care obligă antreprenorii să îndeplinească obligațiile de mediu în timpul lucrărilor de reabilitare a drumurilor.

Clauzele contractuale vor include cerințe privind respectarea tuturor legilor și normelor naționale în materie de construcții, de protecție a sănătății, de salvagardare și de protecție a mediului, precum și a dispozițiilor privind "descoperirile întâmplătoare". În plus, contractantul va identifica ofițerii responsabili pentru punerea în aplicare a activităților privind protecția mediului în conformitate cu instrucțiunile primite de la inginerul proiectant, ANR și specialistul de mediu al proiectului sau de la agenția/agențiile relevante de protecție a mediului. Sancțiunile financiare vor fi asociate cu nerespectarea normelor, dar cu acoperirea generală de către contractanți. Materialele (de exemplu, asfalt, piatră, nisip etc.) trebuie furnizate numai din surse cu licențe, autorizații și/sau aprobări aprobate pentru a asigura protecția mediului și siguranța lucrătorilor, iar orice echipament care urmează să fie utilizat în timpul construcției trebuie să respecte standardele recunoscute la nivel internațional privind sănătatea mediului și siguranța lucrătorilor.

Toate contractele ar trebui să specifice că (a) contractanții ar trebui să respecte un set de orientări de mediu și sociale pentru contractanți prevăzute de ESMP; și (b) contractanții ar trebui să prezinte, ca parte a ofertei lor, un plan de management de mediu și social al contractantului specific amplasamentului (C-ESMP bazat pe prezentul ESMP și pe anexa 3, cu descrierea detaliată a modalităților de punere în aplicare), inclusiv organizarea de cursuri de formare pentru personalul participant.

Punerea în aplicare a măsurilor de atenuare va fi monitorizată de inginerul de supraveghere al ANR, împreună cu ANR și specialistul de mediu al proiectului.

Impacturile operaționale vor fi abordate de ANR pentru a evita deteriorarea condițiilor rutiere și problemele de siguranță asociate. Printre problemele majore care vor fi abordate în timpul fazei de operare se numără: funcționarea corespunzătoare a instalațiilor de drenaj, controlul alunecărilor de teren și al eroziunii. În această fază, potențialele efecte negative vor rezulta și din lucrările civile care vor fi executate ca parte a întreținerii periodice. Pentru a reduce la minimum potențialele efecte negative asupra mediului legate de exploatare, ar trebui luate unele măsuri preventive în timpul fazei de proiectare, iar apoi ar trebui să se efectueze o combinație de activități de exploatare solide și de monitorizare. Orientările constituie baza obligațiilor contractuale care trebuie îndeplinite de către antreprenorii de întreținere a drumurilor. Contractele de întreținere vor include clauze specifice privind protecția mediului și protecția socială pe baza orientărilor.

Conform analizei sociale și de mediu, nu se preconizează niciun impact social și de mediu major, deoarece lucrările rutiere propuse vor fi efectuate pe aliniamentele rutiere existente și în cadrul ROW,

Cu toate acestea, pot apărea unele efecte minore în timpul construcției, cum ar fi praful, zgomotul, resturile de construcție și perturbarea pe termen scurt a activităților comerciale zilnice ale gospodăriilor/întreprinderilor de pe marginea drumului, care pot fi atenuate prin aplicarea bunelor practici de construcție și printr-o supraveghere atentă. Sunt așteptate unele efecte potențiale suplimentare din cauza afluxului de forță de muncă pentru construcții (de exemplu, violența de gen), dar sunt așteptate și beneficii potențiale, cum ar fi locurile de muncă legate de construcții și îmbunătățirea stării drumurilor (care va îmbunătăți, de asemenea, nivelurile de praf pe termen mediu și lung). Majoritatea impacturilor proiectului sunt preconizate în timpul construcției, deși unele pot fi relevante în timpul fazei de întreținere și pe durata de viață a proiectului, în special siguranța rutieră.

Pentru a gestiona aceste impacturi, antreprenorul va pune în aplicare o serie de acțiuni preventive și măsuri de minimizare, astfel cum sunt descrise în această secțiune, pentru a îndeplini cerințele legislației naționale și ale standardelor sociale și de mediu ale Băncii Mondiale.

Măsurile de atenuare și gestionare a impactului social și de mediu necesare în timpul fazelor de pre-construcție, construcție și exploatare a drumului proiectului sunt descrise în această secțiune și rezumate în anexa 2-3

6.1.Solul.

Posibilul impact asupra terenurilor din apropierea drumului în procesul de ameliorare se exprimă prin poluarea solului care produce perturbări în funcționarea sa normală ca factor de mediu, în special prin afectarea capacității bioreproductive a solului.

Geneza și evoluția tipurilor de sol sunt direct legate de substratul geologic, condițiile climatice și de vegetație, cadrul de relief, influența apelor subterane și intervenția umană.

Sursele posibile de poluare sunt următoarele:

- Scurgeri accidentale de combustibil și lubrifiant la alimentarea utilajelor, lucrări de reparații, precum și echipamente tehnice nesatisfăcătoare;
- umpluturi de umplutură pentru construirea infrastructurii rutiere și a rețelelor de utilități;
- infiltrarea în sol a poluanților și emisiile de poluanți, precum și reacțiile chimice în contact cu apa;
- deșeurile menajere solide.

Cel mai important aspect al problemei este masa de pământ care va susține diverse intervenții.

Declarația se referă la lucrările de terasament care duc la degradarea solului în zona de lucru. În zonele afectate, refacerea completă a vegetației durează între 5 și 15 ani.

Impactul negativ asupra terenului este exprimat prin excavarea/eliminarea stratului vegetal al solului și modificarea aspectului morfologic prin excavații și înclinări.

Impactul negativ asupra terenului este exprimat prin:

- perturbarea orizonturilor de sol, lucrări de eliminare a solului constând în excavarea, evacuarea și transportul surplusului de teren (de obicei sol fertil);
- afectarea florei și microflorei din cauza excavațiilor, cu modificarea geochimică naturală a elementelor solului.

Principalele activități pentru reducerea impactului pe care reconstrucția drumurilor l-ar putea avea asupra solului sunt

- depozitarea temporară în condiții de siguranță a solului, astfel încât acesta să poată fi reutilizat ulterior în cadrul lucrărilor de reabilitare a zonelor verzi.
- îndepărtarea solului contaminat atunci când sunt identificate scurgeri accidentale de produse petroliere sau uleiuri minerale;
- îndepărtarea imediată a scurgerilor prin utilizarea de materiale absorbante, care trebuie depozitate în locuri special amenajate, se propune realizarea unui depozit între localitățile Vanțina și Parlița

Excavațiile și depozitele temporare ale pământului excavat, precum și lucrările de construcție, înlocuire sau reparare a structurilor de drenaj, sunt potențiale efecte negative asupra drenajelor din zona de construcție și din zonele înconjurătoare, rezultând disconfort și siguranță rutieră periculoasă pentru toți participanții la traficul rutier și/sau populația autohtonă.

Pentru a preveni astfel de situații, se propun măsuri precum drenajul temporar și informarea în timp util a publicului cu privire la locația, tipul și programul activităților planificate. Pe sectoarele de drum ale traseului care trec prin sate, se va crea noroi în timpul lucrărilor de construcție și, pentru a minimiza disconfortul, aceste sectoare vor fi curățate periodic, la anumite intervale, conform instrucțiunilor inginerului-supraveghetor.

6.2. Apele de suprafață

În timpul lucrărilor, râurile și lacurile pot fi contaminate neintenționat prin scurgeri și deversări accidentale datorate tehnicilor de lucru, gestionării sau depozitării necorespunzătoare a deșeurilor în timpul construcției sau eroziunii în timpul lucrărilor efectuate în apropierea cursurilor de apă de suprafață. De asemenea, obiectivele acvatice pot fi poluate de scurgerile necontrolate de ape reziduale, deșeuri menajere și de construcție din tabără (dacă este cazul). În locurile de construcție și reabilitare a canalelor de scurgere, este posibilă perturbarea apelor și înnămolirea acestora.

În timpul ploilor, materialele de construcție, cum ar fi pietrișul, nisipul, pământul de umplutură, ar putea fi spălate și duse în râuri și cursuri de apă.

Pentru a minimiza astfel de riscuri, se vor respecta următoarele reguli:

- executarea lucrărilor de construcție, pe cât posibil, în sezonul cu debit scăzut de apă, pentru a reduce la minimum pericolul de contaminare a apei;
- efectuarea de excavații, minimizând depozitarea materialelor în apropierea apelor curgătoare;
- protecție adecvată pentru a preveni spălarea pământului folosit ca material.
- reducerea la minimum a tăierii vegetației riverane în timpul executării lucrărilor.
- neadmiterea deversărilor de sedimente provenite din spălarea echipamentelor direct în apele de suprafață,
- acestea fiind descărcate în lagune și rezervoare sedimentare.
- instalarea la locurile de muncă din apropierea cursurilor de apă a unor WC-uri mobile, amplasate ferm pe uscat și la o distanță corespunzătoare de râuri / râuri mici, în conformitate cu legislația în vigoare, și deservirea lor regulată.
- alimentarea cu apă potabilă a birourilor și taberelor de muncitori se va efectua de la apeductul centralizat și conectarea la rețelele de canalizare.
- monitorizarea calității apei din râuri și lacuri

6.3. Apele subterane

Acestea sunt reprezentate de fântânile și izvoarele de mină situate în cadrul RoW (drept de trecere) sau în apropierea RoW. În timpul lucrărilor de construcție, există un risc de impact negativ (de exemplu, praf sau alte tipuri de poluare a aerului atunci când aceste fântâni nu au un capac, sau scurgeri neorganizate de apă de suprafață sau scurgeri de substanțe nocive în cazul unor accidente). Riscul de poluare rămâne în vigoare în timpul exploatarei din cauza amplasării puțurilor în apropierea drumului. Pentru a cunoaște calitatea inițială a apei din surse descentralizate, se recomandă să se prevadă un plan de testare a calității apei în toate fântânile situate la o distanță de aproximativ 5 m de marginea drumului, care corespunde aproximativ lățimii drumului.

Aceste teste vor fi efectuate înainte de începerea lucrărilor de construcție pentru a examina situația actuală pe baza standardelor naționale în vigoare și a principiilor directe ale Organizației Mondiale a Sănătății privind calitatea apei potabile. Testarea apei va fi responsabilitatea antreprenorului, care va încheia un contract de lucrări cu un laborator acreditat pentru aceste servicii.

În funcție de rezultatele testelor și de numărul de fântâni afectate din RoW, ANR va examina posibilitatea unor surse locale alternative de alimentare cu apă și va include în proiect costurile aferente. Pentru fântânile cu o calitate bună a apei, se pot prevedea sisteme de drenaj pentru inundații sau măsuri de protecție permanentă pentru a minimiza riscurile pe termen lung datorate amplasării de-a lungul drumului, acestea fiind descrise în consultare cu autoritățile regionale sau locale. Este probabil ca unele fântâni să se afle în zona în care se vor efectua lucrări de îmbunătățire a drumului, caz în care acestea vor fi demolate, dar cu acordul populației care beneficiază de respectiva alimentare cu apă.

Pentru a minimiza riscurile de poluare sau deteriorare a fântânilor și izvoarelor, Antreprenorul va lua următoarele măsuri:

- acoperirea adecvată a tuturor fântânilor freactice din zona potențială de influență, care sunt încă neprotejate;

- asigurarea măsurilor adecvate pentru eliminarea eficientă a inundațiilor de apă.
- monitorizarea calității apei din fântânile și izvoarele din care bea populația.

6.4. Apa pentru lucrările de construcție

În timpul punerii în aplicare a proiectului, va fi nevoie de apă în diverse scopuri (spălarea echipamentelor, stropirea suprafețelor temporare ale drumurilor, a zonelor de producție, altele). De regulă, va fi identificată cea mai apropiată sursă de apă (râu, iaz, rezervor de apă). Utilizarea apei din această sursă poate avea loc numai cu permisiunea proprietarului/administratorului, cu acordul autorității publice locale, al Inspectoratului Raional de Mediu și, în unele cazuri, al Agenției "Apele Moldovei". Nu se recomandă utilizarea apei din sistemele centralizate existente, precum și a fântânilor arteziene în scopuri tehnologice.

6.5. Zone verzi în jurul drumului

Pentru a minimiza potențiala defrișare, ESMP include prevederi conform cărora Antreprenorul este obligat să efectueze cu atenție operațiunile de pe șantier, respectând în general principiile directoare descrise și ilustrate mai jos.

Neglijența în lucrările de îmbunătățire poate fi o altă cauză a distrugerii arborilor, care, în cel mai rău caz, poate provoca uscarea acestora. În contextul proiectului, astfel de scenarii s-ar putea întâmpla în timpul săpăturilor, parcării sau conducerii mașinilor sau utilajelor grele sub sau în apropierea copacilor sau în cazul depozitării materialelor de construcție. În acest sens, cel mai sensibil punct din vecinătatea arborilor este locul de sub coroana arborelui până la linia de picurare și extinderea sistemului radicular (raza: 1,5 m în jurul liniei de picurare) din jurul arborelui.

Pentru a reduce la minimum deteriorarea spațiilor verzi de la marginea drumului, trebuie îndeplinite, în general, următoarele condiții:

- Instruirea în timp util, dacă este necesar zilnic, a personalului implicat în lucrările din apropierea aliniamentelor de arbori ale drumului;
- Interzicerea depozitării temporare a materialelor de construcție, a pământului excavat, a deșeurilor inerte și a altor materiale în imediata vecinătate a arborilor și arbuștilor (la cel puțin 1,5 metri).
- Interzicerea oricăror lucrări de excavare sau compactare în apropierea copacilor fără permisiunea instituțiilor competente;
- Împrejmuirea temporară a șantierelor de lucru și a depozitelor din jurul zonelor verzi cu garduri (din lemn sau alt material ușor);
- Instalarea de indicatoare de protecție a arborilor la anumite intervale. Indicatoarele trebuie să conțină informația: "Zonă de protecție a arborilor; Respectați distanța".

Antreprenorul va fi responsabil pentru defrișarea arborilor și distrugerea accidentală, directă sau indirectă, neplanificată ca urmare a activităților desfășurate. Pentru a încuraja executarea atentă și corectă a lucrărilor de pe șantier, pierderile neintenționate / neplanificate de arbori din cauza Antreprenorului vor trebui compensate, pe cheltuiala proprie a Antreprenorului, în proporție de 3:1.

Copacii din RoW sunt proprietatea ANR, prin urmare, pentru orice defrișare planificată, Antreprenorul trebuie să obțină acordul subdiviziunii locale a ANR și autorizația de defrișare a Inspectoratului ecologic districtual. Lemnul tăiat după defrișare va fi dus la birourile locale ale ANR.

Înainte de a începe defrișarea arborilor, antreprenorul, în prezența proprietarului și a reprezentantului IER, va marca clar arborii care urmează să fie tăiați și va înregistra în mod corespunzător numărul și dimensiunea acestor arbori (diametrul la înălțimea pieptului), pentru a determina specia și locul de referință pentru înlocuirea ulterioară cu alți arbori. În locul arborilor defrișați, se vor planta noi plantații în proporție de 2:1 în cazul arborilor cu diametrul DBH ≤ 30 cm sau în proporție de 3:1 în cazul unor arbori mai înalți decât DBH.

Pentru a minimiza daunele aduse cuiburilor de păsări în perioada de reproducere, tăierea acestora va fi limitată până la sfârșitul perioadei de reproducere (adică perioada limitată va fi din septembrie până la jumătatea lunii martie).

Plantarea de arbori și arbuști de-a lungul drumurilor din cadrul Proiectului se realizează de obicei la finalizarea acestor lucrări. Dar dacă secțiunea este eliberată pentru plantare înainte de finalizarea lucrărilor, se recomandă plantarea copacilor în avans. Detaliile de plantare, cum ar fi speciile compensatoare, locurile exacte de plantare, intervalul dintre arborii nou plantați etc., vor fi stabilite în cadrul unei consultări comune între antreprenor, inginer, reprezentanții ANR și Inspectoratul Districtual de Mediu. De preferință, conform Proiectului, pentru plantare se vor folosi numai specii autohtone adaptate la condițiile de mediu din zonă.

6.6. Zone protejate

Nu există nicio zonă protejată în RoW sau în imediata vecinătate. Conform hărții Institutului de Geografie și Ecologie, nicio zonă protejată de stat nu se află la mai puțin de 2 km de RoW. Râul Cula face parte din Rețeaua Ecologică a Moldovei. Având în vedere că majoritatea lucrărilor se vor desfășura în apropierea sau nu departe de râu, trebuie asigurate măsuri de protecție.

Antreprenorul trebuie să se asigure că toate lucrările sunt executate în conformitate cu legislația în vigoare. Următoarele aspecte vor trebui să fie strict evitate:

- Poluarea componentelor de mediu (aer, apă, sol, vegetație);
- Extracția de materiale de construcție;
- Aruncarea la gunoi a terenului excavat;
- Evacuarea sau depozitarea temporară a deșeurilor;
- Distrugerea vegetației - copaci, arbuști și plante erbacee;
- Distrugerea habitatelor animalelor terestre;
- Distrugerea sau poluarea surselor de apă.

6.7. Protecția aerului atmosferic

Lucrările de reabilitare sunt de obicei cauza unui exces temporar de poluare atmosferică cauzată de poluanți precum gazele de eșapament și praful, precum și de mirosuri pestilențiale, atât pe șantier, cât și în afara acestuia. O altă cauză a poluării aerului cu o influență directă sau indirectă pe o perioadă temporară sunt poluanții generați în timpul transportului, utilizării și/sau depozitării temporare a betonului asfaltic, bitumului și a altor materiale potențial periculoase. Principalii poluanți atmosferici sunt: praf, SO₂, NO_x, CO, benza-piren și carbohidrați. Efectele negative asupra calității aerului apar în

principal în apropierea șantiierelor de construcții și demolări, de-a lungul drumurilor care duc la aceste șantiere. Prin planificarea și organizarea atentă a operațiunilor de lucru, nivelul acestor impacturi și disconfortul creat nativilor pot fi reduse la un nivel acceptabil.

Poluarea aerului cauzată de tehnicile de construcție și de camioanele pentru transportul materialelor de construcție poate fi redusă, într-o anumită măsură, folosind echipamente care sunt în stare bună de funcționare încă de la început, întreținute și deservite corespunzător pe parcursul lucrărilor de construcție. Stabilirea unor reguli de conduită poate fi în continuare o bună practică de bună performanță - prin realizarea unui control strict al vitezei (în special în sate) și prin solicitarea strictă a lucrătorilor de a opri motoarele atunci când nu este necesar ca aceștia să lucreze.

În procesul lucrărilor de construcție, în condiții de vreme uscată, există în mod inevitabil o poluare ridicată cu praf. Acest lucru nu numai că are un impact asupra sănătății și creează disconfort pentru populația locală afectată, dar este, de asemenea, un factor negativ de siguranță pentru utilizatorii drumurilor și echipele de construcție. Pentru a reduce la minimum riscul de deteriorare din cauza prafului, contractul și planul de mediu vor include dispoziții privind stropirea periodică a drumurilor, după caz, în timpul perioadelor uscate. La elaborarea măsurilor de suprimare a prafului, se va ține seama de penuria de apă din cauza rezervelor insuficiente și se vor lua în considerare în mod corespunzător nevoile populației locale în această privință (a se vedea mai jos).

6.8. Combaterea zgomotului și a vibrațiilor

Un șantier de construcții rutiere este o sursă mixtă de zgomot, formată din surse punctuale separate sau surse spațiale de zgomot permanent și temporar, care variază atât în timpul unei zile separate, cât și în timpul perioadelor individuale de construcție. Intensitatea zgomotului produs de utilajele de construcție a drumurilor depinde de tipul de utilaje, echipamente și vehicule utilizate și de distanța dintre activitatea de construcție respectivă și ansamblurile rezidențiale locale și alți receptori sensibili. Cel mai ridicat zgomot de construcție este cauzat de buldozere, vibratoare, compresoare, excavatoare și camioane diesel și, de asemenea, de reciclarea la rece, unde mașinile de frezat vor crea temporar niveluri ridicate de zgomot. Zgomotul produs în timpul acestor operațiuni este de scurtă durată și localizat, dar poate crea totuși o disconfort semnificativ, în special atunci când are loc în apropierea așezărilor sau a întreprinderilor și chiar mai mult, atunci când sunt afectate școlile sau unitățile sanitare.

Nivelurile ridicate de zgomot nu pot fi evitate în totalitate în timpul lucrărilor de construcție, dar pot fi controlate la sursă, de exemplu prin montarea și menținerea unor amortizoare de zgomot adecvate pe vehiculele de terasament și alte vehicule de pe șantier; prin izolarea echipamentelor zgomotoase; prin furnizarea de ecrane de atenuare a zgomotului, după caz. Lucrătorii trebuie sensibilizați cu privire la reducerea la minimum a zgomotului atunci când lucrează în interiorul sau în apropierea așezărilor (de exemplu, evitarea mersului vehiculelor la ralanti, reducerea la minimum a utilizării claxoanelor etc.). Comunitățile locale trebuie să primească în timp util informații cu privire la construcțiile care au loc în sate. Orele de lucru - inclusiv transportul materialelor - în interiorul așezărilor vor fi limitate astfel încât să se reducă la minimum deranjul pentru comunitățile locale. În cazul în care, în mod inevitabil, se lucrează în afara orelor de program, rezidenții locali sunt informați în timp util. În cazul în care echipamentele grele sunt utilizate în apropierea structurilor artificiale (case, ziduri etc.), vibrațiile pot duce, în cazuri nefavorabile, la daune fizice. În satele în care astfel de riscuri nu pot fi

evitate, Antreprenorul va stabili starea de dinainte de construcție a oricăror clădiri care ar putea fi afectate și va oferi despăgubiri în cazul în care apar daune ca urmare a construcției.

6.9. Deșeuri din construcții

În timpul construcției, Proiectul va genera diferite tipuri de deșeuri, inclusiv, dar fără a se limita la:

- Deșeuri solide inerte, cum ar fi materiale de demolare, beton, cărămizi, plastic, metale (de exemplu, butoaie goale sau alte recipiente), bitum, baterii și anvelope uzate etc.
- Deșeuri de ulei și lichid de frână;
- Deșeuri vegetale provenite din curățarea coridorului de construcție (straturi de iarbă, crengi de copaci, arbuști etc.).
- Materiale nereciclabile (de exemplu, rezultate din curățarea șanțurilor, altele);
- Deșeuri menajere solide și ape reziduale din taberele de construcție (dacă există).

Pentru a gestiona în mod corespunzător problemele legate de deșeuri, antreprenorul va pregăti un plan cuprinzător de gestionare a deșeurilor ca parte a ESMP. Acest plan va stabili toate tipurile de deșeuri generate în cadrul proiectului și va identifica gestionarea lor respectivă de-a lungul ierarhiei de atenuare (evitare; reciclare; eliminare) în conformitate cu legislația aplicabilă.

6.10. Riscuri de muncă asociate cu lucrătorii contractați

Antreprenorul va respecta dispozițiile LMP ale proiectului și ale ESS2, precum și legislația națională a muncii. Toți contractanții vor fi obligați să aibă un contract scris cu lucrătorii lor care să fie în concordanță materială cu obiectivele ESS2, în special în ceea ce privește munca copiilor și munca forțată. În cazul în care sunt angajați lucrători străini, li se vor furniza informații cu privire la termenii și condițiile de angajare, drepturile, beneficiile și alte informații relevante într-o limbă pe care o pot înțelege.

6.11. Protecția sănătății lucrătorilor și securitatea muncii

Antreprenorul va pregăti Planul de SSM, sub rezerva aprobărilor ANR și Inginerului, înainte de începerea oricăror lucrări pe șantier.

Planul de SSM trebuie să demonstreze înțelegerea de către antreprenor a modului de gestionare a siguranței și angajamentul de a oferi un loc de muncă care să permită desfășurarea în siguranță a tuturor activităților de lucru. Planul de SSM trebuie să detalieze măsurile practicabile în mod rezonabil pentru a elimina sau a reduce la minimum riscurile pentru sănătatea, siguranța și bunăstarea lucrătorilor, a contractanților, a vizitatorilor și a oricărei alte persoane care poate fi afectată de operațiuni. Planul de SSM trebuie să fie elaborat în conformitate cu Ghidul general de SSM al Băncii Mondiale și cu ghidurile specifice industriei, după caz, precum și cu legislația țării în materie de sănătate și siguranță.

Lucrările de îmbunătățire a drumurilor nu exclud riscurile pentru sănătate și siguranță, astfel încât toți lucrătorii vor trebui să fie dotați cu echipamentul individual de protecție necesar, în conformitate cu standardele în vigoare și cu cerințele legale relevante pentru riscurile de la locul de muncă individual. Acest lucru va necesita ca antreprenorul să efectueze identificarea pericolelor specifice locului de muncă și evaluarea riscurilor pentru a determina măsurile adecvate. Construcțiile de drumuri necesită următoarele echipamente din dotarea personală, dar fără a se limita la acestea:

- Încălțăminte de protecție: Încălțăminte cu talpă antiderapantă și care nu poate fi perforată. Încălțăminte cu vârf protejat pentru a preveni rănila prin strivire la nivelul degetelor de la picioare (atunci când se lucrează în jurul echipamentelor sau obiectelor grele care pot cădea peste degete);
- mănuși de protecție: Lucrătorii trebuie să poarte mănuși adecvate în funcție de activitatea desfășurată (de exemplu, mănuși de cauciuc pentru lucrări grele cu beton, mănuși pentru sudură, mănuși și manșoane izolate, atunci când există riscul expunerii la curent electric);
- Căști de protecție: Lucrătorii trebuie să poarte căști din material rigid în cazul în care le cad obiecte peste cap, se lovesc cu capul de unele obiecte fixe sau contactează accidental capul cu un loc periculos, de exemplu, electrocutarea;
- protecție pentru urechi: În cazul unui zgomot puternic în timpul operării unui ferăstrău cu lanț sau a unei tehnici zgomotoase grele, trebuie purtate protecții pentru urechi / căști pentru urechi;
- Îmbrăcăminte clar vizibilă: Toți lucrătorii, inclusiv brigăzile de intervenție de urgență în cazuri excepționale, care pot apărea la marginea drumului și sunt expuși riscului de trafic, transport sau echipamente de lucru în zona de organizare a traficului rutier temporar, trebuie să poarte întotdeauna îmbrăcăminte de culoare deschisă cu efect reflectorizant, vizibilă în timpul zilei și al nopții.

În plus față de PPE, contractantul va aplica următoarele măsuri de siguranță, după caz:

- Asigurați-vă că operatorii de echipamente sunt certificați și că utilajele sunt inspectate și întreținute în mod regulat.
- Menținerea separării traficului folosind bariere, conuri și semne pentru a preveni expunerea lucrătorilor la traficul viu.
- Asigurați iluminarea adecvată a lucrărilor de noapte, asigurând vizibilitatea.
- Asigurați protecție împotriva căderilor (balustrade, hamuri) pentru orice lucrare la înălțime sau cu structuri ridicate.
- Asigurați protecția lucrătorilor în excavații prin înclinare, sprijinire, sprijinire și alte măsuri relevante.

Persoana responsabilă a antreprenorului (EHSM) va organiza pentru toți lucrătorii, înainte de începerea lucrărilor, o *formare de bază privind riscurile la fiecare loc de muncă*. În timpul lucrului, conform unui program prestabilit, aceștia vor beneficia periodic de instruire tematică privind aceste aspecte ale sănătății și securității la locul de muncă. În cazul în care sunt angajați lucrători străini la adresa, materialele referitoare la sănătate și securitate, precum și formarea, codul de conduită și alte documente relevante le vor fi furnizate într-o limbă pe care o pot înțelege.

În scopuri de sănătate și securitate tehnică, se asigură facilități sanitare pe șantier (WC-uri mobile) în locuri adecvate, după consultarea autorităților locale. Responsabil de deservirea acestor amenajări va fi un subcontractant, care se va ocupa de ele la anumite intervale și în conformitate cu legislația în vigoare.

Locurile propuse pentru aceste comodități vor fi stabilite de Antreprenorul / Managerul Antreprenorului responsabil cu mediul și securitatea tehnică și vor fi aprobate de Inginerul supervisor înainte de începerea lucrărilor.

În conformitate cu legislația, masa și apa trebuie să fie furnizate lucrătorilor.

În cazul angajării unui număr mare de lucrători care nu sunt localnici și care sunt cazați pe șantier, trebuie organizată o campanie specifică de sensibilizare cu privire la HIV/SIDA, prevăzută într-o etapă timpurie a lucrărilor de construcție a proiectului și repetată la intervale adecvate. Din proiecte similare, până la 70 de angajați pot fi găzduiți în perioada de construcție.

Informațiile detaliate privind H&S a forței de muncă sunt furnizate în LPM elaborat pentru MRCP. Toți contractorii vor trebui să respecte LMP-ul proiectului, inclusiv procedurile de stabilire și menținere a unui mediu de lucru sigur, conform cerințelor ESS2 și legislației naționale.

6.12. Tabere de construcții

Selectarea taberelor de construcție și a altor spații pentru utilizarea de către contractant se va baza pe acorduri voluntare care pot include plata unor tarife convenite, care trebuie să fie asigurate și documentate de către contractant. Nu vor fi utilizate amplasamentele care necesită ocuparea involuntară a terenurilor sau pentru care neajungerea la un acord negociat ar duce la ocuparea involuntară a terenurilor. În mod similar, contractantul nu va utiliza amplasamente care ar putea determina relocarea fizică involuntară sau impactul asupra activelor sau mijloacelor de trai ale oricărui utilizatori sau ocupanți, inclusiv chiriași sau ocupanți informali.

Aprobarea inginerului-supraveghetor este necesară pentru a selecta locația taberei pentru birouri și containere pentru lucrători. Cu toate acestea, ANR încurajează antreprenorii să utilizeze în mod explicit facilitățile existente pentru cazarea personalului lor și facilitățile industriale existente în zonă, deoarece acestea se află la o distanță apropiată de amplasamentul drumului. Mecanismul de gestionare a mediului propus va fi descris în planul specific al antreprenorului, elaborat și aprobat în modul stabilit de inginer, pentru faza de construcție, detaliind abordarea și măsurile. În cazul în care Antreprenorul decide să își amplaseze spațiile de locuit cu toate facilitățile de lucru, cazarea lucrătorilor, bucătării și / sau birouri cu toate facilitățile igienice necesare, vor fi luate toate măsurile necesare pentru un sistem adecvat de gestionare a deșeurilor solide și funcționarea canalizării.

În ESMP al contractantului trebuie incluse măsuri pentru a asigura depozitarea și relocarea în condiții de siguranță a materialelor potențial periculoase, cum ar fi combustibilii, lubrifianții și alte produse, minimizând în același timp riscul de scurgere accidentală și poluarea solului sau a apelor reziduale. De asemenea, în acest ESMP al contractantului vor fi abordate cerințele anti-incendiar pentru zona taberei și teritoriul acesteia.

Pentru a se asigura că impactul potențial rezultat este redus la minimum, antreprenorul va trebui să pregătească următoarele planuri sau declarații de metodă:

- Planul de amenajare a taberei de lucru, inclusiv o descriere a tuturor măsurilor de precauție propuse pentru a evita potențialele efecte negative asupra mediului receptor (ape de suprafață și subterane, soluri, aer ambiant, așezări umane);
- Planul de gestionare a apelor uzate pentru furnizarea de latrine sanitare și un sistem adecvat de colectare și eliminare a apelor uzate pentru a preveni poluarea cursurilor de apă sau a apelor subterane;
- Planul de gestionare a deșeurilor care să acopere furnizarea de coșuri de gunoi, colectarea regulată și eliminarea în condiții de igienă, precum și locurile propuse pentru eliminarea diferitelor tipuri de deșuri (de exemplu, deșuri menajere, anvelope uzate etc.) în conformitate cu reglementările naționale aplicabile; și

- descrierea și dispunerea zonelor de întreținere a echipamentelor și a instalațiilor de depozitare a lubrifianților și combustibililor, inclusiv distanța față de sursele de apă și instalațiile de irigare. Instalațiile de depozitare a combustibililor și a substanțelor chimice vor fi amplasate departe de cursurile de apă. Aceste instalații vor fi delimitate și prevăzute cu o căptușeală impermeabilă pentru a reține scurgerile și a preveni contaminarea solului și a apei.

Înainte de înființarea taberei (taberelor) de lucru, antreprenorul va organiza consultări cu autoritățile locale pentru a identifica sursele de apă pentru construcții și de apă potabilă pentru forța de muncă care nu vor concura cu nevoile populației locale. Apa potabilă pentru forța de muncă trebuie să respecte standardele naționale de calitate.

6.13. Cariere, gropi de provizii și depozite de deșeuri

Proiectul se va baza exclusiv pe gropile de împrumut și carierele licențiate existente. Nu se vor înființa cariere sau gropi de împrumut noi pentru proiect. Antreprenorul se va asigura că autorizațiile și acordurile pentru gropile de împrumut și cariere sunt valabile și în vigoare și că planurile de lucru și de restaurare au fost aprobate de inginerul proprietarului. Ca parte a acestui exercițiu, contractantul trebuie să verifice dacă măsurile de sănătate și siguranță la locul de muncă și de sănătate și siguranță a comunității în vigoare în astfel de situri sunt în conformitate cu cerințele prezentului ESMP.

Selectarea locurilor de depozitare a deșeurilor se va baza pe acorduri voluntare care pot include plata unor tarife convenite, care trebuie să fie asigurate și documentate de către contractant. Nu vor fi utilizate siturile care necesită ocuparea involuntară a terenurilor sau în cazul în care incapacitatea de a ajunge la un acord negociat ar duce la ocuparea involuntară a terenurilor. În mod similar, contractantul nu va utiliza depozite de deșeuri care ar putea determina relocarea fizică involuntară sau impactul asupra activelor sau mijloacelor de trai ale oricăror utilizatori sau ocupanți, inclusiv chiriași sau ocupanți informali.

6.14. Organizarea în situații excepționale de urgență

Pentru a asigura măsuri profesionale adecvate în caz de accidente sau vătămări, trebuie pregătit un plan de contingență & epidemie în situații excepționale de urgență. La fața locului se va afla echipamentul medical elementar de prim ajutor oferit în tabere, luând în considerare, la elaborarea planului, distanța până la cel mai apropiat spital. O alternativă va fi să existe servicii medicale de bază la fața locului și un contract cu o instituție medicală. Pentru a maximiza eficiența acestor măsuri organizatorice, va fi esențial ca lucrătorii să cunoască și să fie conștienți de procedurile stabilite și de facilitățile disponibile.

6.15. Traficul rutier și siguranța rutieră evaluare

Activitățile de construcție din interiorul așezărilor și, de asemenea, din afara acestor zone vor avea un impact temporar asupra traficului local și asupra siguranței rutiere - atât pentru utilizatorii motorizați, cât și pentru cei nemotorizați. Acest lucru se referă la prezența și circulația vehiculelor mari de construcție pe drumurile rurale înguste, la construcția care are loc în sate mici cu spațiu restrâns și la reabilitarea efectivă a carosabilului în sine. Șantierele în desfășurare nu reprezintă doar obstacole temporare, ci pot fi, de asemenea, periculoase pentru automobiliști sau, în general, pentru utilizatorii spațiului public în care are loc construcția.

Pentru a gestiona eficient astfel de probleme, antreprenorul va elabora un *plan de gestionare a traficului rutier și a siguranței*, identificând riscurile care pot apărea în timpul diferitelor etape ale construcției și care pot afecta utilizatorii drumurilor/utilizatorii spațiului public din sate. Planul va descrie măsurile eficiente de gestionare a traficului și a siguranței rutiere care vor fi puse în aplicare în diferitele etape ale construcției, inclusiv dispoziții specifice pentru șoferi, bicicliști și pietoni, după caz. Va fi abordată în mod specific securizarea corespunzătoare a șantierelor în curs de execuție în timpul construcției și în afara orelor de lucru (de exemplu, în timpul nopții și/sau în timpul weekend-urilor sau al sărbătorilor legale). Planul va necesita aprobarea poliției rutiere (poliția națională), precum și revizuirea și aprobarea în timp util din partea inginerului-supraveghetor.

În acest plan vor fi identificate problemele de siguranță rutieră și de securitate rutieră și vor fi prezentate măsuri organizatorice temporare, care vor trebui prevăzute în toate etapele reabilitării drumurilor și în toate locurile în care există probleme și riscuri de siguranță rutieră. Măsurile pot include, fără a se limita la acestea, furnizarea de semnalizatori în timpul zilei, utilizarea diferitelor tipuri de semnalizări, devieri temporare, furnizarea de bariere de siguranță temporare, furnizarea de măsuri și/sau dispozitive adecvate pentru a garanta siguranța rutieră în cazul în care șantierele de construcții pot fi lăsate deschise în timpul nopții.

Formarea adecvată a tuturor lucrătorilor din construcții cu privire la dispozițiile planului și aplicarea strictă a acestora vor contribui la maximizarea eficienței. Comunicarea activă cu autoritățile locale, informarea în timp util a publicului cu privire la programele de construcție pot contribui la creșterea gradului de conștientizare și pregătire a utilizatorilor drumurilor și, în general, la creșterea condițiilor de siguranță rutieră în timpul construcției.

6.16. Accesul la terenuri și proprietăți

Activitățile de construcție și, în special, relocarea utilităților și construcția de structuri de drenaj și alei pietonale în sate prezintă riscul de a cauza perturbarea temporară a accesului la terenuri și proprietăți. Pentru a reduce la minimum deranjul asociat, antreprenorul trebuie să prevadă dispoziții adecvate și în timp util pentru accesul alternativ și să furnizeze astfel de facilități locale pentru a asigura accesibilitatea permanentă a bunurilor relevante, inclusiv a terenurilor agricole. Comunicarea timpurie cu persoanele afectate va fi importantă pentru a crește gradul de acceptare a acestor inconveniente temporare și pentru a realiza o bună relație cu populația locală.

6.17. Impactul operațional și măsurile de atenuare a acestuia

Impactul operațional se referă în principal la deteriorarea treptată a stării drumurilor și a drenajului, din cauza întreținerii necorespunzătoare sau a lipsei totale a acesteia, ceea ce duce în cele din urmă la probleme de siguranță rutieră. Aspectele tipice de întreținere sunt: funcționarea corespunzătoare a instalațiilor de drenaj, controlul alunecărilor de teren și al eroziunii; inspecții sezoniere periodice ale semnalizării și înlocuirea materialelor uzate și monitorizarea vegetației de pe marginea drumurilor și a plantațiilor de arbori sau arbuști din zonele cu alunecări de teren, care necesită o tăiere / tundere periodică în timp util pentru a asigura o creștere sănătoasă și longevitate și pentru a minimiza riscurile de cădere a ramurilor.

Drumurile rurale îmbunătățite încurajează adesea un comportament de conducere nesigur, cum ar fi viteza excesivă, ceea ce duce în cele din urmă la creșterea numărului de accidente. Astfel de probleme ar fi monitorizate de poliția rutieră, care asigură punerea în aplicare a legislației.

Atunci când drumurile sunt reabilitate, aceasta poate duce într-adevăr la diverse efecte induse asupra dezvoltării. Drumurile mai bune pot îmbunătăți accesul la zonele izolate anterior, așa cum s-a menționat în bazinul râului Cula, deschizându-le pentru dezvoltare. Această accesibilitate sporită poate stimula activități economice precum turismul, comerțul și industria. De asemenea, drumurile reabilitate duc adesea la creșterea valorii proprietăților de-a lungul traseelor lor, deoarece acestea devin locații mai de dorit în scopuri rezidențiale, comerciale și industriale.

Drumurile mai bune facilitează circulația mărfurilor între regiuni, stimulând potențial activitățile comerciale și creșterea economică. Acest lucru poate fi deosebit de important în aceste zone rurale, unde accesul la piețe este esențial pentru produsele agricole și alte bunuri. Pe măsură ce activitățile economice se dezvoltă de-a lungul drumurilor recent reabilitate, poate crește cererea de infrastructură de sprijin, cum ar fi utilitățile (apă, electricitate, telecomunicații), serviciile medicale și instituțiile de învățământ. Îmbunătățirea drumurilor poate avea, de asemenea, un impact social, cum ar fi un acces mai bun la facilitățile de asistență medicală și educație, reducerea timpilor de călătorie pentru navetă și activități de agrement, precum și o integrare socială sporită prin conectarea comunităților izolate anterior.

6.18. Impacturi pozitive

După finalizare, proiectul va avea un impact pozitiv pe termen lung asupra mediului și socio-economic în ceea ce privește bunăstarea oamenilor, sănătatea și siguranța rutieră, precum și condiții mai bune prin reducerea costurilor de exploatare a vehiculelor, reducerea numărului de accidente; reducerea emisiilor provenite de la vehicule datorită unui trafic mai fluid, fără denivelări pe suprafața drumului după îmbunătățire, și va reduce, de asemenea, poluarea cu praf.

Accesul rutier la așezări și piețe se va îmbunătăți, de asemenea, ceea ce va duce la dezvoltarea de noi oportunități de afaceri etc. Mediul va beneficia de reducerea riscului de poluare și eroziune a solului, de reducerea poluării apei datorită sistemelor de drenaj rutier îmbunătățite, sigure și curățate, de eliminarea disconfortului provocat de praf datorită suprafeței asfaltate a drumului. Un risc redus de alunecări de teren, pante stabile prin noi plantații în secțiunile sensibile se vor adăuga la îmbunătățirile generale.

6.19. Comitetul de monitorizare a impactului social

Comitetul de monitorizare a impactului social (denumit în continuare SIMC) ar trebui să fie înființat pentru a oferi sprijin comunității în monitorizarea impactului social/de mediu al reconstrucției coridorului 8. În proiectul anterior al BM și în alte proiecte din țară, SIMC a fost un instrument foarte util pentru implicarea populației și a altor beneficiari în punerea în aplicare a proiectului. În 2018 a fost elaborat un SIMC pentru C8.

SIMC va fi dezvoltat ca o structură socială, neguvernamentală și apolitică pentru Proiect sub responsabilitatea ANR. Acesta va fi înființat pe baza unui proiect, cu membri din localitățile afectate de subproiecte, cu scopul de a oferi contribuții comunitare la monitorizarea impactului social/de mediu asupra comunităților locale care ar putea apărea în cursul implementării proiectului.

SIMC se va strădui să consolideze angajamentul părților interesate, să sporească transparența și să promoveze încrederea. În plus, SIMC va facilita comunicarea între comunitățile proiectului și contractori, cu scopul de a crea o înțelegere reciprocă între părțile interesate și de a crea o atmosferă prietenoasă, cooperantă și participativă în cadrul comunităților proiectului.

6.20. Măsuri sociale de atenuare

Trebuie respectate măsurile de atenuare a impactului social legate în mod specific de relocare. Obiectivele documentului, cu referire la aspectele sociale, sunt

Asigurarea că efectele adverse asupra populației afectate, sunt evitate sau atenuate. Cadrul politicii de relocare a proiectului a fost elaborat pentru a aborda achiziția de terenuri și alte efecte legate de terenuri, inclusiv efectele deplasării economice (pierderea terenurilor, a activelor și a accesului la active). Cadrul de politică privind relocarea (RPF), elaborat pentru întregul proiect, stabilește principiile, modalitățile de organizare și procedurile de elaborare și punere în aplicare a planurilor de acțiune privind relocarea (RAP) pentru gestionarea achiziției de terenuri și a impactului deplasărilor economice în toate subproiectele finanțate în cadrul programului.

Pentru Coridorul 8, PRF oferă cadrul de ghidare pentru a se asigura că:

- orice achiziție de terenuri sau restricționare a accesului se realizează în deplină conformitate cu Standardul de mediu și social 5 (ESS5) al Băncii Mondiale și cu legislația națională relevantă (Legea nr. 488/1999 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, Hotărârea Guvernului nr. 660/2006 și reglementările cadastrale aferente);
- persoanele afectate de proiect (PAP) sunt identificate, informate, consultate cu privire la preferințele lor și la alternativele disponibile și sunt despăgubite la costul de înlocuire integral, acordându-se o atenție deosebită grupurilor vulnerabile;
- strămutările involuntare și deplasările economice sunt evitate sau reduse la minimum prin proiectarea atentă, optimizarea alinierii și utilizarea dreptului de trecere existent.

Prin urmare, FPR oferă coloana vertebrală procedurală și instituțională pentru toate activitățile legate de terenuri din cadrul acestui subproiect.

6.20.1. Evitarea și minimizarea strămutării economice

În conformitate cu principiile FPR de evitare, minimizare și atenuare, următoarele măsuri au fost sau vor fi implementate:

- Optimizarea aliniamentului: Proiectarea drumului rămâne aproape în întregime în cadrul ROW existente, cu realinieri minore doar la corecțiile curbării pentru a respecta standardele de proiectare și siguranță.
- Alternative de proiectare: Fiecare punct de utilizare potențială a terenului a fost revizuit pentru a minimiza intruziunea parcelelor prin reducerea amprentei pantelor, a structurilor de reținere și a ajustărilor umerilor.
- Planificarea construcției: Șantierele temporare (zone de depozitare, ocolitoare) vor fi amplasate pe terenuri publice sau pe terenuri perturbate anterior, ori de câte ori este posibil, pentru a evita ocuparea terenurilor private.

- Gestionarea accesului: Toate căile de acces și accesele agricole existente vor fi menținute sau refăcute imediat după construcție; dacă este necesar, vor fi prevăzute accese alternative temporare.
- Conservarea vegetației: Arborii productivi sau rândurile de viță de vie aflate în limitele de siguranță vor fi îndepărtate numai în cazul în care acest lucru este inevitabil din punct de vedere tehnic și cu notificare prealabilă și compensare.

Prin aceste măsuri, proiectul minimizează deplasările economice permanente și temporare, menținând impactul rezidual la un nivel redus și localizat.

6.20.2. Identificarea și gestionarea impactului deplasărilor economice

Impactul deplasărilor economice identificat în secțiunea 4.10 - inclusiv pierderea parțială limitată a marjelor agricole, ocuparea temporară și relocarea activelor auxiliare - va fi gestionat în conformitate cu RPF prin pregătirea unui plan de acțiune pentru reinstalare (RAP) specific locului. Cerințele specifice ale RAP sunt prezentate în RPF.

Proiectul poate afecta obiecte culturale sau religioase, cum ar fi crucile și bunurile comunității, cum ar fi fântânile. RAP va lua în considerare următoarele aspecte în legătură cu aceste afectări:

Obiecte culturale

- Includeți un inventar al obiectelor culturale și al spațiilor asociate (altare, locuri de înmormântare etc.), documentați semnificația acestora și utilizarea lor de către comunitate. Aplicați măsuri pentru a evita impactul asupra acestor obiecte.
- Efectuați consultări cu comunitățile pentru a determina opțiunile de protecție sau relocare, pe baza normelor culturale locale și a legislației naționale.
- RAP ar trebui să descrie procesul și soluțiile convenite și să includă un protocol specific pentru protecția sau relocarea acestor obiecte/site într-un mod compatibil cu ES5, ESS8, precum și cu legislația națională, care poate include participarea unor specialiști autorizați.

Puturi și alte surse de apă

- Identificați locația și tipul fântânii sau al sursei de apă, precum și funcția acesteia (aprovizionare casnică, irigații, animale).
- Evaluați proprietatea gospodăriilor și/sau a comunității și/sau utilizarea fântânilor sau a altor surse de apă, inclusiv utilizatorii informali. Efectuați consultări.
- Definiți proprietarii și utilizatorii eligibili și includeți măsurile de atenuare a impactului asupra proprietarilor și utilizatorilor fântânii sau sursei de apă, inclusiv relocarea, compensarea, conectarea la o altă sursă de apă etc., pe baza consultărilor cu PAP.
- Dacă este cazul, includeți măsuri pentru a asigura accesul neîntrerupt la resursele de apă.

Sfera preliminară a impactului este descrisă în detaliu în ANEXA 10. Cu toate acestea, pot fi identificate impacturi suplimentare, care vor fi incluse în RAP. În general, RAP va:

1. Descrie natura și amploarea impactului relocării, precum și măsurile luate pentru a reduce la minimum relocarea involuntară
2. va rezuma rezultatele evaluării socioeconomice a PAP-urilor

3. va cuantifica bunurile afectate și PAP-urile prin intermediul unui studiu de măsurare detaliat (DMS) și al suprapunerii cadastrale
4. Definirea eligibilității și a drepturilor pentru PAP pe baza recensământului, a studiului socioeconomic și a matricei de drepturi din FPR;
5. Aplicarea ratelor de despăgubire la costul de înlocuire integral, verificat prin evaluare independentă, precum și a măsurilor de asistență necesare;
6. În cazul în care există efecte asupra veniturilor sau mijloacelor de subzistență, includeți măsuri de restabilire a mijloacelor de subzistență;
7. Rezumați procesul de consultare, inclusiv modul în care PAP-urilor li s-au oferit opțiuni și alternative din care să aleagă,
8. Descrieți mecanismul de soluționare a reclamațiilor (GRM) pentru a asigura soluționarea în timp util a preocupărilor PAP;
9. detaliați calendarul de implementare, responsabilitățile instituționale, bugetul și mecanismele de monitorizare.

6.20.3. Calendarul de punere în aplicare a RAP

RAP trebuie să fie elaborat în conformitate cu principiile din RPF și de mai sus, finalizat și aprobat de ANR și de Banca Mondială, înainte de efectuarea lucrărilor relevante. Înainte de a intra în posesia terenului și a activelor aferente, trebuie să se fi acordat despăgubiri integrale și, după caz, persoanele strămutate trebuie să fi fost reinstalate și trebuie să se fi acordat indemnizații de mutare.

6.20.4. Asigurarea evitării altor efecte sociale negative

Dincolo de efectele legate de terenuri, cadrul de reglementare aplicabil și planul de gestionare a mediului ESMP asigură în comun atenuarea altor efecte sociale negative, cum ar fi accesul limitat al comunității, perturbarea serviciilor publice sau riscurile pentru siguranța rezidenților:

- Implicarea continuă a comunității și divulgarea de informații pe tot parcursul construcției;
- Includerea măsurilor de siguranță a traficului și de protecție a pietonilor în declarațiile de metodă ale antreprenorului;
- controlul prafului, zgomotului și vibrațiilor în apropierea așezărilor;
- prioritizarea forței de muncă și a furnizorilor locali pentru a sprijini beneficiile pentru comunitate;
- funcționarea unui mecanism de soluționare a plângerilor legate de proiect accesibil la nivel local.

Asigurați-vă că beneficiile reabilitării drumurilor sunt proporționale pentru toate persoanele afectate, femei și bărbați, vârstnici, tineri și persoane cu handicap. Un document SEP este, de asemenea, disponibil pentru populație, inclusiv mecanismul GRM.

Măsurile de atenuare recomandate includ:

Planificarea activităților de construcție pentru a evita sau a reduce impactul acestora asupra magazinelor și afacerilor de-a lungul drumului și asupra locuințelor.

Consultarea publică în timpul perioadei de proiectare cu privire la beneficiile sociale preconizate, cum ar fi îmbunătățirea accesului la piețe, stații de autobuz etc., care are loc cu fiecare comunitate afectată. Scopul acestei activități a fost (1) să se asigure că relațiile cu comunitățile afectate rămân pozitive în timpul procesului de construcție a proiectului și în timpul perioadei de exploatare; (2) să

trateze nevoile specifice ale componentelor acestui document și (3) să se asigure că proiectul are o politică specifică pentru relațiile cu terții.

Traficul de persoane este definit ca fiind recrutarea, transportul, transferul, găzduirea sau primirea de persoane prin amenințări sau prin utilizarea forței sau a altor forme de constrângere, răpire, fraudă sau înșelăciune, abuz de putere sau datorită unei poziții de vulnerabilitate sau prin oferirea sau primirea de plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care exercită control asupra altei persoane în scopul exploatarei. Exploatarea include cel puțin exploatarea prostituției sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile similare sclaviei, sclavia sau recoltarea de organe.

Evitarea conflictelor cu comunitățile locale prin punerea la dispoziție a resurselor necesare pentru nevoile lucrătorilor în magazinele din tabăra de pe șantier și prin organizarea de vizite pe șantier.

Evitarea potențială a răspândirii bolilor vectoriale și a bolilor transmisibile, cum ar fi BTS și HIV/SIDA, prin programe de sensibilizare și activități de prevenire în rândul lucrătorilor din construcții.

Pregătirea lucrătorilor pentru a evita situațiile conflictuale prin programe de orientare și sensibilizare.

Desfășurarea de programe de conștientizare cu privire la prevenirea HIV/SIDA și a BTS pentru populația afectată din vecinătatea zonelor de campare ale șantierului.

Organizarea de programe de sensibilizare pentru lucrători pe tema traficului de ființe umane și a politicii de toleranță zero.

Informarea populației cu privire la momentul și durata întreruperii furnizării apei, electricității, poștei, telecomunicațiilor sau a altor servicii.

Evitarea deteriorării utilităților prin asigurarea faptului că vehiculele și echipamentele sunt utilizate de personal calificat și că acesta este supravegheat în mod adecvat.

Informarea comunității afectate cu privire la program atunci când utilitățile trebuie relocate sau serviciile trebuie întrerupte.

Măsuri de prevenire a HIV/SIDA și a bolilor cu transmitere sexuală:

- Lansarea de programe de sensibilizare cu privire la prevenirea HIV / SIDA și a bolilor cu transmitere sexuală pentru PAP din vecinătatea taberei de amplasare
- Lansarea de programe de sensibilizare privind prevenirea HIV/SIDA și a bolilor cu transmitere sexuală pentru lucrătorii din construcții
- Introducerea unor clauze de intervenție în contractele de construcție pentru prevenirea HIV și a bolilor cu transmitere sexuală
- Descurajarea abuzului de droguri (alcool și narcotice). Luarea în considerare a forței de muncă locale la angajarea pentru șantierele de construcții și întreținere.
- Concentrarea asupra lucrătorilor din transporturi cu un comportament cu risc ridicat (inclusiv lucrătorii tineri), asigurând o educație la nivelul acestora.
- Conceperea de mesaje generale adresate forței de muncă, precum și bărbaților și femeilor.
- Utilizarea organizațiilor profesionale, cum ar fi ONG-urile și CO care se ocupă de prevenirea HIV.

- Conceperea de programe de prevenire a HIV în comunitățile aflate de-a lungul drumului, adaptate nevoilor specifice, limbii locale și instrumentelor de comunicare tradiționale/preferate.
- Popularizarea și creșterea gradului de acceptabilitate a prezervativelor prin campanii de promovare a prezervativelor și marketing social în comunitățile situate de-a lungul drumului.
- Distribuirea gratuită de prezervative bărbaților și femeilor, lucrătorilor din construcții, femeilor care lucrează în zona proiectului și tinerilor.

Furnizarea de informații complete cu privire la accesul la serviciile privind HIV și BTS

- Educarea comunităților și a lucrătorilor cu privire la modul de evitare a bolilor cu transmitere sexuală, la modul de recunoaștere a simptomelor comune ale bolilor cu transmitere sexuală și la modul de solicitare a tratamentului prin intermediul sistemelor de adresare confidențiale.
- Furnizați informații cu privire la serviciile de testare voluntară și consiliere în zona proiectului sau oriunde în apropierea zonei proiectului
- Faceți publică existența serviciilor de consiliere și testare voluntară anonimă (testare, pretestare și consiliere post-test)

Furnizați informații cu privire la accesul la infecțiile oportuniste

- Educați oamenii cum să evite infecțiile oportuniste, cum să recunoască simptomele comune ale acestor boli și cum să solicite tratament.

Să studieze ajutoarele și serviciile de asistență medicală în organizațiile de transport și să evalueze implicarea lucrătorilor în primirea de asistență medicală pentru HIV și SIDA.

O cerință și un sistem de raportare către ANR și autoritățile guvernamentale responsabile, a suspiciunilor sau incidentelor THB cunoscute, precum și relegarea potențialelor victime către agențiile de aplicare a legii

6.21 Rezumatul principalelor măsuri de atenuare a ES ale antreprenorului

Principalele măsuri de atenuare și gestionare sociale și de mediu ale antreprenorului necesare în timpul fazelor de preconstrucție, construcție și exploatare ale proiectului rutier

Acestea sunt rezumate mai jos:

Activități de pre-construcție

- Achiziționarea și mobilizarea echipamentelor / utilajelor de construcție, cum ar fi concasoarele, instalațiile de amestecare la cald, instalațiile de discontinuare și alte echipamente și utilaje de construcție
- Identificarea și selectarea surselor de materiale (materiale de carieră și de împrumut, apă, nisip etc.) și a locurilor de depozitare a resturilor
- Planificarea devierilor și a ocolirilor de trafic, inclusiv aranjamentele pentru stabilirea de tabere, tabere pentru forța de muncă, depozite de stivuire a materialelor, unități de concasare, instalații de amestecare discontinuă, instalații de amestecare la cald, locuințe închiriate pentru personalul de supraveghere. Această activitate include identificarea terenurilor adecvate, acolo unde este necesar, și obținerea autorizațiilor necesare sau încheierea contractelor de închiriere
- Solicitarea și obținerea permiselor/licențelor necesare, a autorizațiilor pentru aprovizionarea cu apă pentru construcții, a autorizațiilor de muncă și a altor cerințe similare de conformitate cu reglementările

- Pregătirea C-ESMP, care include planul de SSM, planul de gestionare a apei și a deșeurilor, planul de gestionare a traficului, stabilirea GRM pentru lucrători, printre altele, în conformitate cu normele și orientările naționale, ale BM și ale altor organisme internaționale. Toate aceste planuri pregătite de contractant vor fi revizuite și aprobate de ANR (sau de reprezentantul acesteia), înainte de începerea lucrărilor de construcție

Activități de construcție

- Punerea în aplicare a măsurilor de atenuare/gestionare specifice amplasamentului
- Monitorizarea parametrilor de calitate a mediului de-a lungul siturilor operaționale ale proiectului rutier și a altor situri, cum ar fi depozitul de materiale, birourile din tabere, taberele forței de muncă, instalațiile de preparare la cald, siturile de concasare, instalațiile de preparare discontinuă
- Parametrii de monitorizare a mediului pot include aerul, zgomotul, apa și solul
- Problemele sociale care trebuie gestionate în timpul fazei de construcție includ:
  - Pierderea de terenuri din cauza alunecărilor de teren rezultate din activitățile de tăiere a dealurilor
  - Vibrații și fisuri ale structurilor sau deteriorări ale clădirilor (de toate tipurile) adiacente RoW ca urmare a lucrărilor de construcție, de exemplu, activități de excavare în cadrul RoW
  - Secarea izvoarelor sau a cursurilor de apă sezoniere ca urmare a operațiunilor de excavare
  - Întreruperea serviciilor, cum ar fi alimentarea cu apă, alimentarea cu energie electrică din cauza relocării utilităților și/sau uneori din cauza activităților de construcție
  - Întreruperea accesului la casele/proprietățile private în timpul activităților de construcție,;
  - perturbarea circulației rutiere, care conduce la întâzieri;
  - Impacturi diferite asupra populației vulnerabile și defavorizate
  - Emisiile de praf în timpul lucrărilor de construcție care au un impact asupra sănătății comunității, culturilor și copacilor
  - Probabilitatea accidentelor datorate lucrărilor de construcție a drumurilor;
  - Posibilitatea violenței bazate pe gen ca urmare a afluxului de lucrători migrați din domeniul construcțiilor;
  - Posibilitatea apariției HIV/SIDA, a altor boli contagioase în rândul lucrătorilor din construcții și al comunității de pe marginea drumului;
  - Antreprenorul va monitoriza activitățile menite să prevină exploatarea și abuzul sexual / hărțuirea sexuală (SEA / SH) și incidentele de violență pe bază de gen (GBV). Reclamațiile legate de cazurile de SEA / SH și GBV și procedura de despăgubire a acestora fac obiectul monitorizării. Rezultatele monitorizării cazurilor de exploatare și abuz sexual / hărțuire sexuală (SEA / SH) și de violență bazată pe gen (GBV) vor fi trimise trimestrial ANR.

Activități de operare

Măsurile ESMP în timpul fazei de operare includ în mare măsură monitorizarea socială și de mediu, întreținerea soluțiilor de bioinginerie bazate pe natură de-a lungul drumului proiectului. Aceasta va fi realizată de antreprenorul desemnat de ANR pentru întreținerea drumului proiectului.

Aspecte contractuale

Prezentul plan de management social și de mediu , împreună cu C-ESMP reprezintă baza pentru gestionarea riscurilor sociale și de mediu în timpul implementării proiectului.

Antreprenorul va elabora documentul C-ESMP în conformitate cu prezentul ESMP și va fi prezentat în termen de 30 de zile de la atribuirea contractului. Lucrările de pre construcție și de construcție pot începe numai după ce C-ESMP este aprobat de ANR și/sau de inginerul supervisor (în calitate de reprezentant al ANR). Pregătirea C-ESMP va începe odată cu semnarea contractului. În acest scop, antreprenorul va trebui să numească/angajeze experți calificați și experimentați în domeniul social și al mediului, precum și experți în domeniul sănătății și siguranței.

Contractul de construcție pregătit de ANR va menționa în mod clar următoarele cerințe/clauze:

Costul măsurilor de atenuare sociale și de mediu necesare va fi inclus în BdC-ul Antreprenorului ca un element forfetar, precum și costurile pentru analizele și măsurătorile periodice ale calității apei, calității aerului și nivelului de zgomot

- Se așteaptă ca antreprenorul să își îndeplinească obligațiile sociale și de mediu în mod organizat și în timp util și să își îndeplinească sarcinile la standarde ridicate pentru toate activitățile abordate în ESMP
- Materialele de construcție, cum ar fi pietrișul, piatra, nisipul etc., trebuie furnizate numai din carierele și gropile de împrumut existente cu licențe, permise și/sau alte aprobări oficiale aprobate
- Toate echipamentele utilizate pentru lucrările de construcție trebuie să respecte standardele de mediu recunoscute la nivel internațional, iar amenajarea șantierului în timpul lucrărilor de construcție trebuie să fie astfel încât să asigure în orice moment sănătatea și siguranța lucrătorilor, precum și sănătatea și siguranța tuturor utilizatorilor drumurilor.

7. PROGRAMUL DE MONITORIZARE SOCIALĂ ȘI DE MEDIU

Monitorizarea și evaluarea sunt activități esențiale în punerea în aplicare a proiectului și implică verificări periodice pentru a stabili dacă activitățile se desfășoară conform planului sau nu. Ele oferă feedback-ul necesar pentru ca managementul proiectului să se asigure că obiectivele proiectului sunt îndeplinite și în conformitate cu calendarul.

Sistemul de raportare se bazează pe responsabilitate pentru a asigura punerea în aplicare a măsurilor de atenuare socială și de mediu.

Programul de monitorizare socială și de mediu are obiectivul de bază de a se asigura că activitățile de atenuare socială și de mediu prevăzute sunt realizate și că acestea au ca rezultat beneficiile dorite pentru populația țintă, provocând o deteriorare minimă a parametrilor de mediu și/sau sociali.

Un astfel de program vizează punerea în aplicare corespunzătoare a ESMP.

Obiectivele generale sunt:

- Să evalueze performanța măsurilor de atenuare propuse în ESMP.
- Evaluarea adecvării evaluării sociale și de mediu.
- Să sugereze îmbunătățiri continue ale planului de gestionare pe baza monitorizării și să definească o nouă monitorizare pe baza ESMP îmbunătățit.
- Îmbunătățirea calității mediului prin punerea în aplicare corespunzătoare a măsurilor de atenuare propuse.
- îndeplinirea cerințelor cadrului de reglementare de mediu și social existent și a obligațiilor comunitare.

Această secțiune conține activitățile de monitorizare sugerate, rezumate în Planul de monitorizare socială și de mediu (a se vedea anexa 3) pentru punerea în aplicare a ESMP. Pentru fiecare dintre condițiile sociale și de mediu, planul de monitorizare specifică parametrii care urmează să fie monitorizați, locația siturilor de monitorizare, frecvența și durata monitorizării. Planul de monitorizare specifică, de asemenea, standardele aplicabile, responsabilitățile de punere în aplicare și de supraveghere. Acesta include indicatorii de monitorizare de bază, procedurile calendaristice și responsabilitățile pentru activitățile de monitorizare propuse. În plus față de monitorizarea măsurilor de atenuare prezentate în anexa 2 (ESMP), monitorizarea indicatorilor de mediu și sociali și a performanței măsurilor de atenuare fac parte din monitorizarea generală a proiectului. Monitorizarea punerii în aplicare a măsurilor de atenuare de mediu și sociale stabilite în cadrul prezentului ESMP, va fi responsabilitatea: (a) antreprenorilor de construcții; (b) ANR și specialistului de mediu și social al proiectului (cu asistență din partea inginerului supervisor) și (c) inspectorilor autorităților ecologice/sociale ale raionului.

Monitorizarea socială și de mediu presupune verificarea periodică a aspectelor de gestionare socială și de mediu detaliate în ESMP și pentru a stabili dacă măsurile de atenuare își ating obiectivele, în conformitate cu ESMP, odată cu progresul lucrărilor.

Concluziile activităților de monitorizare relevante vor fi reflectate în rapoartele trimestriale privind progresele înregistrate. Rapoartele de progres vor acoperi punerea în aplicare a activităților propuse prin ESMP, precum și impactul social și de mediu semnificativ, dacă a apărut vreunul. Supraveghetorii de șantier trebuie, de asemenea, să inspecteze șantierele de construcții, zonele de împrumut și de descărcare și alte zone potențial afectate. Indicatorii de monitorizare vor fi elaborați atât pentru faza de construcție, cât și pentru faza de exploatare a proiectului rutier. Sistemul de raportare va începe cu Antreprenorul de construcții, care este principalul executant al activităților de implementare. Antreprenorul va raporta consultantului pentru supervizarea construcțiilor, care la rândul său va raporta ANR.

Rapoartele de monitorizare vor arăta necesitatea acțiunilor corective, cum ar fi acțiunile obligatorii impuse de legislația de mediu/socială din Moldova, de Orientările ESS/EHS ale Băncii Mondiale și/sau orice măsuri de atenuare impuse de acordurile și autorizațiile în vigoare, emise de instituțiile relevante. Pentru a reduce costurile și timpul necesar pentru activitățile de monitorizare, se propune următoarea abordare:

- Stabilirea celor mai afectate zone rezidențiale de activitățile propuse, în special în ceea ce privește poluarea atmosferică și fonică; Măsurarea concentrațiilor de poluanți atmosferici, a nivelului de zgomot, a poluării solului și a apelor de suprafață în vecinătatea locurilor de muncă;

- Compararea rezultatelor măsurătorilor cu limitele reglementate, cum ar fi:
  - Valori limită
  - Praguri de alertă pentru utilitățile sensibile (zone rezidențiale)
  - Praguri de intervenție pentru utilitățile sensibile (zone rezidențiale).
- Propunerea de acțiuni corective în vederea atenuării problemelor de mediu/sociale identificate pe șantierele de lucru.
- Emiterea unui raport de monitorizare

Un raport de monitorizare ar trebui să fie elaborat trimestrial. Structura propusă este următoarea:

- Date generale
- Metodologie
- Investigații privind mediile de mediu (zgomot, aer, sol, apă, vegetație) și indicatorii sociali
- Criterii de evaluare
- Rezultatele cercetării amplasamentului.
- Gestionarea materialelor de construcție, a substanțelor nocive și a deșeurilor
- Concluzii și recomandări
- Acțiuni corective necesare pentru atenuarea problemelor de mediu

Pentru fiecare dintre condițiile sociale și de mediu, planul de monitorizare socială și de mediu specifică parametri care urmează să fie monitorizați, amplasarea locurilor de monitorizare, frecvența și durata monitorizării. Planul de monitorizare specifică, de asemenea, standardele aplicabile, responsabilitățile de punere în aplicare și de supraveghere. Planul de monitorizare și detaliile privind locațiile de monitorizare pentru indicatorii condițiilor de mediu ale proiectului în timpul etapelor de construcție și exploatare sunt prezentate în anexa 3.

8. ARANJAMENTE INSTITUȚIONALE PENTRU IMPLEMENTAREA ESMP

Aranjamentele instituționale pentru punerea în aplicare a ESMP au obiectivul de a realiza activități de proiect durabile din punct de vedere ecologic, precum și social și de a îndeplini standardele ESS (standarde sociale și de mediu) ale BM, pentru a respecta reglementările GdM în timpul etapelor de pre-construcție, construcție și exploatare a proiectului rutier. Modalitățile de punere în aplicare a ESMP vor asigura, de asemenea, respectarea de către a convențiilor de împrumut, astfel cum sunt specificate în diferitele condiții ale acordului de împrumut dintre Banca Mondială și GdM.

În consecință, detaliile aranjamentelor instituționale și rolurile și responsabilitățile diferitelor instituții în implementarea ESMP sunt prezentate mai jos.

Agențiile-cheie cu roluri majore în punerea în aplicare a ESMP sunt:

- ANR (cu specialist în probleme de mediu și sociale)
- Unitatea de punere în aplicare a proiectului (cu specialist în probleme de mediu și sociale)
- Consultantul pentru gestionarea proiectului
- Antreprenorul (cu un responsabil de mediu, social, sănătate și siguranță desemnat)
- Inginer supervisor

- Inspecții ecologice locale (care vor inspecta conformitatea cu legislația de mediu)
- Centrele locale de sănătate publică (care, de asemenea, vor inspecta respectarea legislației naționale)

Administrația Națională a Drumurilor. Proiectul propus va fi implementat de Administrația Națională a Drumurilor (ANR), asistată de o Unitate de Implementare a Proiectului (UIP). Responsabilitățile acesteia vor include: achizițiile publice, gestionarea financiară, gestionarea contractelor, monitorizarea și evaluarea proiectului și a programului și raportarea, precum și asigurarea faptului că toate subproiectele fac obiectul ESA și că lucrările civile sunt implementate în conformitate cu ESMP aprobate. ANR are o vastă experiență în implementarea cu succes a proiectelor Băncii Mondiale și a altor IFI (de exemplu, BM, BERD, BEI au implementat și/sau au reabilitat proiecte de drumuri în țară în ultimii ani). Aceasta are în personalul său un specialist în probleme sociale și de mediu (E&S), responsabil cu coordonarea tuturor aspectelor legate de garanțiile proiectului. În mod similar, UIP va angaja un specialist în E&S, care va fi responsabil de punerea în aplicare a ESS. Echipa BM va continua să monitorizeze îndeaproape implementarea ESMP, oferind, atunci când este necesar, asistență relevantă.

Specialistul (specialiștii) ANR în probleme de mediu și sociale (E&S). Principalele responsabilități ale specialistului (specialiștilor) ANR în domeniul E&S vor include coordonarea tuturor activităților legate de E&S și asigurarea respectării depline a dispozițiilor ESS în timpul implementării subproiectelor. Specialistul E&S va fi, de asemenea, responsabil pentru activitățile relevante de consolidare a capacităților ESA, precum și pentru integrarea aspectelor ESA în documentele proiectului.

Sarcinile specifice ale specialistului (specialiștilor) ANR E&S: (a) *Consolidarea capacității instituționale și diseminarea informațiilor de mediu:* (i) finalizarea și publicarea documentelor directoare și a reglementărilor de mediu pentru sectorul rutier și, în special Codul practic pentru proiectarea arhitecturală a drumurilor; Ghid: cerințe privind protecția mediului în cadrul construcției și reabilitării drumurilor; Codul practic în construcții: reglementări privind protecția mediului pentru proiectarea, construcția, reabilitarea și întreținerea drumurilor; Manualul operațional: Drumuri și mediu; (ii) organizarea de ateliere de lucru și diseminarea documentelor directoare de mediu publicate pentru specialiștii din sector și pentru alte părți interesate; organizarea anuală de ateliere naționale privind aspectele de mediu ale proiectului; (b) *integrarea cerințelor ESMF/ESMP în documentele proiectului:* (i) includerea cerințelor de mediu în manualul operațional al proiectului; (ii) includerea ESMP sau a principalelor dispoziții ale acestora în contractele de construcție, atât în caietul de sarcini, cât și în listele de cantități; (c) *Asigurarea calității ridicate a EA pentru subproiectele selectate:* (i) revizuirea selectivă a documentelor EA pentru subproiecte și, dacă este necesar, furnizarea de observații și recomandări; (ii) menținerea contactelor cu expertul ecologic de stat și asigurarea aprobării EA pentru subproiecte; (iii) organizarea, împreună cu PIU ES, a tuturor documentelor EA pentru subproiecte și a consultărilor publice în consiliile locale participante; (d) *asigurarea conformității activităților de construcție/reabilitare cu ESMF și cu ESMP aprobate:* (i) efectuarea de vizite periodice și selective la locațiile proiectului și verificarea punerii în aplicare a ESMP; (ii) examinarea rapoartelor de progres ale antreprenorilor și ale UIP; și (iii) interacțiunea, atunci când este necesar, cu inspectorii de mediu și de construcții de pe teren.

Specialiștii de mediu și sociali ai UIP. Principalele responsabilități ale specialiștilor de mediu și sociali din cadrul UIP vor consta în activitățile zilnice de gestionare a riscurilor sociale și de mediu, inclusiv respectarea ESMF și a ESMP și monitorizarea impactului în timpul fazei de implementare a proiectului. Sarcinile acestora vor include următoarele: (a) *Evaluarea de mediu și socială și identificarea tipurilor necesare pentru evaluările de mediu și sociale:* (i) examinarea prealabilă a subproiectelor de drumuri și aprobarea clasificării/categoriei de mediu și sociale și specificarea detaliilor pentru evaluarea de mediu și socială; (ii) coordonarea, dacă este necesar, a constatărilor examinării prelabile și a categoriei de mediu a proiectului cu expertiza ecologică de stat (SEE) cu diviziunile respective ale ME și clarificarea necesităților pentru pregătirea raportului de evaluare a impactului asupra mediului și social sau a listei de verificare a ESMP sau a altor documente pentru SEE; (b) *Pregătirea raportului de evaluare a impactului asupra mediului și/sau a ESMP și organizarea, dacă este necesar, a expertizei ecologice de stat:* (i) asigurarea pregătirii documentației de mediu și sociale necesare (raportul de evaluare a impactului asupra mediului și social sau lista de verificare ESMP sau altă documentație pentru SEE) pentru fiecare subproiect selectat (sau părți de drumuri) pentru reabilitare. (ii) revizuirea proiectelor de documente de mediu și sociale și asigurarea faptului că acestea sunt pregătite în conformitate cu cerințele ESMF; (iii) asigurarea faptului că punerea în aplicare a măsurilor de atenuare și efectuarea monitorizării sunt incluse în planul financiar pentru subproiectele de drumuri; și (iv) asigurarea faptului că raportul de evaluare a impactului asupra mediului și social sau ESMP, atunci când este necesar, sunt prezentate SEE pentru revizuire și aprobare în conformitate cu cerințele naționale; (c) *integrarea cerințelor de mediu și sociale în contractele emise pentru efectuarea lucrărilor de reabilitare:* (i) prezentarea, în cadrul reuniunilor de precalificare a contractanților, a setului complet de cerințe sociale și de mediu care trebuie respectate de contractanți, cu utilizarea cadrului general pentru evaluarea și gestionarea subproiectelor; (ii) examinarea propunerilor contractanților (în lumina cerințelor de protecție socială și de mediu) și identificarea lacunelor care nu sunt acoperite de măsurile sau bugetul propus (iii) să pregătească clauzele privind gestionarea și atenuarea riscurilor sociale și de mediu care vor fi incluse în contractele contractanților pentru punerea în aplicare a subproiectelor rutiere; (iv) să se asigure că subcontractele propuse de contractanți sunt pregătite pentru agențiile care furnizează bunuri și servicii (în special, pentru cele care furnizează și produc materiale de construcție - materiale de împrumut, instalații de asfalt etc.) și care dețin licențele și autorizațiile de mediu valabile respective, în conformitate cu cerințele naționale de mediu; (d) *Supraveghere și monitorizare:* (i) să organizeze și să se asigure că publicul participă la discuțiile privind rapoartele ESMP pentru subproiectele selectate; (ii) să supravegheze independent sau împreună cu Inspectoratul Ecologic de Stat măsurile de atenuare și de protecție a mediului stipulate în ESMP pentru fiecare subproiect selectat pentru reabilitarea drumurilor; și (iv) să asigure punerea în aplicare a planului de monitorizare a subproiectelor, precum și stabilirea situației de referință pentru subproiecte și eficiența măsurilor de atenuare; (e) *Raportare:* (i) să elaboreze rapoarte semestriale privind progresele înregistrate în punerea în aplicare a măsurilor propuse prin planurile ESMP; (ii) să elaboreze schița și cerințele pentru rapoartele contractanților referitoare la punerea în aplicare a măsurilor de atenuare și de protecție a mediului și de protecție socială și să analizeze rapoartele finalizate; și (iii) să prezinte efectele măsurilor de atenuare și de protecție a mediului și de protecție socială aplicate pentru publicul larg prin publicații specifice sau/și prin seminarii anuale.

În plus, **specialistul social al UIP** este responsabil cu planificarea, organizarea și implementarea activităților de implicare a părților interesate, inclusiv consultările publice, asigurându-se că feedback-ul comunităților afectate și al altor părți interesate este încorporat în planificarea și implementarea proiectului; asistă ANR în menținerea și gestionarea mecanismului de soluționare a plângerilor (GRM) al proiectului și asistă echipa ANR în stabilirea comitetelor de monitorizare a impactului social (SIMC) și coordonarea activității acestora. Planificarea, organizarea și punerea în aplicare a activităților de implicare a părților interesate, inclusiv a reuniunilor de consultare a părților interesate, în conformitate cu SEP, în timp util și într-un mod eficient.

Monitorizarea și punerea în aplicare a cerințelor sunt aspecte necesare ale procesului. Va exista un **inginer supervizor (SE)** pentru fiecare contract, care se va asigura că toate lucrările sunt în conformitate cu cerințele contractuale, inclusiv cu ESMP. SE va furniza periodic rapoarte relevante ANR, inclusiv cu privire la punerea în aplicare generală a ESMP.

Antreprenorul este responsabil pentru punerea în aplicare a ESMP în conformitate cu condițiile din documentele contractuale. Antreprenorul va pregăti un plan de asigurare a calității care va include punerea în aplicare a ESMP și va numi un responsabil în domeniul mediului, social, al sănătății și securității cu formare și experiență relevantă în domeniu. Antreprenorul va oferi tuturor angajaților cursuri generale de sensibilizare cu privire la aspectele sociale și de mediu, ca parte a programului standard de mediu, social, sănătate și siguranță. Aderarea antreprenorului și a lucrătorilor din construcții la cerințele de mediu și sociale este un aspect major al protecției mediului și sociale în cadrul proiectelor rutiere. Această aderență se realizează cel mai bine prin formare și clauze contractuale, astfel cum sunt descrise în documentele contractuale.

Comunicarea internă a antreprenorului trebuie să includă raportarea oricărui incident care implică contaminarea și/sau deteriorarea mediului prezentat responsabilului cu mediul, sănătatea socială și siguranța al antreprenorului. Antreprenorul va stabili imediat măsurile corective și va informa managerul de proiect al ANR.

Antreprenorul va întocmi rapoarte lunare și le va prezenta inginerului supervizor, în cazul în care Antreprenorul va identifica poluarea, va informa imediat SE și ANR, iar măsurile de corecție vor fi instruite imediat (în termen de 1-2 zile) de către SE pentru remedierea situației și diminuarea poluării cauzate. Măsurile/acțiunile de corecție vor fi prezentate și ANR și monitorizate de SE în ceea ce privește punerea lor în aplicare de către contractant. SE ar trebui să prezinte trimestrial un raport de monitorizare către ANR și specialistul (specialiștii) în E&S din cadrul UIP. Autoritățile competente pentru protecția mediului ar trebui să fie informate în cazul în care apar cazuri de poluare. Orice problemă care necesită atenție imediată trebuie semnalată de către contractant și adusă IMEDIAT în atenția SE, care este responsabil de asigurarea respectării contractului de către contractant. SE va utiliza laboratoarele autorizate ale Inspectoratului Ecologic de Stat pentru a efectua testele necesare și a elabora rapoarte.

9. MECANISMUL DE SOLUȚIONARE A PLÂNGERILOR (GRIEVANCE REDRESS MECHANISM)

GRM al proiectului este descris în detaliu în SEP.

Scopul GRM este de a consolida responsabilitatea față de beneficiari și de a oferi canale prin care părțile interesate de proiect să ofere feedback și/sau să exprime nemulțumiri legate de activitățile sprijinite de proiect. GRM este un mecanism care permite identificarea și soluționarea problemelor ridicate de părțile interesate. Prin creșterea transparenței și a responsabilității, GRM urmărește să reducă riscul ca proiectul să afecteze în mod negativ cetățenii/beneficiarii și servește drept un mecanism important de feedback și învățare care poate contribui la îmbunătățirea impactului proiectului. Mecanismul se concentrează nu numai pe primirea și înregistrarea plângerilor, ci și pe soluționarea acestora. În timp ce feedback-ul ar trebui tratat la nivelul cel mai apropiat de plângere, toate plângerile ar trebui să fie înregistrate și să urmeze procedurile de bază stabilite în acest capitol.

DOMENIUL DE APLICARE: GRM va fi disponibil pentru părțile interesate de proiect și alte părți interesate pentru a trimite întrebări, comentarii, sugestii și/sau reclamații sau pentru a oferi orice formă de feedback cu privire la toate activitățile finanțate prin proiect.

Utilizatorii GRM: Beneficiarii proiectului, persoanele afectate de proiect (adică cei care vor fi și/sau sunt susceptibili de a fi afectați direct sau indirect, pozitiv sau negativ, de proiect), precum și cetățenii în general pot utiliza GRM în scopurile menționate anterior (a se vedea domeniul de aplicare).

Gestionarea GRM: GRM este gestionat de UIP a ANR.

GRM la nivelul SIMC: Pentru fiecare localitate afectată de subproiecte va fi creat Comitetul de monitorizare a impactului social (SIMC). Persoanele afectate din comunitate pot depune în scris plângerea, solicitarea sau reclamația la SIMC.

Depunerea plângerilor: Reclamațiile pot fi exprimate în orice moment pe parcursul implementării proiectului.

Procesul de investigare și soluționare a plângerilor

GRM la nivelul proiectului va fi menținut pe întreaga perioadă de implementare a proiectului. GRM se va asigura că toate părțile interesate pot fi implicate în mod eficient în conceperea și implementarea Proiectului, vor oferi personalului de proiect sugestii practice/feedback cu privire la activitățile Proiectului, permițându-le să fie mai responsabile, transparente și receptiv.

Acest mecanism va respecta următoarele principii:

- Reclamațiile vor fi tratate confidențial, evaluate imparțial și tratate transparent.
- Depunerea și readresarea plângerilor vor fi gratuite pentru reclamanti.
- ANR se va asigura că toate părțile afectate de proiect vor avea șanse egale de a-și prezenta plângerile într-un mod accesibil. Beneficiarii proiectului pot utiliza o serie de opțiuni de contact (număr de telefon, adresă de e-mail și adresă poștală etc.). GRM este accesibil tuturor părților interesate. - Canalele de completare a formularului de reclamație ar trebui să fie făcute publice în surse oficiale.
  - ANR și va oferi posibilitatea de a depune o plângere în mod anonim.
  - Persoanele afectate pot depune o plângere în orice moment al activității legate de proiect.

- GRM este conceput pentru a răspunde nevoilor tuturor reclamantilor, inclusiv celor anonimi.
- Toate plângerile, simple sau complexe, vor fi abordate și soluționate cât mai rapid posibil. Măsurile luate în legătură cu reclamația vor fi rapide, decisive și constructive.
- În cazurile în care persoanele sau grupurile prejudiciate nu sunt mulțumite de rezultatul mecanismului amiabil, acestea vor avea întotdeauna posibilitatea de a se adresa instanței în orice etapă a procesului de soluționare;
- Toate plângerile vor fi înregistrate și documentate, iar fiecare proces de soluționare a plângerilor și fiecare comunicare vor fi urmărite sistematic;
- Canalele pentru depunerea plângerilor vor fi enumerate în SEP și comunicate publicului în timpul consultărilor.

Entitățile de implementare a proiectului vor asigura accesul egal și nediscriminatoriu la mecanismele de soluționare a plângerilor, dar o atenție deosebită va fi acordată celor mai vulnerabile grupuri: persoanele mai puțin informate, cu cunoștințe juridice limitate, cei mai săraci membri ai comunității, cu acces limitat sau fără acces la internet. Echipa de proiect va lucra împreună cu asistenții sociali și mediatorii comunitari pentru a oferi acces la reclamații și pentru a se asigura că punctele de vedere ale celor mai vulnerabile grupuri sunt luate în considerare.

Specialistul social (sau specialistul social și de mediu - în funcție de structura UIP) va fi punctul (punctele) focal(e) pentru reclamații, care va (vor) înregistra reclamațiile depuse în registrul de reclamații (baza de date) și le va examina în termen de 15 (cincisprezece) zile calendaristice, inclusiv verificarea informațiilor, efectuarea de verificări încrucișate și analize, și va lua legătura cu reclamantul, după caz. După caz, punctul focal pentru reclamații va implica specialiștii celorlalte unități relevante în această activitate.

Mecanismul GRM la nivel de subproiect.

Va fi operat prin intermediul SIMC (va fi instituit în etapele ulterioare ale proiectului).

Secretariatul Primăriei este desemnat ca Punct de primire pentru colectarea doleanțelor/reclamațiilor din partea persoanelor din comunitate din localitățile în care funcționează SIMC.

- Mecanismul de soluționare a plângerilor trebuie comunicat persoanelor din comunitate, iar datele de contact trebuie să fie puse la dispoziția tuturor.
- Reclamațiile și nemulțumirile vor fi abordate prin următorii pași și acțiuni:
- În primul rând, plângerile trebuie înregistrate la Comitetul de monitorizare a impactului social (SIMC) de la birourile administrației locale, unde se va încerca rezolvarea cu implicarea Inginerului sau poate fi contactat direct un membru al SIMC.
- Persoana/persoanele afectate pot suna direct reprezentantul Inginerului și pot face o programare pentru a-și discuta problemele. În cazul în care plângerea provine din vina directă a Antreprenorului de a respecta cerințele de mediu și sociale stabilite de Angajator, Inginerul va lua măsuri imediate pentru soluționarea plângerii în cel mai scurt timp, solicitând remedierea imediată din partea Antreprenorului.
- SIMC va colecta, documenta și soluționa plângerile transmise de polițistul local în cazul în care oamenii din comunitate nu sunt la curent cu mecanismul de soluționare a plângerilor stabilit de Inginer, iar plângerea este depusă la biroul poliției locale. În consecință, ofițerul de poliție locală

trebuie informat că cetățenii pot alege să își adreseze plângerea SIMC și să solicite implicarea promptă a Inginerului în soluționarea problemei.

- Plângerile pot fi înregistrate ca fiind anonime, în cazul în care acest lucru este solicitat de persoana afectată.
- Plângerea/reclamația va fi înregistrată într-un model de scrisoare de reclamație, anexat la prezenta.
- În cazul în care nu se ajunge la o soluție în termen de 15 zile, persoana/comunitatea afectată poate înainta în continuare cazul său departamentului competent al ANR.

Antreprenori

Contractanții sunt, de asemenea, obligați să țină un registru al plângerilor sau să înregistreze plângerile primite în timpul misiunii lor. Contractorii vor avea, de asemenea, copii pe suport de hârtie ale formularului de înregistrare a plângerilor. Contractorul este obligat să afișeze informații privind GRM pe șantier. Antreprenorii sunt obligați să raporteze plângerile în rapoartele lor de progres către inginerul supervisor. GRM al contractantului trebuie să fie echipat pentru a trata plângerile SEA/SH într-un mod sigur, confidențial și centrat pe supraviețuitor.

GM SEA/SH

Mecanismul de soluționare a plângerilor privind exploatarea și abuzul sexual / hărțuirea sexuală (SEA/SH) este un mecanism de soluționare a plângerilor care permite gestionarea în condiții de siguranță și etică a acuzațiilor SEA/SH. Acesta este mecanismul de soluționare a plângerilor la nivel de proiect adaptat pentru cazurile de SEA/SH.

GRM la nivel de proiect va fi conceput pentru a aborda, de asemenea, cazurile SEA/SH într-un mod sigur, confidențial și centrat pe supraviețuitor. Reclamantul va putea depune plângerea cu ajutorul GRM la nivel de proiect, iar ANR va asigura și posibilitatea depunerii anonime a plângerilor. Plicurile cu adresa poștală a biroului ANR și ștampilele poștale vor fi plasate în taberele contractorilor și în birourile inginerilor pentru a se asigura că angajații au posibilitatea de a depune plângerile în mod anonim. Punctul focal special desemnat pentru combaterea violenței legate de gen din cadrul ANR va fi sensibilizat cu privire la procesul de soluționare a problemelor legate de SEA/SH și va fi responsabil de investigarea cazurilor de SEA/SH și va comunica cu personalul proiectului cu responsabilități în materie de GM pentru investigarea și soluționarea plângerilor. Confidențialitatea datelor personale ale reclamantului va avea o prioritate ridicată.

Formările speciale privind tratarea și investigarea plângerilor SEA/SH, bazate pe orientările și cerințele Băncii Mondiale, vor fi organizate de punctul focal al ANR pentru personalul cu responsabilități de GRM.

GRM pentru lucrători

Va fi stabilită o GRM specifică proiectului la nivel local, proporțională cu riscurile și impactul potențial al proiectului, pe baza practicilor de muncă și a procedurilor de resurse umane existente. În plus, un GRM specific pentru lucrătorii direcți și contractați va fi furnizat în conformitate cu ESS2. GRM

va fi conceput într-un stadiu incipient și va fi stabilit în mod oficial până la eficacitatea proiectului și înainte de orice plăți și de începerea lucrărilor civile.

Canale pentru depunerea plângerilor

Proiectul propune următoarele canale prin care cetățenii, beneficiarii și PAP-urile pot face reclamații cu privire la activitățile finanțate prin proiect:

	Administrația Drumurilor Naționale
<u>Prin e-mail:</u>	cancelaria@andsa.md serviciu@andsa.md
<u>Pagina web:</u>	https://www.andsa.md/
<u>În scris:</u>	Chișinău, Bucuriei str. 12A MD 2004 Republica Moldova
Social Media:	https://www.facebook.com/asdrum
Telefoane:	+373 22 22 11 14
Call center 24/24	(+373)78 337 744 Tel. (Linia verde): (+373)60 477 117 Relații cu Presa: (+373)60 477 004
SIMC	Numărul de contact al SIMC din localitatea afectată (contactul va fi indicat la crearea SIMC-urilor).

Registrul plângerilor

Este important ca toate plângerile, inclusiv cele anonime, să fie înregistrate în scris și stocate într-o bază de date.

Fiecărei plângeri ar trebui să i se atribuie un număr de referință individual și să fie urmărite și înregistrate în mod corespunzător acțiunile întreprinse. Toate plângerile depuse vor fi înregistrate/introduse de ANR/MCS într-un registru/bază de date unic. Reclamațiile primite direct de grupul local vor fi, de asemenea, trimise ANR pentru a fi înregistrate în registrul unic. ANR va fi punctul focal de soluționare a plângerilor din cadrul acestui proiect. Astfel, ANR va colecta nemulțumirile și le va trimite la nivel local sau la nivelul proiectului pentru examinare și soluționare, în funcție de subiectul și localizarea nemulțumirii.

O bază de date simplă va fi dezvoltată în cadrul proiectului pentru gestionarea și monitorizarea plângerilor. Documentația privind plângerile va include:

- numele și datele de contact ale reclamantului;
- data și natura plângerii;
- grupul însărcinat cu soluționarea plângerii;
- orice măsuri de urmărire luate;
- soluționarea propusă a plângerii; și
- cum și când au fost comunicate reclamanților deciziile relevante ale proiectului.

În cazul plângerilor verbale, se va sugera reclamantului să depună o plângere scrisă sau să utilizeze numărul de telefon și adresa de e-mail desemnate pentru plângerile legate de proiect, pentru a fi direcționat către personalul/grupurile relevante în vederea soluționării corespunzătoare a plângerii.

Serviciul de soluționare a plângerilor al Băncii Mondiale

Serviciul de soluționare a plângerilor al BM: Părțile interesate pot depune plângeri la mecanismele existente de soluționare a plângerilor la nivel de proiect sau la Serviciul de soluționare a plângerilor (GRS) al BM. GRS se asigură că plângerile primite sunt examinate cu promptitudine pentru a soluționa problemele legate de proiect. Informații privind modul de depunere a plângerilor la GRS al BM sunt disponibile la <http://www.worldbank.org/GRS>. Mecanismul de soluționare a plângerilor va fi următorul: Etapa 1: Primirea plângerilor Plângerile/propunerile/sugestiile (toate denumite împreună viitoare "plângere") nu contează forma de primire: verbală, scrisă, online etc. Un screening inițial este realizat de către destinatar - specialist social și inclus obligatoriu în Registrul GRM. Toate plângerile care îndeplinesc criteriile de admisibilitate (legate de proiect) sunt transmise, de asemenea, persoanelor vizate pentru a obține opiniile/propunerile acestora cu privire la plângerile sau acuzațiile de încălcare cuprinse în acestea.

Conștientizarea

Informațiile privind Mecanismul de soluționare a plângerilor vor fi disponibile pe platforma online și vor fi incluse în comunicările realizate cu părțile interesate de proiect prin intermediul metodelor și instrumentelor de comunicare care fac parte din prezentul plan de implicare a părților interesate și din planul de comunicare din cadrul proiectului, inclusiv e-mailuri, website, ateliere, reuniuni, consultări etc.

Monitorizarea și raportarea privind punerea în aplicare a GRM

Politicile, procedurile și actualizările periodice privind sistemul GRM vor fi puse la dispoziția tuturor părților interesate. UIP va urmări și monitoriza în mod regulat situația plângerilor pentru a se asigura că toate plângerile sunt soluționate în termenul stabilit. De asemenea, UIP va furniza și va publica rapoarte disponibile pentru echipa Băncii Mondiale și pentru toate părțile interesate, care vor conține următoarele informații:

- Stadiul de instituire a GRM (proceduri, personal, sensibilizare etc.)
- Date cantitative privind numărul de reclamații primite, numărul celor care au fost relevante și numărul celor soluționate;
- Date calitative privind tipul de plângeri și răspunsurile furnizate, problemele nerezolvate;
- timpul necesar pentru soluționarea plângerilor;
- Orice probleme întâmpinate în legătură cu procedurile/personalul sau utilizarea acestora;
- Factorii care pot afecta utilizarea sistemului de feedback al GRM/beneficiarilor;
- Orice măsuri corective sugerate/adoptate și satisfacția reclamanților.

UIP va întocmi anual un raport de sinteză a rezultatelor SEP. Acest raport va oferi un rezumat al tuturor problemelor, plângerilor și rezoluțiilor legate de consultarea publică. Raportul va oferi un rezumat al rezultatelor consultărilor publice relevante din cadrul reuniunilor informale organizate la nivelul comunității. Acest raport va fi disponibil online pentru populație. Părților interesate ar trebui să li se reamintească încă o dată că mecanismul de soluționare a plângerilor este disponibil și important. SEP va fi revizuit și actualizat, completat, după caz, cu dispoziții specifice proiectului și va fi făcut public.

10. PROGRAMUL DE IMPLEMENTARE

Programul de construcție și implementare a drumurilor din cadrul proiectului este de aproximativ 36 de luni. Programul provizoriu de implementare a proiectului este prezentat mai jos:

Faza proiectului	Timp
Achiziție:	6-12 luni (lansată în octombrie 2025)
Pregătirea RAP	decembrie 2025 - ianuarie 2026
Punerea în aplicare a RAP	februarie 2026 - iunie 2026
Începerea construcției:	Martie 2026 - Aprilie 2026
Finalizarea proiectului	36 de luni
Perioada de răspundere pentru defecte:	12 luni
Pregătirea C-ESMP specific amplasamentului de către contractant pe baza ESMP:	În termen de o lună de la semnarea de către contractant și înainte de începerea lucrărilor pe amplasament.

11. CONSULTĂRI ȘI IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE

Standardul BM privind implicarea părților interesate și divulgarea informațiilor 10 ("ESS10") recunoaște importanța unei implicări deschise și transparente între Împrumutat și părțile interesate de proiect ca element esențial al bunelor practici internaționale.

Consultările publice, înainte de care versiunea preliminară a ESMP actualizat a fost făcută publică pe site-ul ANR pentru o perioadă de 30 de zile în conformitate cu legislația Republicii Moldova, au fost organizate și desfășurate de către ANR în conformitate cu Planul de implicare a părților interesate (SEP) al proiectului la nivel local în locațiile de pe C8 din satul Napadeni la 02 februarie 2024.

Proiectul recunoaște, de asemenea, importanța de a se asigura că persoanele afectate sunt implicate în măsurile de atenuare, programele de siguranță rutieră, precum și în monitorizarea continuă a activităților proiectului.

Obiectivele consultărilor și cerințele SEP sunt:

- Să identifice toate părțile interesate de proiect, inclusiv prioritățile și preocupările acestora, și să se asigure că proiectul are modalități de încorporare a acestora;
- Să identifice strategii pentru schimbul de informații și comunicarea către părțile interesate, inclusiv informații despre proiect privind riscurile și impactul social, precum și consultarea părților interesate în moduri care sunt semnificative și accesibile pe parcursul ciclului proiectului;
- Să precizeze procedurile și metodologiile de consultare a părților interesate, documentarea procedurilor și strategiile pentru feedback;
- stabilirea unui mecanism de soluționare a plângerilor accesibil, adaptat culturii și receptiv; și
- elaborarea unei strategii pentru participarea părților interesate la monitorizarea impactului proiectului.

ESMP și SEP sunt un document viu și vor continua să fie actualizate pe măsură ce proiectul avansează de la lucrările pre-civile la lucrările civile și exploatare.

Următoarele aspecte au fost prezentate în timpul reuniunii de consultare publică:

- Obiectivele proiectului de reabilitare a drumurilor locale,

- Coridoarele selectate pentru prima fază a proiectului,
- Perioada de execuție a lucrărilor,
- Necesitatea elaborării și obiectivul Planului de management social și de mediu
- Metodologia de colectare a datelor pentru elaborarea Planului de management de mediu și social
- Prezentarea datelor identificate și colectate

Principalele aspecte care trebuie luate în considerare:

- Proiectul constă din două subproiecte R8.1 și R8.2:
- Rețeaua hidrografică este foarte bine dezvoltată în regiune:
  - *Subproiectul R8.1:* Pârâul Cula (subbazinul râului Răut);
  - *Subproiectul R8.2:* Pârâul Cula (subbazinul râului Raut) și subbazinul râului Ichel
- Aproape de-a lungul întregului drum al subproiectului 8.1, începând din satul Mircești și până la intersecția cu M5, curge pârâul Cula cu afluenții săi.
- În partea a doua a subproiectului 8.2, în satele Dereneu și Oniscani, există afluenți ai pârâului Cula.
- De-a lungul drumului există soluri fertile (cernoziomuri, soluri cenușii), dar și soluri aluvionare și noroioase, în special de-a lungul subproiectului 8.1, care merge paralel cu pârâul Cula. De aceea, cea mai mare parte a terenurilor adiacente R8.1 sunt folosite ca pășuni. Primăvara și toamna, dar și în timpul ploilor puternice, aceste terenuri sunt inundate și mlăștinoase, fiind situate în valea pârâului Cula. Terenurile adiacente subproiectului R8.2 sunt utilizate predominant ca terenuri agricole, livezi și podgorii.
- De asemenea, există terenuri degradate de-a lungul C8, care s-au transformat în alunecări de teren, râpe și terase. Respectiv, există 11 astfel de segmente cu diferite lungimi, parțial acoperite cu vegetație, care trebuie consolidate pentru a preveni eroziunea și deteriorarea în continuare a drumului în timpul fazei de exploatare
- Există 8 lacuri de-a lungul drumului, fiind în proprietate privată sau publică

Sugestiile și observațiile adresate de participanții la consultările publice sunt

- Constructorul ar trebui să fie responsabil pentru acoperirea fântânilor de mică adâncime și a fântânilor arteziene pentru a preveni poluarea apei în interiorul și în afara așezărilor
- În satul Boghenii Noi există sistem de alimentare cu apă construit de-a lungul drumului, iar sistemul de canalizare este în curs de elaborare a documentației de proiectare.
- În satul Radeni există 2,5 km de sistem de alimentare cu apă construit de-a lungul drumului, fără sistem de canalizare. Sistemul de alimentare cu apă a fost construit fără documentație tehnică. Existența sistemului de alimentare cu apă ar trebui luată în considerare în timpul fazei de construcție. Pentru sistemul de canalizare, există documentație de proiectare, dar sistemul de canalizare nu este construit.
- În satul Dereneu există 2 fântâni arteziene. Sistemul de alimentare cu apă traversează drumul în 6 locuri, sistemul de alimentare cu apă a fost construit fără documentație tehnică. Primăria ar trebui să fie consultată în faza de proiectare a reabilitării drumului

- Din cauza faptului că nu există sisteme de drenaj între satele Radeni și Dereneu, apa se adună în apropierea drumului, iar terenurile din apropierea drumului se transformă în mlaștini atunci când sunt ploii puternice
- După 2 km de orașul Cornești, există un sistem de drenaj care ar trebui extins
- În satul Mircești există alunecări de teren care trebuie consolidate
- Pentru șantier de construcții există terenuri în satul Boghenii Noi. Anterior aceste terenuri au fost folosite și pentru depozitarea materialelor de construcție în timpul reabilitării drumurilor.
- Un alt teren pentru șantier există în satul Raciula
- Autoritățile publice locale vor informa populația cu privire la reabilitarea drumului și vor identifica pășuni alternative pentru animalele domestice care vor fi utilizate în timpul procesului de reabilitare
- Participanții au recomandat refacerea centurilor de protecție ale drumului, acolo unde este necesar, folosind pentru aceasta nuci sau plopi

. Rezumatul discuțiilor din cadrul audierilor publice de la C8 este prezentat în Anexa 9.

ANEXA 1. STUDIU DE MEDIU ȘI SOCIAL

Locație/Utilizarea terenului	Componente ale mediului de-a lungul drumului													Descriere și observații
	zone protejate	pesceării/streams	culturi	resurse culturale	zone umede	școală	unitate sanitară	fântână	comunitate săracă	alte	copaci	case	piață/magazine	
Subproiectul R8.1														
0,0 km - 1,2 km														Satul Cornesti
0,0 km - 0,2 km											x			Case de-a lungul drumului RT
0,0 km - 1,1 km											x			Case de-a lungul drumului LT
0,1 km							x							Puț RT
0,2 km - 1,0 km										x				T Zonă forestieră LT
0,5 km							x							Fântână arteziană RT
1,0 km -1,1 km											x			Case de-a lungul drumului RT
1,1 km - 1,2 km										x				Zona forestieră RT
1,1 km - 1,6 km										x				Zona forestieră LT
1,2 km - 1,5 km									x					Pășune RT
1,3 km - 1,5 km									x					Alunecare de teren LT
1,5 km - 2,2 km			x											Terenuri cultivate RT
1,5 km				x							x			Casă; cruce RT
1,5 km									x					Stație hidrometrică LT
1,6 km - 2,0 km			x											Terenuri cultivate LT
2,0 km - 2,2 km									x					Pășune de-a lungul drumului LT
2,2 km									x					RT alunecare de teren; RT pășune
2,2 km - 2,5 km			x											Terenuri cultivate LT

6,6 km		x																	Trecere de pârâu, râul Cula; Lac la distanță LT
6,6 km - 17,7 km		x																	Pârâu de-a lungul drumului RT
6,8 km - 7,5 km																		x	Case LT
7,2 km																			Puț LT
7,3 km																			Puț LT
7,4 km																			Well LT
7,5 km - 7,7 km																			Pășune LT
7,6 km		x																	Trecere de pârâu
7,7 km																		x	Alunecare de teren LT
7,7 km - 8,4 km																			Terenuri cultivate LT
8,4 km - 9,6 km																			Satul Sinesti
8,4 km - 8,7 km																			Case LT
8,4 km		x																	Puț RT; Trecere de pârâu
8,7 km		x																	Trecere de pârâu
8,7 km - 8,9 km																			Terenuri cultivate LT
8,9 km																			Well LT
8,9 km - 9,1 km																			Case LT
9,1 km - 9,3 km																			Terenuri cultivate LT
9,2 km																			Casa LT
9,2 km																			Fântână; Cruce LT
9,3 km - 9,5 km																			Pășune LT
9,3 km		x																	Trecere de pârâu
9,4 km		x																	Trecere de pârâu
9,5 km - 9,6 km																			Case LT
9,6 km																			Well LT
9,6 km																			Fântână; Cruce LT
9,6 km - 11,4 km																			Terenuri cultivate LT
10,0 km - 10,7 km																			Terenuri cultivate RT
10,4 km		x																	Trecere de pârâu

10,7 km - 13,6 km										x				Pășune RT
11,1 km			x											Cruce RT
11,2 km										x				Puț RT
11,2 km		x								x				Puț LT; Trecere de pârâu
11,4 km - 12,1 km														Satul Drujba
11,4 km - 12,1 km			x										x	Case; Terenuri cultivate LT
11,8 km										x				Puț RT
11,9 km				x						x				Fântână; Cruce LT
12,1 km - 13,2 km			x											Terenuri cultivate LT
13,2 km		x												Trecere de pârâu
13,3 km		x												Lac la distanța LT
13,2 km - 13,6 km										x				Pășune LT
13,6 km - 15,0 km			x											Terenuri cultivate LT
13,6 km - 14,2 km			x											Terenuri cultivate RT
13,6 km				x						x				Fântână; Cruce RT
14,2 km - 18,0 km										x				Pășune RT
14,8 km		x								x				Alunecare de teren RT/LT; traversare pârâu
15,0 km - 15,6 km										x	x			Pădure; pășune LT
15,3 km		x												Trecere de pârâu
15,6 km - 17,1 km			x											Terenuri cultivate LT
16,5 km		x												Trecere de pârâu
17,1 km - 17,3 km										x				Pășune LT
17,2 km		x												Trecere de pârâu
17,3 km - 17,6 km													x	Copaci de-a lungul drumului LT
17,6 km		x												Trecere de pârâu
17,6 km - 18,3 km										x				Pășune LT
17,8 km		x												Trecere de pârâu
17,9 km										x				Ferma RT
17,9 km - 18,6 km			x											Terenuri cultivate RT

18,3 km - 19,4 km										x			Pădure/zonă verde LT
18,3 km									x				Primăvara RT
18,6 km - 18,9 km										x			Pășune RT
18,9 km - 19,0 km											x		Pădure RT
19,0 km - 19,7 km										x			Pășune RT
19,3 km										x			Ferma RT
19,5 km		x											Lacul RT
19,6 km - 21,6 km													Satul Napadeni
19,6 km - 20,0 km												x	Case de-a lungul drumului LT
19,7 km		x											Lacul RT
19,7 km - 20,0 km												x	Case de-a lungul drumului RT
20,0 km				x						x			Puț; Cruce RT
20,0 km - 21,6 km										x	x		Copaci de-a lungul drumului; pășune RT
20,0 km - 20,7 km										x			Pășune LT
20,1 km										x			Benzinărie RT
20,1 km - 23,8 km		x											Pârâ de-a lungul drumului RT
20,7 km - 21,6 km												x	Case de-a lungul drumului LT
21,2 km - 21,5 km													Satul Cornova
21,3 km		x											Trecere de pârâu
21,6 km -22,6 km										x			Pășune LT
21,6 km - 23,1 km			x										Terenuri cultivate RT
22,1 km										x			Well RT
22,6 km - 23,8 km			x										Terenuri cultivate LT
22,8 km										x			Well LT
23,1 km - 24,9 km											x		Pășune RT
23,2 km		x											Trecere de pârâu
23,5 km		x											Trecere de pârâu
23,8 km - 24,9 km											x		Pășune LT
23,8 km		x											Trecere de pârâu

24,0 km													x					Depozitul de deșeuri RT
24,4 km																		Zona umedă LT
24,6 km			x															Traversarea pârâului; râul Cula
Subproiectul R8.2																		
0,0 km			x															Trecere de pârâu
0,0 km - 0,4 km																		Pășune RT
0,0 km - 0,4 km																		Pășune LT
0,3 km																		Puț RT
0,3 km																		Casa LT
0,4 km - 0,9 km				x														Terenuri cultivate RT
0,4 km - 0,6 km				x														Terenuri cultivate LT
0,6 km - 2,4 km																		Satul Radeni
0,6 km - 2,4 km																		Case de-a lungul drumului LT
0,9 km																		Casă; Fântână arteziană; Puț RT
0,9 km - 1,1 km					x													Cimitirul RT
1,1 km - 2,4 km																		Case de-a lungul drumului RT
1,3 km					x													2 cruci; fântână RT
1,6 km					x													Fântână; Cruce RT
1,7 km				x														Trecere de pârâu
1,8 km																		2 Puțuri RT/LT
1,9 km																		Puț RT
2,0 km				x														Trecere de pârâu
2,1 km																		Well LT
2,2 km																		Puț RT
2,4 km - 2,8 km					x													Terenuri cultivate RT
2,4 km - 3,6 km					x													Terenuri cultivate LT
2,5 km						x												Cruce RT
2,8 km - 3,0 km																		Pădure RT
3,0 km - 4,4 km					x													Terenuri cultivate RT

6,8 km		x													Trecere de pârâu
7,2 km		x													Trecere de pârâu
7,2 km							x								Puț LT
7,3 km									x						Alunecare de teren LT
7,6 km - 8,4 km									x						Zona verde LT
7,7 km - 8,5 km		x													Pârâu de-a lungul drumului RT
7,7 km - 9,3 km									x						Pășune RT

ANEXA 2. PLANUL DE MANAGEMENT SOCIAL ȘI DE MEDIU

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			<p><i>Lucrările de reabilitare a drumurilor vor implica diverse activități ale antreprenorului - încă nespecificabile - care necesită gestionarea problemelor de mediu, sănătate și siguranță</i></p>	NRA	Mare	Toate locațiile proiectului	<p><i>Antreprenorul trebuie să pregătească un plan de gestionare socială și de mediu al antreprenorului (C-ESMP) și să obțină aprobarea ANR / SE înainte de începerea lucrărilor. Următoarele aspecte trebuie să fie abordate cel puțin:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sistemul de management de mediu al antreprenorului; • Planificarea înainte de construcție (îndepărtarea pământului vegetal și depozitarea temporară; protecția temporară a arborilor de pe marginea drumului); • Planul de management al sănătății și securității; (inclusiv gestionarea incidentelor, instruire, raportarea performanțelor, tratamente medicale, operațiuni periculoase, urgențe etc.); • Antreprenorul are obligația de a raporta în 24 de ore fiecare incident/accident către ANR. NRA va raporta către WB. • Stabilirea amplasamentului și a taberei - dacă este cazul - și funcționarea (amplasarea, defrișarea terenului arabil; stabilirea taberei, efluenți; gestionarea deșeurilor; incendii; demobilizare); • Gestionarea deșeurilor / deșeurilor periculoase (generarea deșeurilor generale; separarea și transportul deșeurilor; depozitarea, manipularea și

²⁹ PC - faza de preconstrucție; C - faza de construcție; O - faza de exploatare

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
							eliminarea deșeurilor (inclusiv deșeuri periculoase; eliminare etc.); <ul style="list-style-type: none"> • Siguranța împotriva incendiilor; • Gestionarea petrolului, combustibilului și substanțelor chimice; • Prevenirea și intervenția în caz de deversări; • Instalația mobilă de asfalt dacă este cazul (pregătirea amplasamentului; gestionarea amplasamentului; exploatare; demobilizare); • Gestionarea resurselor (inclusiv energie, apă, agregate, resurse vii); • Situri propuse pentru extracția materialelor*; depozitarea materialelor; • Materiale (manipulare și transport; gestionarea scurgerilor; depozitare; accidente ale mașinilor și echipamentelor de trafic); • Gestionarea logisticii (circulația vehiculelor și utilajelor; accesul rutier; viteza de deplasare; respectarea principiilor de siguranță a traficului); • Întreținerea vehiculelor și echipamentelor (spălarea vehiculelor; declarația privind metodele de manipulare a efluenților; realimentarea cu combustibil; manipularea combustibilului și lubrifianților); • Protecția arborilor de pe marginea drumurilor / plantații de arbori; • Reabilitarea sitului; • GRM • Cod de conduită privind SEA/SH

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
							<ul style="list-style-type: none"> Gestionarea forței de muncă în conformitate cu LMP și măsuri de atenuare a riscurilor de aflux de forță de muncă <p>În elaborarea CESMP, antreprenorul va fi responsabil să asigure conformitatea abordărilor propuse cu legislația aplicabilă și cu cele mai bune practici. Planul va fi actualizat periodic, după caz.</p>
			<p>Achiziția de terenuri și strămutarea economică. Dislocarea economică: Probabilă, dar minoră și localizată. Aceasta poate include pierderea parțială a terenurilor productive (marginii de câmp, rânduri de podgorii, margini de livezi), ocuparea temporară a terenurilor pentru construcții, restricții temporare de acces și relocarea gardurilor/intrărilor în câmp/ lateralelor de irigare. Parcele rezidențiale în apropierea drumului: Impactul se limitează la ajustări ale limitelor (de exemplu, deplasarea gardului către ROW legală), reclădirea căii de acces, reconfigurarea canalelor de scurgere/șanțurilor și restricții temporare de acces în timpul lucrărilor. Nu este prevăzută pierderea totală a parcelelor. Terenurile agricole se învecinează cu drumul: Fâșii înguste pot fi achiziționate permanent în punctele</p>	ANR/ APL/ PAP	Mare	Locații specifice ale proiectului pentru achiziții de terenuri	<p>Va fi elaborat un document RAP.</p> <ul style="list-style-type: none"> Optimizarea aliniamentului: Proiectarea drumului rămâne aproape în întregime în cadrul ROW existente, cu realinieri minore doar la corecțiile curbării pentru a respecta standardele de proiectare și siguranță. Alternative de proiectare: Fiecare punct de preluare potențială a terenului a fost revizuit pentru a minimiza intruziunea în parcelă prin reducerea amprentei pantelor, a structurilor de reținere și a ajustărilor umerilor. Planificarea construcției: Șantierele temporare (zone de depozitare, ocolitoare) vor fi amplasate pe terenuri publice sau pe terenuri perturbate anterior, ori de câte ori este posibil, pentru a evita ocuparea terenurilor private. Gestionarea accesului: Toate căile de acces și accesele agricole existente vor fi menținute sau refăcute imediat după construcție; dacă este necesar, vor fi prevăzute accese alternative temporare. Conservarea vegetației: Arborii productivi sau rândurile de viță de vie aflate în limitele de siguranță vor fi îndepărtate numai în cazul în care acest lucru

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			de lărgire a curbei și ocupate temporar pentru amenajarea șantierului, depozitarea echipamentelor, devieri de transport/servicii și lucrări de drenaj.				<p>este inevitabil din punct de vedere tehnic și cu notificare prealabilă și compensare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descrieți natura și amploarea impactului relocării, precum și măsurile luate pentru a reduce la minimum relocarea involuntară • Rezumați rezultatele evaluării socioeconomice a PAP-urilor • Cuantificarea bunurilor afectate și a PAP-urilor prin intermediul unui studiu de măsurare detaliată (DMS) și al unei suprapuneri cadastrale; • Definirea eligibilității și a drepturilor pentru PAP pe baza recensământului, a anchetei socioeconomice și a matricei drepturilor din FPR; • Aplicarea ratelor de despăgubire la costul de înlocuire integral, verificat prin evaluare independentă, precum și a măsurilor de asistență necesare • În cazul în care există efecte asupra veniturilor sau mijloacelor de subsistență, includeți măsuri de restabilire a mijloacelor de subsistență. • Rezumați procesul de consultare, inclusiv modul în care PAP-urilor li s-au oferit opțiuni și alternative din care să aleagă, • Descrieți mecanismul de soluționare a plângerilor (GRM) pentru a asigura soluționarea în timp util a preocupărilor PAP; • detaliați calendarul de implementare, responsabilitățile instituționale, bugetul și mecanismele de monitorizare.

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			<i>Lucrări pregătitoare pentru locațiile amplasamentului</i>	Public larg și trafic	Mare	Toate locațiile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Semnalizarea zonei de lucru; • Verificarea existenței și poziției oricăror utilități în zonă sau în vecinătatea acesteia; • Se vor lua toate măsurile pentru executarea în siguranță a lucrărilor; • Trasarea pe hartă a lucrărilor; • Asigurarea evacuării apei din amplasament
			<p><i>Amplasarea, construcția și exploatarea curții/campul Contactorului (de exemplu, cu birouri; atelier; zone de depozitare a materialelor și facilități de cazare a personalului - dacă există)³⁰</i></p> <p>Crearea de riscuri de poluare și de sănătate și siguranță prin depozitarea și manipularea necorespunzătoare a materialelor și deșeurilor periculoase ; Risc de disconfort temporar sau impact asupra sănătății și bunăstării publice;</p> <p>Impactul asupra amplasamentului (pierderea vegetației, eroziune, contaminarea solului, poluarea apei etc.)</p>	Publicul larg	NA	NA	<ul style="list-style-type: none"> • CESMP pentru a aborda aspectele de gestionare socială și de mediu specifice amplasamentului, cum ar fi alegerea amplasamentului, pregătirea amplasamentului, proiectarea, exploatarea temporară și reabilitarea amplasamentului după finalizarea construcției; • Consultarea funcționarilor locali înainte de selectarea amplasamentului; • Selectarea amplasamentului pentru a respecta criteriile relevante pentru a proteja în primul rând publicul larg și receptorii de mediu sensibili; • Obținerea aprobării din partea ANR / SE și a autorităților locale responsabile.
			<i>Materiale de construcție</i> Procurarea materialelor	Publicul larg	Moderat	Situri de împrumut și cariere	Materialele de construcție vor proveni exclusiv din cariere și din siturile de împrumut existente care dețin

³⁰

Rețineți că ANR încurajează în mod explicit contractanții să găzduiască forța de muncă în satele locale și, eventual, să utilizeze instalațiile industriale existente în regiune.

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
							licențe corespunzătoare în conformitate cu legislația moldovenească;
			Transportul materialelor de construcție cu camioane grele are potențialul de a cauza disconfort prin poluare cu zgomot și praf și, de asemenea, de a crea un pericol pentru siguranța rutieră	Publicul larg	Moderat	Rute întregi	Selectarea cu atenție a rutelor de transport pentru a reduce la minimum disconfortul localnicilor prin zgomot și praf și, eventual, pentru a reduce la minimum riscurile de siguranță rutieră - în special atunci când trec prin sate
			Transportul materialelor de construcție, cum ar fi solul, bitumul, amestecurile de asfalt-beton, betonul, plăcile de ciment-beton, pietrișul etc. are potențialul de a provoca disconfort și contaminarea solului și a apei prin deversări accidentale	Publicul larg	Moderat	Întregul traseu/locația amplasamentului	<ul style="list-style-type: none"> Planificați cu atenție lucrările de construcție pentru a minimiza riscul de poluare prin deversări accidentale sau accidente; Asigurați starea corespunzătoare a vehiculelor de transport în orice moment; Formarea forței de muncă cu privire la practicile de gestionare adecvate și la manipularea și transportul materialelor în condiții de siguranță; Evitați supraîncărcarea și / sau acoperirea eficientă a camioanelor de transport; Asigurați curățarea promptă a oricăror deversări de materiale de construcție.
			Apa pentru construcții Necesitatea de apă pentru construcții și de apă pentru gestionarea prafului poate cauza daune ecologice sau poate crea conflicte prin interese concurente cu nevoile comunităților locale	Publicul larg	Scăzut	Șantier; punct de captare a apei aprobat	Identificarea celei mai adecvate surse de apă pentru construcții și obținerea aprobării din partea autorităților locale cu privire la locația și cantitățile pentru captare înainte de începerea operațiunilor
			Impactul asupra calității aerului prin emisiile din construcții și activitățile secundare Impact temporar asupra calității aerului prin creșterea emisiilor	Flora și fauna locală Zone rezidențiale și comerciale	Scăzut	Toate locațiile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Antreprenorul trebuie să se asigure că toate echipamentele și vehiculele de construcție vor fi în stare tehnică corespunzătoare în orice moment;

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			provenite de la traficul și echipamentele de construcție, care ar putea afecta rezidenții locali, utilizatorii drumurilor și echipa de construcție				<ul style="list-style-type: none"> • Să asigure întreținerea și revizia regulată a tuturor utilajelor de construcție și a camioanelor de transport pe durata construcției; • Implementarea strictă a controalelor de viteză - în special în interiorul satelor; • Solicitarea strictă a lucrătorilor de a opri motoarele care nu sunt direct necesare; • Anvelopele de transport trebuie curățate atunci când părăsesc zonele de lucru dacă sunt utilizate pe drumurile publice.
			Generarea temporară a unor niveluri ridicate de praf în suspensie prin transportul și depozitarea materialelor	Flora și fauna locală Zone rezidențiale și comerciale		Toate locațiile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Acoperiți toate camioanele care transportă materiale fine cu prelată pentru a minimiza generarea de praf; • Stropiți șantierul de construcție și traseele de transport, după caz / conform indicațiilor inginerului, în timpul perioadelor uscate sau în caz de reclamații; • Asigurați-vă că numai sursele de apă aprobate vor fi utilizate pentru gestionarea prafului; • Acoperiți toate depozitele de materiale fine sau luați alte măsuri de precauție, după caz sau conform indicațiilor SE, pentru a minimiza efectele poluării cu praf;
			Gazele de ardere provenite din transportul auto	Zone rezidențiale și comerciale	joase	Toate locațiile cu receptori sensibili	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorizarea calității aerului de-a lungul tronsonului de drum în locații situate în apropierea celor mai apropiate clădiri rezidențiale pentru o perioadă inițială în timpul funcționării; • Stabilirea de limite de viteză în zonele rezidențiale.
			Arderea deșeurilor din construcții		Scăzut	Toate locațiile proiectului	Asigurați-vă că nu se efectuează arderea deșeurilor fără acordul inginerului

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			<p>Deteriorarea terenurilor / solurilor din cauza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lucrări de pregătire a amplasamentului / terasamente; <p>Impactul asupra structurii solului din cauza traficului de vehicule și a depozitării temporare a materialelor de construcție (plăci de ciment-beton, pietriș etc.) în imediata vecinătate a lucrărilor de reabilitare a drumurilor; deteriorarea terenurilor / poluarea solului de către bitum, amestecuri de beton asfaltic în timpul încărcării-descărcării/ transportului și așezării.</p>	Sol local	Moderat	Toate locațiile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Îndepărtarea și depozitarea solului vegetal pentru reabilitarea ulterioară a amplasamentului, după cum este necesar; • Punerea în aplicare a altor măsuri de gestionare a șantierului în conformitate cu dispozițiile din CESMP aprobat, inclusiv Planul de pregătire și răspuns în caz de urgență.
			<p>Impactul sonor al construcției</p> <p>Niveluri de zgomot temporar ridicate prin funcționarea echipamentelor grele; potențial impact sonor asupra receptorilor sensibili specifici</p> <p>Perturbarea rezidenților locali în secțiunile satelor de-a lungul traseului proiectului</p>	Zone rezidențiale și comerciale	Moderat	Toate locațiile cu receptori sensibili	<ul style="list-style-type: none"> • În cazul în care activitățile de construcție zgomotoase sunt inevitabile și pot afecta comunitățile sau alți receptori sensibili CC să furnizeze în timp util autorităților locale informații privind locația și programul; • În interiorul așezărilor, limitarea activităților de construcție zgomotoase și a transportului de materiale la perioada de luni până vineri 8.00-18.00; sâmbăta 8.00 - 15.00; • Suspendarea activităților de construcție în zilele de duminică și de sărbători legale; • Separarea activităților care generează un nivel semnificativ de zgomot în perioade de timp diferite; • Montarea și întreținerea unor amortizoare de zgomot adecvate pe vehiculele de terasament și alte vehicule de pe șantier;

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
							<ul style="list-style-type: none"> Nivelurile de zgomot vor fi monitorizate în locații din apropierea celor mai apropiate clădiri rezidențiale înainte și în timpul lucrărilor de construcție; evitarea funcționării vehiculelor la ralanti și reducerea la minimum a utilizării claxoanelor.
			Se preconizează că nivelurile de zgomot generate de transportul auto vor fi reduse datorită îmbunătățirii suprafeței drumurilor, dar este posibilă și o creștere din cauza creșterii nivelului traficului.	Zone rezidențiale și comerciale	Moderat	Toate locațiile cu receptori sensibili	<ul style="list-style-type: none"> Nivelurile de zgomot trebuie măsurate cel puțin la receptorii reprezentativi (zone rezidențiale) de pe marginea drumului la fiecare șase luni pentru o perioadă de 2 ani după construcție; Evaluarea performanței panourilor acustice instalate.
			Vibrații Utilizarea și activitatea vehiculelor de transport și a utilajelor grele. Riscuri de deteriorare fizică a clădirilor rezidențiale și a altor structuri din cauza impactului vibrațiilor.	Zone rezidențiale și comerciale	Scăzut	Toate locațiile cu receptori sensibili	<ul style="list-style-type: none"> Bune practici de construcție. Măsuri standard de atenuare; Evaluarea condițiilor actuale ale clădirilor afectate identificate pe baza consultărilor cu autoritățile locale și a observațiilor vizuale în timpul vizitelor la fața locului pentru clădirile rezidențiale situate la mai puțin de 30 m de drum; Observarea instrumentală a nivelului de vibrații pentru structurile afectate identificate, elaborarea și punerea în aplicare a măsurilor de gestionare și atenuare a vibrațiilor în timpul construcției, monitorizarea potențialelor daune.
			Impactul asupra resurselor locale de apă Risc de poluare prin scurgere contaminată / eroziune / deversare accidentală / depozitare necorespunzătoare a materialelor de construcție sau eliminare necontrolată a deșeurilor de construcție	Resurse locale de apă	Moderat până la scăzut	Toate locațiile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Asigurarea unui drenaj adecvat al tuturor șantiierelor de lucru pe întreaga perioadă de construcție; Acoperirea zonelor de depozitare a materialelor de construcție; Asigurarea gestionării adecvate a oricăror deșeuri solide sau lichide din construcții pe întreaga perioadă de construcție, în conformitate cu CESMP aprobat

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
							<p>privind gestionarea deșeurilor din construcții și cu legislația națională aplicabilă;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Consultați-vă cu oficialii locali pentru a identifica zonele posibile pentru depozitarea temporară a deșeurilor; • utilizarea exclusivă a apei tehnice pentru suprimarea prafului; • Utilizarea de cabine ecologice mobile (toaile) care pot fi golite pentru personalul de pe șantier; • Repararea vehiculelor și utilajelor se va efectua numai în spații special amenajate; • Studii de referință privind apele de suprafață care urmează să fie efectuate înainte de începerea lucrărilor de construcție și utilizate ca referință pentru monitorizarea calității apelor de suprafață în timpul activităților majore de reconstrucție în apropierea cursurilor de apă în faza de construcție.
			<p>Gestionarea apelor pluviale provenite de la ploile torențiale</p> <p><i>Blocarea canalizărilor pluviale și a gurilor de scurgere</i></p>	Resurse locale de apă	Slabe	Toate locațiile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Efectuarea de lucrări de întreținere pentru a preveni înfundarea/înfundarea gurilor de scurgere a apelor pluviale; • Elaborarea și punerea în aplicare a planurilor de acțiune de către autoritățile publice locale în vederea curățării și consolidării râului Cula care vor preveni inundațiile.
			<p>Demolarea structurilor de drenaj; construcția de noi canale de scurgere poate cauza poluarea cursurilor de apă / râurilor locale</p>	Resurse locale de apă	Scăzut	Șantiere de construcție a noilor structuri de drenaj	<ul style="list-style-type: none"> • Pe cât posibil, construcția ar trebui să fie întreprinsă în timpul sezonului cu debit scăzut pentru a reduce la minimum pericolul de contaminare a apei; • Excavarea trebuie făcută astfel încât să se reducă la minimum acumularea de materiale în apropierea apelor curgătoare;

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
							<ul style="list-style-type: none"> • Trebuie asigurată o protecție adecvată pentru a preveni spălarea materialelor de sol. • Tăierea vegetației riverane trebuie redusă la minimul necesar pentru implementarea lucrărilor. • Va fi interzisă evacuarea apelor de construcție încărcate cu sedimente direct în cursurile de apă de suprafață sau în iazuri. • Apa încărcată cu sedimente va fi evacuată în lagune și rezervoare de decantare înainte de evacuarea finală; • În cazul în care construcția are loc în apropierea cursurilor de apă de suprafață, pe șantier vor fi instalate toalete mobile pe un teren stabil și la o distanță corespunzătoare de râu / curs de apă, în conformitate cu legislația aplicabilă și se va asigura întreținerea periodică.
			<p>Risc de poluare pentru fântânile locale de apă subterană Impact potențial asupra fântânilor subterane locale - parțial neacoperite - prin praf și alți poluanți atmosferici sau prin scurgerile de suprafață; deversarea de substanțe nocive în caz de accidente</p>	Resursele locale de apă	Scăzute	Fântâni locale de-a lungul traseului proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Asigurarea unei acoperiri adecvate pentru toate fântânile locale de apă subterană din zona potențială de influență care sunt încă neprotejate; • Asigurarea unor sisteme adecvate de drenare a apelor pluviale; • Studii de referință privind apele subterane care să fie efectuate înainte de începerea lucrărilor de construcție și utilizate ca referință pentru monitorizarea calității apelor subterane în timpul activităților majore de reconstrucție din apropierea fântânilor în faza de construcție.
			<p>Ape reziduale Generarea de ape reziduale comune. Risc potențial de spălare a zonelor de lucru cu ape pluviale.</p>	Zona locală Resurse locale de apă	Slabe	Toate locațiile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Toaletele mobile trebuie să fie revizuite și întreținute în mod regulat; • Evitarea evacuării apelor pluviale în apropierea cursurilor de apă.

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			<p>Eroziunea solului Lucrările de terasament și utilizarea de echipamente grele de construcție implică riscul de a provoca eroziunea solului și de a destabiliza indirect zonele adiacente</p>	Sol local	Scăzut	Toate locațiile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Antreprenorul este responsabil să se asigure că eroziunea este limitată prin metode de conservare și protecție a solului. <p>Antreprenorul va:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Va reduce amploarea săpăturilor pentru a minimiza riscul de eroziune; • Va aplica metode de conservare și protecție a solului în zonele sensibile pentru a preveni / minimiza scurgerea apelor pluviale care transportă materialele erodate în afara amplasamentului; • va evita săpăturile și operarea utilajelor în condiții de umiditate.
			<p>Deșeuri din construcții Demolarea și construcția și lucrările vor genera diferite tipuri de deșeuri, inclusiv, dar fără a se limita la acestea: Deșeuri solide inerte precum materiale de demolare, beton, cărămizi, plastic, metale, bitum și (anvelope mărunțite) etc. Ulei uzat</p>	Zona locală	Moderat până la scăzut	Toate locațiile proiectului	<p>Ca parte a CESMP, antreprenorul va pregăti un plan cuprinzător de gestionare a deșeurilor. Acest plan va stabili toate tipurile de deșeuri generate în cadrul proiectului și va identifica gestionarea acestora de-a lungul ierarhiei de atenuare (evitare; reciclare; eliminare). Cel puțin următoarele principii vor fi luate în considerare:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ori de câte ori este posibil, materialele viabile vor fi reciclate (cu excepția celor care conțin azbest). Asfaltul îndepărtat va fi reutilizat în cadrul proiectului prin procese de reciclare la rece; ceea ce nu poate fi reciclat va fi gestionat conform indicațiilor clientului pentru depozitare temporară și reutilizare ulterioară la alte șantiere de reabilitare a drumurilor 2. Căile și locurile de colectare și eliminare a deșeurilor vor fi identificate pentru toate tipurile majore de

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
							<p>deșuri preconizate din activitățile de excavare, demolare și construcție.</p> <p>3. Deșeurile minerale din construcții și demolări vor fi separate de deșeurile generale, deșeurile organice, lichide și chimice prin sortare la fața locului și depozitate temporar în containere adecvate.</p> <p>4. Deșeurile din construcții vor fi colectate și eliminate în mod corespunzător de către colectori autorizați într-un depozit de deșuri aprobat și înregistrat</p> <p>5. Uleiurile uzate nu trebuie amestecate cu alte tipuri de deșuri, ci colectate și depozitate separat, fie pentru reciclare/reutilizare într-un mod ecologic, fie pentru eliminare de către un contractor autorizat, în conformitate cu legislația aplicabilă.</p> <p>6. Înregistrările privind eliminarea deșeurilor vor fi păstrate ca dovadă a gestionării corespunzătoare.</p> <p>7. Nu se permite depozitarea temporară a deșeurilor în zonele predispuse la inundații.</p> <p>8. Transportul regulat al materialelor de construcție va fi efectuat fără stocarea unor loturi mari de materiale la șantierele de construcție.</p>
			<p>Defrișarea vegetației (copaci; arbuști) Impactul asupra cuibăritului păsărilor</p>	Zona locală	Moderat până la scăzut	Șantierul de construcții	<ul style="list-style-type: none"> Programarea/executarea defrișării arborilor și arbuștilor în afara perioadei de cuibărit a păsărilor, adică limitarea defrișării la perioada cuprinsă între mijlocul lunii august și mijlocul lunii martie depozitarea temporară a materialelor defrișate în grămezi de dimensiuni rezonabile, în conformitate cu cerințele de eliminare sau reutilizare.
			<p>Impactul asupra arborilor existenți de pe marginea drumului Pierderi inevitabile de arbori:</p>	Zona locală	Moderată	Șantier de construcții	<ul style="list-style-type: none"> Tăierea arborilor numai după obținerea Autorizației de defrișare

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
			133 arbori, Ø < 30 cm				<ul style="list-style-type: none"> • Compensarea pierderilor de arbori: La finalizarea construcției, compensarea tuturor pierderilor de arbori (planificate și neintenționate) prin plantații noi în interiorul drumului sau în alte parcele aprobate de proprietarul/administratorul terenului cu pierderi de arbori; • Înregistrări ale pierderilor inevitabile de arbori de pe marginea drumului; • Pierderile neintenționate/accidentale de arbori vor fi înlocuite într-un raport de 3:1 pe cheltuiala antreprenorului.
			<p><i>Deteriorarea neintenționată a arborilor de pe marginea drumului</i> <i>Construcția și activitățile conexe pot duce la deteriorarea directă sau indirectă neintenționată și, în cazul nefavorabil, la pierderea arborilor de pe marginea drumului care cresc în apropierea coridorului de construcție (rețineți că ANR consideră un arbore deteriorat ca fiind "pierdut" atunci când 30% din ramuri au fost deteriorate!).</i></p>	Zona locală	Moderată	<p>Șantier de construcție Monitorizarea conformității</p>	<p>Planificați și adoptați astfel de strategii operaționale, după caz, pentru a evita pierderile accidentale/avarierea arborilor. Descrieți abordările propuse într-o declarație de metodă separată (sau ca parte a CESMP) pentru protecția arborilor de pe marginea drumului și solicitați aprobarea SE. Măsurile ar putea include, fără a se limita la, următoarele</p> <ul style="list-style-type: none"> • împrejmuirea temporară a arborilor/grupurilor de arbori. pentru conservare <p>Pe o rază de 1,5 m în jurul liniei de scurgere a arborilor existenți de pe marginea drumului Contractor care să evite sau cel puțin să reducă la minimum următoarele activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relocarea utilităților; - Conducerea; - Compactarea solului; - Excavații; - Depozitarea temporară a combustibililor, substanțelor chimice, materialelor de construcție/deșeurilor.

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
							<p>În timpul aplicării bitumului, arborii și orice altă vegetație lemnoasă vor fi protejate în mod eficient împotriva deteriorării fizice.</p> <p>Protejarea la timp a coroanelor arborilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tăierea ramurilor, acolo unde este necesar, între sfârșitul toamnei sau începutul primăverii / în afara perioadei de reproducere; • Luarea în considerare în mod corespunzător pivotarea gamei de echipamente de construcție mari care ar putea fi utilizate în apropierea arborilor existenți de pe marginea drumurilor și luarea măsurilor de protecție adecvate (de exemplu, în contextul relocării utilităților).
			<p>Impactul nesemnificativ la nivel local poate fi asupra vegetației spontane care crește de-a lungul drumului existent.</p> <p>Impactul la nivel local va fi adus populației, care locuiește în zona proiectului și care a avut acces liber la pădurile care vor fi defrișate.</p>	Zona locală	Moderată	Șantier de construcție Monitorizarea conformității	<p>Planificați și adoptați astfel de strategii operaționale, după caz, pentru a evita pierderile accidentale/avarierea arborilor. Descrieți abordările propuse într-o declarație de metodă separată (sau ca parte a CESMP) pentru protecția arborilor de pe marginea drumului și solicitați aprobarea SE. Măsurile ar putea include, fără a se limita la, următoarele</p> <ul style="list-style-type: none"> • împrejmuirea temporară a arborilor/grupurilor de arbori. pentru conservare <p>Pe o rază de 1,5 m în jurul liniei de scurgere a arborilor existenți de pe marginea drumului Contractor care să evite sau cel puțin să reducă la minimum următoarele activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relocarea utilităților; - Conducerea; - Compactarea solului; - Excavații;

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
							<p>- Depozitarea temporară a combustibililor, substanțelor chimice, materialelor de construcție/deșeurilor.</p> <p>În timpul aplicării bitumului, copacii și orice altă vegetație lemnoasă vor fi protejate în mod eficient împotriva deteriorării fizice.</p> <p>Asigurarea accesului liber al populației în anumite locații pentru intrarea/ieșirea din drumul principal/interschimbări.</p>
			<p>Perturbarea speciilor de animale sălbatice în locurile lor obișnuite de reproducere, hrănire sau odihnă, precum și de-a lungul rutelor de migrație, în etapa de construcție a drumului, poate duce la deplasarea și excluderea unor specii, ca urmare, la pierderea sau deplasarea habitatului lor. Speciile de animale evită de obicei zonele din interiorul și din jurul zonei de construcție, de exemplu, din cauza traficului crescut, a prezenței umane, precum și a zgomotului, prafului, poluării, iluminatului artificial sau vibrațiilor cauzate în timpul sau după finalizarea lucrărilor de construcție.</p> <p>Impactul suplimentar al lucrărilor de construcție poate fi vizuinile mamiferelor, locurile de reproducere ale insectelor (scoarța copacilor), cuiburile păsărilor și albinelor în</p>	Local	Moderată	Zona forestieră	<p>Pentru a evita impactul potențial asupra naturii, în perioada premergătoare construcției, este important ca firma constructoare să ia în considerare nu numai infrastructura principală în sine, ci și toate instalațiile și facilitățile aferente, cum ar fi drumurile de acces temporare, spațiile și echipamentele de depozitare, incintele de construcție, fundațiile de beton, cablurile instalate temporar, reziduurile și spațiile pentru depozitarea pământului excavat etc., pentru a evita pe cât posibil deteriorarea habitatelor plantelor și animalelor, inclusiv a păsărilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se elaborează un plan adecvat de gestionare a vegetației pentru a reduce la minimum tăierea arborilor de pe terenul de lucru și pentru a asigura o gestionare adecvată a arborilor tăiați • Pentru pierderea arborilor de pe terenul de lucru, se stabilește o compensație adecvată, prin plantarea de arbori din aceeași specie în locuri convenite cu autoritățile competente; • tăierea arborilor se va face în afara perioadei de reproducere și de cuibărit în păduri

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			copacii vechi putrezi/uscați și în alte locuri, plantele erbacee sunt, de asemenea, afectate, în special fiind locuri de adăpare pentru reptile, insecte și mamifere mici.				
			Curățarea / stabilizarea sitului	Sol local	Moderat	Toate amplasamentele au fost re stabilite/ recuperate corespunzător cu sol vegetal	<p>Curățarea amplasamentului în conformitate cu planul de reabilitare a amplasamentului/planul CESMP aprobat. Se vor întreprinde cel puțin următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reabilitarea tuturor zonelor perturbate de lucrări. Asigurarea stabilității pe termen lung a suprafeței prin revigorarea progresivă a unor zone discrete din fiecare șantier pe măsură ce acestea sunt finalizate. • Amplasamentele vor fi reîmpădurite prin: <ul style="list-style-type: none"> - greblarea sau slăbirea oricărei suprafețe compacte a solului identificate pentru acoperirea cu vegetație; - împrăștierea uniformă a stratului superior de sol depozitat pe amplasamentele deranjate finalizate (inclusiv peste depozitele de umplură permanentă) imediat după lucrările de construcție. • Șantierele vor fi curățate prin îndepărtarea tuturor utilajelor dezafectate și a resturilor de construcție din zonele de lucru.
			Probleme legate de siguranța rutieră și de accesibilitate generate de proiectarea inconsecventă a drumurilor Există o serie de probleme de siguranță rutieră asociate cu proiectul existent.	Comunitățile locale Utilizatori ai drumului	Comunitățile majore	Proiect major comunități	<p>Consultări și implicare, pentru a asigura menținerea unui acces suficient la comunitate, întreprinderi și toate bunurile personale.</p> <p>Punerea în aplicare a planului de gestionare a traficului pentru a menține accesul vehiculelor și al pietonilor, trecerea în siguranță a vehiculelor și a pietonilor și</p>

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			Mobilitatea pietonilor și a utilizatorilor de autovehicule și accesul la proprietățile publice și private vor fi restricționate din cauza neconcordanței cu planurile urbane locale				furnizarea de avertismente și instrucțiuni clare pentru vehicule. Punerea în aplicare a unui plan de facilitare a mobilității și a accesului cu măsuri care să asigure informarea adecvată a persoanelor cu privire la închiderea drumurilor și furnizarea de alternative pentru ca cetățenii să aibă acces la locuințele și proprietățile lor private, precum și la serviciile publice.
			Impactul asupra sănătății și siguranței comunității (CHS) în timpul construcției <i>Faza de construcție</i> Creșterea riscului de accidente pentru public, în mare parte prin mișcarea instalațiilor și utilajelor și livrarea de materiale. Risc de aflux (deși minor) de lucrători din afara zonei, care poate genera anumite riscuri pentru comunități. Riscuri de HIV/ITS	Comunitatea locală	Minoră	Toate locațiile proiectului	Planul CESMP al antreprenorului, inclusiv planul de gestionare a traficului. O bună gestionare a șantierului, măsuri de securitate, sănătate și siguranță, semne de avertizare etc. aplicate de către antreprenor pentru a reduce riscurile la un nivel acceptabil. Împrejmuire și semnalizare pentru a preveni și descuraja intrarea publicului în zona lucrărilor amplasarea adecvată a spațiilor de cazare pentru forța de muncă (dacă este cazul) și mecanisme bune de implicare a comunității, împreună cu o procedură de soluționare a plângerilor. clauze în contractele de construcție pentru prevenirea HIV și a bolilor cu transmitere sexuală
			Condiții de muncă și de lucru și riscuri pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor <i>Faza de construcție</i> Lucrările vor genera riscuri profesionale, pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor, inclusiv cele legate de lucrul cu instalații și utilaje,	Lucrătorii de pe șantier	Minor	Toate locațiile proiectului	CESMP al antreprenorului, inclusiv dispozițiile privind sănătatea și securitatea, în conformitate cu cerințele angajatorului și cu Legea privind securitatea și sănătatea la locul de muncă. O bună gestionare a forței de muncă, punerea în aplicare și asigurarea respectării codului de conduită, asigurarea supravegherii sănătății și a accesului lucrătorilor la asistență medicală.

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P C	C	O					
			formarea asfaltului, utilizarea cimentului, lucrul în apropierea utilităților. <i>Operațiuni</i> Riscuri profesionale pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor care se ocupă de întreținerea drumurilor				Dispoziții privind sănătatea și securitatea la locul de muncă în planul SSO C-ESMP va include cerințele LMP al proiectului Mecanismul de reclamație pentru lucrători stabilit, dezvăluit și pus în aplicare.
			SEA/SH Factori de risc care cresc potențialul de violență împotriva femeilor și hărțuire sexuală în timpul lucrărilor de construcție a drumurilor	Comunități din zona proiectului	Minoră		Contractorii ESMP și contractele individuale ale lucrătorilor pentru a prevedea măsuri preventive Organizarea de sesiuni de sensibilizare și punerea în aplicare a Codului de conduită Stabilirea, operarea și menținerea unui mecanism de soluționare a plângerilor echipat pentru a trata plângerile legate de SEA/SH într-un mod sigur, confidențial și centrat pe supraviețuitor.
			Patrimoniu cultural <i>Faza de construcție</i> Risc (foarte minor) pentru siturile de patrimoniu cultural necunoscute până în prezent din cauza săpăturilor de-a lungul coridorului rutier.	Zona locală	Minoră	Toate locațiile proiectului	Procedura privind descoperirile întâmplătoare urmează să fie elaborată și pusă în aplicare de către antreprenor (antreprenori).
			Zgomot <i>Faza de construcție</i> Utilizarea și activitatea vehiculelor de transport și a utilajelor grele <i>Operațiuni</i> Se preconizează că nivelurile de zgomot generate de transportul auto vor fi reduse datorită îmbunătățirii suprafeței drumurilor, dar este	Zone rezidențiale și comerciale	Moderat	Toate locațiile cu receptori sensibili	Bune practici de construcție. Măsuri standard de atenuare. Nivelurile de zgomot vor fi monitorizate în locații din apropierea celor mai apropiate clădiri rezidențiale înainte de construcție, în timpul construcției și pentru o perioadă inițială în timpul funcționării. Punerea în aplicare a măsurilor de atenuare a zgomotului pe baza rezultatelor monitorizării și a consultărilor cu părțile afectate (instalarea de scuturi de protecție împotriva zgomotului).

Faza ²⁹			Riscuri și impacturi sociale și de mediu și oportunități	Receptorii / beneficiarii	Semnificație	Localizare	Măsuri de atenuare
P	C	O					
			posibilă și o creștere din cauza creșterii nivelului traficului.				
			Implicarea părților interesate Lipsa de conștientizare a comunității, care duce la nemulțumiri și la opoziția față de proiect.	Comunități afectate de proiect	Moderate	Toate locațiile proiectului	Antreprenorul se va angaja activ cu comunitățile locale prin intermediul Comitetului de monitorizare a impactului social (SIMC) instituit pentru a furniza actualizări privind calendarul proiectului și pentru a răspunde preocupărilor în conformitate cu Planul de implicare a părților interesate (SEP).

ANEXA 3. PLANUL DE MONITORIZARE SOCIALĂ ȘI DE MEDIU (E&SMP)

Următorul Plan de monitorizare socială și de mediu (E&SMP) distinge:

- Monitorizarea mediului bazată pe analize de laborator și monitorizarea la fața locului și
- Monitorizarea mediului bazată pe observații vizuale efectuate în timpul verificărilor la fața locului.

Tabelul 5. Rezumat al planului de monitorizare

<i>Faza</i>	<i>Problemă/impact</i>	<i>Ce anume (Este parametrul care urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Unde (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Cum (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Când (Definiți frecvența / sau continuu?)</i>	<i>Cost (dacă nu este inclus în bugetul proiectului)</i>	<i>Cine (Este responsabil pentru monitorizare?)</i>
<i>Construcție/reabilitare</i>	Aspecte organizatorice : Șantier de construcții	Verificați dacă proiectarea și planificarea proiectului prevăd proceduri diligente Toate autorizațiile și acordurile cerute de lege sunt valabile și în vigoare; Lucrări civile - Nr. de amenzi plătite.	Toate zonele proiectului	Vizual; Baza de date a antreprenorului	Înainte, în timpul lucrărilor de construcție, și după finalizarea acestora	Acoperite de ANR	ANR și UIP Specialist de mediu (ES); Inginer supervisor (SE)
	Solul	Volumele de sol excavat Suprafața solului poluat și totalul hidrocarburilor evacuate din produsele petroliere	Zone de terasamente și zonele ocupate temporar; Cele mai vulnerabile zonele cele mai vulnerabile la deversările de combustibil	Vizual; Datele antreprenorului Vizual; Datele antreprenorului	În timpul lucrărilor civile, o dată pe lună La finalizarea lucrărilor -//-	Lucrări specificații	Antreprenor; SE UIP ES; NRA ES; (aleatoriu); Inspector de mediu Rayon (posibil)
	Deșeuri din construcții	Disponibilitatea deșeurilor la instalațiile de eliminare;	Șantier de construcții;	Vizuale; Consultarea localnicilor;	Vizuale; Consultarea localnicilor;	Înainte de lansarea construcției	Lucrări Specificații;

<i>Faza</i>	<i>Problemă/impact</i>	<i>Ce anume (Este parametrul care urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Unde (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Cum (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Când (Definiți frecvența / sau continuu?)</i>	<i>Cost (dacă nu este inclus în bugetul proiectului)</i>	<i>Cine (Este responsabil pentru monitorizare?)</i>
		Zone de depozitare temporară a deșeurilor; Baza de date, calitatea și volumele deșeurilor periculoase	Depozite de deșeuri.	Datele antreprenorului. Vizual, analitic în caz de suspiciune deșeuri periculoase transportate în afara amplasamentului.	Înainte de aprobarea de a utiliza materiale periculoase; În timpul lucrărilor de construcție, lunar	Finanțarea antreprenorului pentru lucrările analitice (dacă este necesar)	NRA ES; (aleatoriu); Rayon Environmental Inspector (posibil)
	Resurse de apă și calitatea apei	Rute de scurgere a apelor reziduale și anunțuri privind evacuarea apelor reziduale pH, suspensii solide, Ca ²⁺ , Mg ²⁺ , SO ₄ ²⁺ (în cazul poluării grave a apei, pe baza observațiilor vizuale)	Șantier de construcții situate în apropierea cursurilor de apă; Cele mai vulnerabile zone la emisiile de poluanți	Vizual/ analitic în caz de îndoială și în cazul deversărilor accidentale	Zilnic / continuu	Lucrări Specificații; Finanțarea de către antreprenor a lucrărilor analitice (în caz de poluare accidentală)	Antreprenor; SE UIP ES; NRA ES; (aleatoriu); Inspector de mediu Rayon (eventual)
	Calitatea aerului	Praf; Fum; NO _x , CO, SO ₂ , COV, PM ₍₁₀₎ (în caz de îndoială privind poluarea gravă a aerului)	Șantier de construcții și, în special, situate în apropierea și în interiorul zonelor rezidențiale	Vizual/ analitic în caz de îndoială	Zilnic / continuu De realizat de către o companie specializată, dacă este necesar, pe bază lunară	Lucrări Specificații; Finanțarea de către antreprenor a lucrărilor analitice (în caz de	Antreprenor; SE UIP ES; NRA ES; (aleatoriu); Inspector de mediu Rayon (eventual)

<i>Faza</i>	<i>Problemă/imp act</i>	<i>Ce anume (Este parametrul care urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Unde (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Cum (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Când (Definiți frecvența / sau continuu?)</i>	<i>Cost (dacă nu este inclus în bugetul proiectului)</i>	<i>Cine (Este responsabil pentru monitorizare?)</i>
			Fabricile de asfalt și beton, gropile de împrumut și gropile de gunoi;			poluare accidentală)	
	Zgomot neplăcut	Niveluri de zgomot - dB(A)	Amplasamentele proiectului și zonele rezidențiale; Fabricile de asfalt și beton,	Vizual/ instrumental în caz de îndoială	Zilnic / continuu	Lucrări Specificații; Finanțarea lucrărilor de către antreprenor (în cazul unui nivel ridicat de zgomot)	Antreprenor; SE UIP ES; NRA ES; (aleatoriu); Inspector de mediu Rayon (eventual)
	Vegetație naturală	Toate autorizațiile și acordurile acorduri sunt valabile și în vigoare Îndeplinirea cerințelor specificate în ESMP Nr. de copaci/arbuști tăiați; Nr. de reclamații	Toate zonele temporar ocupate în timpul construcției Gropi de împrumut	Vizuale Baza de date a antreprenorului	Lunar	În limitele bugetului conform specificațiilor lucrărilor	Antreprenor; SE UIP ES; NRA ES; (aleatoriu); Inspector de mediu Rayon (eventual)
	Fauna	Coridoare de migrație; Nr. accidente cu specii de faună; Îndeplinirea obligațiilor cu privire la sezonul de reproducere;	Toate amplasamentele proiectului	Vizuale; Baza de date a antreprenorului Baza de date a inspectoratului de mediu	Lunar	În limitele bugetului conform specificațiilor lucrărilor	Antreprenor; SE UIP ES; NRA ES; (aleatoriu); Inspector de mediu Rayon (eventual)

<i>Faza</i>	<i>Problemă/imp act</i>	<i>Ce anume (Este parametrul care urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Unde (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Cum (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Când (Definiți frecvența / sau continuu?)</i>	<i>Cost (dacă nu este inclus în bugetul proiectului)</i>	<i>Cine (Este responsabil pentru monitorizare?)</i>
		Zgomot.					
	Gropi de împrumut, cariere și depozite de deșeuri	Autorizațiile și acordurile sunt valabile și în vigoare Planul de lucru aprobat de către Inginerului proprietarului Planul de restaurare aprobat de Inginerului proprietarului	Situri de gropi de împrumut și depozite de deșeuri	Vizual; Baza de date a autorităților privind gropile de gunoi și depozitele de deșeuri	Înainte de lucrările civile	În limitele bugetului conform specificațiilor lucrărilor	Antreprenor; SE UIP ES; NRA ES; (aleatoriu); Rayon Environmental Inspector (posibil)
	Perturbări sociale cauzate de construcție	Autorizațiile sunt valabile și în vigoare	Toate zonele noi de construcție	Vizuale	Înainte/în timpul lucrărilor de construcție	Bugetul ANR	UIP ES; SE ANR ES; (aleatoriu);
	Temporar pierderea de terenuri	Contracte juridice în vigoare; Monitorizarea aspectelor legate de strămutarea involuntară; Nr. de plângeri;	Toate zonele ocupate permanent/tempo rar ocupate în timpul construcției	Vizual; Baza de date a antreprenorului	În timpul lucrărilor de construcție pe bază permanentă	Bugetul ANR	UIP ES; SE ANR ES; (aleatoriu);
	Impactul asupra siturilor de patrimoniu cultural/consta tarea șanselor	Formare privind cerințele legale; Nr. de constatări	Toate zonele de construcție noi; Gropi de împrumut	Vizuale; Baza de date a antreprenorului	În timpul lucrărilor de construcție pe bază permanentă	În limitele bugetului	Antreprenor; SE UIP ES; ANR ES; (aleatoriu);

<i>Faza</i>	<i>Problemă/imp act</i>	<i>Ce anume (Este parametrul care urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Unde (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Cum (Parametrul urmează să fie monitorizat?)</i>	<i>Când (Definiți frecvența / sau continuu?)</i>	<i>Cost (dacă nu este inclus în bugetul proiectului)</i>	<i>Cine (Este responsabil pentru monitorizare?)</i>
	Siguranța rutieră/ Accidente în timpul perioadei de construcție a drumului din cauza construcției	Măsurile de siguranță fac parte din obligațiile contractuale; Nr. de plângeri; Nr. de accidente.	Toate zonele de construcție, inclusiv stațiile de asfalt și drumurile adiacente	Vizuale; Baza de date a antreprenorului	Înainte/în timpul lucrărilor de construcție	În limitele bugetului	Antreprenor; SE PIU ES; ANR ES; (aleatoriu);

<i>Operaționale și de întreținere</i>	Deșuri din construcții	Disponibilitatea instalațiilor de eliminare a deșeurilor Baza de date, calitatea și volumele deșeurilor periculoase	Vizual; Date ale antreprenorului	Vizual; Consultarea localnicilor; Vizual, analitic în caz de suspiciune deșeurilor periculoase transportate în afara amplasamentului.	Înainte de lansarea lucrărilor de întreținere Înainte de aprobarea utilizării materialelor; În timpul lucrărilor, lunar.	Lucrări Specificații; Finanțarea antreprenorului pentru lucrări analitice (dacă este necesar)	Antreprenor; ANR ES; (aleatoriu);
	Resursele de apă și calitatea apei	Rute de scurgere a apelor reziduale pH, suspensii solide, Ca ²⁺ , Mg ²⁺ , SO ₄ ²⁺ (în cazul poluării grave a apei, pe baza observațiilor vizuale)	Șantier de construcții situate în apropierea drumului; Cele mai vulnerabile zone la emisiile de poluanți	Vizual/ analitic în caz de îndoială	Zilnic / continuu	Lucrări Specificații; Finanțarea de către antreprenor a lucrărilor de analiză (în caz de poluare accidentală)	Antreprenor; ANR ES; (aleatoriu);
	Calitatea aerului	Praf; Fum NO _x , CO, SO ₂ , COV, PM ₍₁₀₎ (în caz de îndoieli privind poluarea gravă a aerului)	Șantier de construcții și, în special, situate în apropierea și în interiorul zonelor rezidențiale Fabricile de asfalt și beton,	Vizuale/ analitice în caz de îndoială	Zilnic / continuu A se realiza de către o societate specializată, dacă este necesar	Lucrări Specificații; Finanțarea de către antreprenor a lucrărilor analitice (în caz de poluare accidentală)	Antreprenor; ANR ES; (aleatoriu);

	Zgomot nociv	Niveluri de zgomot - dB(A)	Șantier de proiect și zone rezidențiale; Fabricile de asfalt și beton,	Vizual/ analitic în caz de îndoială	Zilnic / continuu	Lucrări Specificații; Finanțarea antreprenorului pentru lucrări analitice (în cazul unui nivel ridicat de zgomot)	Antreprenor; ANR ES; (aleatoriu);
	Vegetație naturală	Toate autorizațiile și acordurile sunt valabile și în vigoare Îndeplinirea cerințelor specificate în ESMP Nr. de copaci/arbuști tăiați; Nr. de plângeri	Toate zonele temporar ocupate în timpul construcției Gropi de împrumut	Vizuale Baza de date a antreprenorului	Lunar	În limitele bugetului conform specificațiilor lucrărilor	Antreprenor; ANR ES; (aleatoriu);
	Faună	Coridoare de migrație; Nr. accidente; Îndeplinirea obligațiilor cu privire la sezonul de reproducere; Zgomot	Toate locațiile proiectului	Vizuale; Baza de date a antreprenorului; Baza de date a inspectoratului de mediu	Lunar	În limitele bugetului conform specificațiilor lucrărilor	Antreprenor; ANR ES; (aleatoriu); Inspector de mediu Rayon (eventual)
	Gropi de împrumut, cariere și depozite de	Autorizațiile și acordurile sunt valabile și în vigoare	Gropi de împrumut și cariere;	Vizuale; Baza de date a autorității	Înainte de lucrările civile;	În limitele bugetului conform	Antreprenor; NRA ES; (aleatoriu);

	deșeuri existente	Planul de lucru aprobat de către Inginerului proprietarului	Depozite de deșeuri.	privind gropile de împrumut și depozitele de deșeuri		specificațiilor lucrărilor	
	Perturbări sociale cauzate de construcții	Autorizațiile sunt valabile și în vigoare	Toate zonele de construcție noi	Vizuale	Înainte/în timpul lucrărilor de construcție	Bugetul ANR	UIP ES; ANR ES; (aleatoriu);
	Temporar pierderea temporară a terenurilor	Contracte juridice în vigoare; Monitorizarea punerii în aplicare și a aspectelor legate de strămutarea involuntară; Nr. de plângeri;	Toate zonele ocupate permanent/temporar ocupate în timpul construcției	Înainte/în timpul lucrărilor de construcție	În timpul lucrărilor de construcție pe bază permanentă	Bugetul ANR	UIP ES; ANR ES; (aleatoriu);
	Impactul asupra siturilor de patrimoniu cultural/constatarea șanselor	Formare privind cerințele legale; Nr. de locuri găsite	Toate zonele de construcție noi; Gropi de împrumut	Vizuale; Baza de date a antreprenorului	În timpul lucrărilor de construcție pe bază permanentă	În limitele bugetului	Antreprenor; ANR ES; (aleatoriu);
	Siguranța rutieră/ Accidente în timpul construcției drumurilor	Măsurile de siguranță fac parte din obligațiile contractuale; Nr. de plângeri; Nr. de accidente.	Toate zonele de construcție, inclusiv stațiile de asphalt, gropile de împrumut și drumurile adiacente	Vizuale; Baza de date a antreprenorului	Înainte/în timpul lucrărilor de construcție	În limitele bugetului	Antreprenor; UIP ES; ANR ES; (aleatoriu);

Indicator / parametru de mediu	Localizare	Frecvența	Tipul de monitorizare	Responsabilitate	Cost
ANALIZE DE LABORATOR / MONITORIZAREA AMPLASAMENTULUI					
Contaminarea solului Contaminări cu hidrocarburi	Zonele cele mai vulnerabile la evacuarea hidrocarburilor	1 x înainte de începerea lucrărilor; 1 x la finalizarea lucrărilor - aceleași amplasamente	Laborator acreditat (eșantionare, analiză de laborator și interpretarea datelor)	Contractor SE trebuie să aprobe punctele de eșantionare și rapoartele	Costurile contractantului
Emisiile în aerul înconjurător Calitatea aerului înconjurător în timpul activităților de construcție de vârf (CO, SO ₂ , NO _x , particule PM10 și PM2,5, hidrocarburi și benzo(a)piren)	Zone rezidențiale potențial cele mai afectate, case pe marginea drumului; zone pietonale	1 x înainte de începerea lucrărilor 1 x în perioada de vârf a lucrărilor în fiecare sat afectat de lucrări	Laborator acreditat (eșantionare, analiză de laborator și interpretarea datelor)	Antreprenor SE pentru aprobarea punctelor de prelevare și a rapoartelor	Costurile antreprenorului
Poluarea sonoră ambientală Nivelurile de zgomot ambiental în timpul activităților de construcție de vârf - respectarea limitei maxime de expunere de 70 dBA	Cele mai afectate zone rezidențiale de-a lungul traseului Proiectului	Perioada de impact maxim al zgomotului în timpul construcției în așezări; în caz de reclamație. Dacă rezultatele sunt nesatisfăcătoare, efectuați măsurători săptămânale	Echipament portabil (analizor) cu software de aplicație	CS trebuie să aprobe punctele de eșantionare și rapoartele	Costurile antreprenorului
Vibrații	Infrastructură (de exemplu, case, ziduri, fântâni etc.) în imediata vecinătate a șantierelor de construcții sau a rutelor de transport - în special în cazul în care vor fi utilizate echipamente grele.	O dată înainte de începerea lucrărilor și din nou la finalizarea lucrărilor de construcție în așezarea respectivă	Inspecție/documentare privind starea infrastructurii relevante (de exemplu, fisuri existente pe clădiri sau alte daune fizice)	Antreprenor cu inginer de supraveghere monitorizare vizuală; documentație fotografică	-

Indicator / parametru de mediu	Localizare	Frecvența	Tipul de monitorizare	Responsabilitate	Cost
	Proprietăți indicate de proprietari				
Calitatea apei potabile: Risc permanent de impact asupra resurselor locale de apă din cauza apropierii fântânilor de marginea drumului Trebuie monitorizați următorii parametri fizico-chimici: pH, electroconductivitate; materii în suspensie, DBO5, DCO. Urmează să fie monitorizați următorii poluanți specifici: metale grele, produse petroliere; formaldehidă, E. coli și coliformi totali.	Puțuri aproape de marginea drumului de-a lungul coridorului C8.	1 x înainte de începerea lucrărilor 1 x la finalizarea construcției (numai la acele fântâni la care s-a constatat inițial că apa este potabilă)	Laborator acreditat (eșantionare, analiză de laborator și interpretarea datelor)	Antreprenor SE pentru aprobarea punctelor de prelevare și a rapoartelor	Costurile antreprenorului
OBSERVAȚII VIZUALE EFECTUATE ÎN TIMPUL VERIFICĂRILOR LA FAȚA LOCULUI					
aprovizionarea cu materiale					
Stația de asfalt Deținerea permisului oficial/licenței valabile	Stație de asfalt	Înainte de începerea lucrărilor	Inspecție	SE	NA
Carieră de piatră Deținerea permisului oficial/licenței valabile	Carieră	Înainte de începerea lucrărilor / în timpul construcției	Inspecție	SE	NA
Carieră de nisip și pietriș Deținerea permisului oficial/licenței valabile	Groapă de împrumut de nisip și pietriș / separare	Înainte de începerea lucrărilor / în timpul construcției	Inspecție	Operatorul gropii de împrumut sau al separării/ SE	NA
Sol pentru construcția terasamentului Conformitatea cu dispozițiile din licență	Șantier de construcție	Înainte de începerea lucrărilor / în timpul construcției	Inspecție	Operatorul gropii de gunoi sau al separării/ SE	NA

Indicator / parametru de mediu	Localizare	Frecvența	Tipul de monitorizare	Responsabilitate	Cost
Transportul materialelor					
Asfalt Camion cu încărcătură acoperită	Șantier de construcții	de Inspecții neanunțate cel puțin o dată pe săptămână	Supraveghere	Antreprenor /SE ³¹	NA
Piatră Camion cu încărcătură acoperită	Șantier de construcții	de Inspecții neanunțate cel puțin o dată pe săptămână	Supraveghere	Antreprenor/SE	NA
Nisip și pietriș Camion cu încărcătură acoperită	Șantier de construcții	de Inspecții neanunțate cel puțin o dată pe săptămână	Supraveghere	Antreprenor/SE	NA
Solul Camion cu încărcătură acoperită	Șantier de construcții	de Inspecții neanunțate cel puțin o dată pe săptămână	Supraveghere	Antreprenor/SE	NA
Rute de transport Respectarea rutelor de transport aprobate în conformitate cu declarația de metodă a antreprenorului	Șantier	de Inspecții neanunțate cel puțin o dată pe săptămână	Supraveghere	Antreprenor/SE	NA
Șantier de construcție - faza de construcție					
Nivelul de zgomot (populația învecinată; lucrători)	Cele mai afectate zone rezidențiale locul de muncă	Perioada de impact maxim al zgomotului în timpul construcției în așezări	Supraveghere	Antreprenor/SE	NA
Vibrații Efectele vibrațiilor asupra proprietăților	Proprietăți indicate de proprietari	La reclamație	Inspecție vizuală	Antreprenor/SE	NA
Impactul prafului (particule în suspensie)	Pe șantier și în special în zonele rezidențiale	Inspecții neanunțate în timpul livrării materialelor și în timpul construcției; la reclamație	Inspecție vizuală / observație	Antreprenor/SE	NA

³¹ Aici, CC înseamnă managerul/ specialistul de mediu al CC

Indicator / parametru de mediu	Localizare	Frecvența	Tipul de monitorizare	Responsabilitate	Cost
Înteruperi ale traficului; probleme	La șantier și în apropierea acestuia	O dată pe săptămână la orele de vârf și în afara orelor de vârf	Inspecții vizuale; observare	Antreprenor/SE	NA
Accesul la proprietăți private / terenuri / facilități publice	Șantier de construcții	Controale aleatorii minimum săptămânal în timpul activităților de construcție	Supraveghere	Antreprenor/SE	NA
Siguranța vehiculelor și a pietonilor atunci când nu există activități de construcție (Vizibilitate; siguranță)	Pe șantier și în apropierea acestuia	Controale aleatorii cel puțin o dată pe săptămână, seara	Observație	Antreprenor/SE	NA
Poluarea apei și a solului din cauza depozitării, gestionării și utilizării necorespunzătoare a materialelor (Probleme; respectarea planului de gestionare a șantierului aprobat)	Șantier de construcții; tabăra/curtea antreprenorului	Inspecții neanunțate	Inspecție; observare	Antreprenor/SE	NA
Plantații de arbori (Plantații de arbori reușite / număr de arbori sănătoși în creștere. Înlocuirea arborilor care au cedat)	De-a lungul drumului proiectului	Spre sfârșitul construcției	Inspecție vizuală	Antreprenor/SE	BOQ
Monitorizarea măsurilor de punere în aplicare pentru acoperirea depozitelor temporare cu materiale de construcție, pentru a evita riscul pentru animale. Instalarea de semne de avertizare privind riscul apariției animalelor pe carosabil	De-a lungul drumului aferent proiectului	În permanență	Vizual	Antreprenor/consultant de mediu	NA
Readucerea la o stare acceptabilă a zonelor perturbate	De-a lungul drumului proiectului	La închidere	Vizual	Antreprenor	NA
Zgomot					
Monitorizarea nivelurilor de zgomot ambiental: niveluri echivalente de zgomot și niveluri	Măsurare o singură dată	Metodă standard de referință (analiza la fața locului și	Antreprenor (prin contract cu o instituție acreditată)		

Indicator / parametru de mediu	Localizare	Frecvența	Tipul de monitorizare	Responsabilitate	Cost
maxime de zgomot în timpul zilei și al nopții Se măsoară o dată înainte de începerea construcției pentru a stabili un nivel de referință al proiectului, în locații aflate în apropierea celor mai apropiați receptori sensibili identificați de inginerul supervisor și în locații pentru a stabili nivelurile de fond (de exemplu, la o distanță mai mare de 300 m de drum)		interpretarea datelor)			
Reclamații - monitorizarea punerii în aplicare a planului de implicare a părților interesate					
Monitorizarea punerii în aplicare a mecanismului de conformitate. Monitorizarea activităților de implicare a părților interesate prevăzute de SEP (punerea în aplicare a acțiunilor, plângerile primite, timpul de răspuns, plângerile satisfăcute) Monitorizarea procesului de soluționare a plângerilor	De-a lungul drumului proiectului	Continuă	Angajamentul părților interesate	ANR	Costuri de implementare
Monitorizarea problemelor sociale și de mediu raportate de comunitățile implicate în proiect	De-a lungul drumului proiectului	Continuă	Comitete de monitorizare a impactului social și de mediu	ANR	Costuri de punere în aplicare
Monitorizarea problemelor sociale și de mediu raportate de comunitățile implicate în proiect	De-a lungul drumului proiectului	Continuă	Comitete de monitorizare a impactului social și de mediu	ANR	Costuri de implementare
Înteruperea accesului cauzată de proiectarea inconsecventă a drumului					
Consultarea documentelor de proiectare cu fiecare comunitate afectată și îmbunătățirea proiectării pentru a ține cont de problemele ridicate de acestea	consultare	Înainte de construcție	de consultare	ANR	
Patrimoniul cultural					

Indicator / parametru de mediu	Localizare	Frecvența	Tipul de monitorizare	Responsabilitate	Cost
Patrimoniu arheologic în caz de descoperire arheologică accidentală (procedură de descoperire întâmplătoare)	De-a lungul drumului proiectului	După cum este necesar (în cazul unei descoperiri)	Vizual	Antreprenor	Costurile antreprenorului
Sănătate și siguranță - monitorizarea punerii în aplicare a planului de gestionare a SSM pentru construcții, a planului comunitar de gestionare a sănătății și siguranței și a planului de intervenție în caz de urgență					
Sănătatea și securitatea lucrătorilor (EIP adecvat este purtat de toți lucrătorii; organizarea traficului de ocolire / securizarea șantierului de lucru; disponibilitatea apei potabile și a toaletelor mobile pentru lucrători; incidente; accidente)	Șantier de construcții	Inspecții neanunțate în timpul lucrărilor	Inspecție	Antreprenor/SE	NA
Monitorizarea aplicării procedurilor de siguranță publică și a sănătății/siguranței operaționale în timpul construcției.	Șantier de construcții	În permanență	Inspecție; observare	Antreprenor/SE	NA
Faza de operare					
<ul style="list-style-type: none"> • Selectarea și colectarea periodică a deșeurilor • Monitorizarea și controlul anual regulat al sistemelor de ape pluviale. • Întreținerea periodică a sistemelor de ape pluviale 	De-a lungul drumului proiectului	În permanență	Inspecție vizuală	NRA	NA

ANEXA 4. PROCEDURI DE IDENTIFICARE ÎNTÂMPLĂTOARE

Procedurile de "descoperire întâmplătoare" se vor aplica atunci când siturile respective sunt identificate în timpul perioadei de construcție, iar activitatea aferentă va fi eligibilă pentru finanțare în cadrul proiectului.

Obiectivele procedurii de descoperire întâmplătoare sunt de a identifica și de a proteja siturile, obiectele sau caracteristicile de patrimoniu cultural neînregistrate anterior împotriva daunelor legate de proiect. Protocolul se aplică potențialelor obiecte, caracteristici sau situri de patrimoniu cultural identificate ca urmare a îndepărtării vegetației și a stratului arabil și a altor activități de construcție care afectează solul. Procedura completează celelalte măsuri de atenuare descrise în LEGEA nr. 218 din 17.09.2010 privind protecția patrimoniului arheologic. Publicat: 03-12-2010 în Monitorul Oficial nr. 235-240.

Două tipuri de descoperiri întâmplătoare sunt susceptibile de a fi întâlnite în timpul lucrărilor de construcție: descoperiri întâmplătoare de patrimoniu cultural și non-cultural. Descoperirile întâmplătoare de patrimoniu non-cultural pot include obiecte și caracteristici moderne, precum și artefacte izolate. Artefactele individuale, chiar și în afara contextului lor, pot fi indicatori importanți ai prezenței unor situri de patrimoniu cultural de suprafață sau subterane din apropiere. Distincția între cele două tipuri de descoperiri întâmplătoare necesită expertiza unui arheolog.

Activitățile proiectului sunt legate de lucrări de reparare și reabilitare a sectoarelor de drumuri existente și nu se preconizează că acestea vor produce descoperiri arheologice, paleontologice sau culturale semnificative, deoarece lucrările de infrastructură vor avea loc pe aliniamentul drumurilor existente și pe ROW.

Cu toate acestea, există în continuare posibilitatea existenței unor situri (încă nedescoperite) de importanță culturală locală și a unor situri arheologice în zonele proiectului.

În cazul descoperirii de bunuri cu valoare culturală în timpul lucrărilor de construcție, trebuie respectate următoarele proceduri de identificare, protecție împotriva furtului și tratare a artefactelor descoperite, care trebuie incluse în documentele standard de licitație și, ulterior, în contractul de lucrări.

- a. Opreți toate activitățile de construcție din vecinătatea descoperirii până când se găsește o soluție pentru conservarea acestor artefacte sau se obține avizul autorităților competente;
- b. Delimitați locul sau zona descoperită; asigurați locul pentru a preveni orice deteriorare sau pierdere a obiectelor detașabile;
- c. Înregistrarea detaliilor în raportul de incident și fotografierea descoperirii
- d. Notificarea inginerului supervisor care, la rândul său, va notifica autoritățile locale responsabile;
- e. Autoritățile locale responsabile vor efectua o evaluare preliminară a descoperirilor care va fi realizată de arheologi care vor evalua semnificația și importanța descoperirilor în funcție de diverse criterii, inclusiv valorile estetice, istorice, științifice sau de cercetare, sociale și economice;
- f. deciziile privind modul de gestionare a descoperirii vor fi luate de autoritățile responsabile, ceea ce ar putea duce la modificări în ceea ce privește amenajarea, conservarea, păstrarea, restaurarea și salvarea;
- g. punerea în aplicare pentru gestionarea descoperirii, comunicată în scris; și

- h. Lucrările de construcție pot fi reluate numai după obținerea permisiunii din partea autorității locale responsabile cu privire la protejarea patrimoniului.

Aceste proceduri trebuie să fie menționate ca dispoziții standard în contractele de construcție. În timpul supravegherii proiectului, consultantul de mediu/social va monitoriza reglementările de mai sus referitoare la tratarea oricărei descoperiri întâmplătoare întâlnite.

ANEXA 5. PROCEDURI DE GESTIONARE A FORȚEI DE MUNCĂ

Procedurile de gestionare a forței de muncă (LMP) sunt mandatate de ESS2 al BM pentru a identifica principalele cerințe și riscuri privind forța de muncă asociate unui proiect și pentru a determina resursele necesare pentru a aborda problemele legate de forța de muncă ale proiectului. LMP este un document viu care trebuie revizuit și actualizat pe parcursul dezvoltării și implementării proiectului. LMP se aplică tuturor lucrătorilor din cadrul proiectului, indiferent dacă contractele sunt cu normă întreagă, cu timp parțial, temporare sau ocazionale.

LMP poate fi găsit ca document de sine stătător la [www.asd.md](https://www.asd.md/files/21258): <https://www.asd.md/files/21258>

ANEXA 6. ORIENTĂRI PENTRU DEPOZITAREA, MANIPULAREA ȘI ELIMINAREA DEȘEURILOR PERICULOASE ȘI NEPERICULOASE

Deșeuri periculoase

- Pentru depozitarea deșeurilor periculoase (ulei uzat și ulei uzat, butoaie/containere goale de ulei, lubrifianți și grăsimi, cârpe de bumbac contaminate sau alte materiale de curățare), antreprenorul trebuie să respecte liniile directoare la planificarea și proiectarea zonelor de depozitare a deșeurilor periculoase:
  - Zona de depozitare trebuie să fie prevăzută cu podea din beton;
  - Podeaua zonei de depozitare trebuie să fie prevăzută cu un sistem de reținere secundar;
  - În zona de depozitare trebuie prevăzute pante adecvate, precum și gropi de colectare pentru a colecta apa de spălare și scurgerile/deversările etc;
  - Zona de depozitare trebuie prevăzută cu instalații electrice ignifuge;
  - În magazii ar trebui prevăzut un sistem automat de detectare a fumului și a căldurii;
  - Trebuie prevăzute sisteme adecvate de stingere a incendiilor (extinctoare de tip ABC) pentru zona de depozitare; și
  - Zona de depozitare trebuie proiectată astfel încât nivelul podelei să fie cu cel puțin 150 mm deasupra nivelului maxim de inundație.

Deșeuri municipale solide

- Antreprenorul trebuie să separe și să depoziteze deșeurile solide municipale biodegradabile și nebiodegradabile în două containere separate (punct de colectare primar). Zona de depozitare trebuie să fie prevăzută cu podea din beton;
- Zona de depozitare trebuie să fie proiectată astfel încât nivelul podelei să fie cu cel puțin 150 mm deasupra nivelului maxim de inundație.
- Zona de depozitare trebuie să fie închisă sau containerele de depozitare trebuie să fie acoperite pentru a împiedica viermii și necrofagii să arunce gunoiul.

Deșeuri din construcții și demolări

- Antreprenorul trebuie să păstreze deșeurile din construcții și demolări în incintă sau într-un loc desemnat pentru colectarea deșeurilor C&D. Locul desemnat va fi stabilit în urma consultării cu organismul local. Acordul cu organismul local trebuie să menționeze în mod esențial utilizarea finală a locului desemnat. Locul desemnat trebuie să fie departe de:
  - Situat la cel puțin 1000 m distanță de locurile sensibile; nu contaminează nicio sursă de apă, râuri etc.; și
  - amplasamentul local are o capacitate adecvată egală cu cantitatea de resturi generate;
  - Percepția publicului cu privire la locația depozitului de deșeuri trebuie să fie obținută înainte de finalizarea locației;
  - Terenurile productive sunt evitate; se va acorda prioritate terenurilor disponibile pentru deșeuri;
  - Terenurile forestiere trebuie evitate.

- În timpul curățării șantierului și al eliminării resturilor, antreprenorul va avea grijă să se asigure că proprietățile publice sau private nu sunt deteriorate/afectate și că traficul nu este întrerupt.
- În cazul în care orice deșeuri sau resturi de pe șantiere sunt depozitate pe orice teren adiacent, contractantul va îndepărta imediat toate aceste deșeuri și resturi și va readuce zona afectată la starea sa inițială, spre satisfacția inginerului autorității.
- Antreprenorul se va asigura în permanență că corpurile de apă și canalizările existente în interiorul și în apropierea amplasamentului sunt menținute în siguranță și libere de orice resturi.
- În cazul în care operațiunile de descărcare sunt efectuate în condiții de vreme uscată și vânt, antreprenorul va reglementa operațiunile de descărcare astfel încât generarea de praf să fie redusă la minimum sau, de preferință, va efectua operațiunile dimineața devreme, când mediul este umed. Antreprenorul poate utiliza pulverizatoare de apă eficiente în timpul livrării și manipulării materialelor.
- Materialele care au potențialul de a produce praf nu vor fi încărcate la un nivel mai înalt decât bordurile laterale și spate și vor fi acoperite cu o prelată în stare bună.
- Orice deviere necesară pentru trafic în timpul eliminării resturilor va fi prevăzută cu semnale de control al traficului și bariere după discuția cu populația locală și cu permisiunea inginerului.
- În timpul eliminării resturilor, antreprenorul va avea grijă de elementele înconjurătoare și va evita orice deteriorare a acestora.

În timpul eliminării resturilor/materialelor reziduale, antreprenorul va lua în considerare direcția vântului și amplasarea așezărilor pentru a se asigura împotriva oricăror probleme legate de praf. Antreprenorul poate, de asemenea, să ia în considerare utilizarea de ecrane de praf pentru a preveni poluarea cu praf.

PROCEDURA DE URGENȚĂ PENTRU CONTROLUL SCURGERILOR

În cazul în care se produce o deversare, fie prin vărsare, fie prin defectarea echipamentului, trebuie urmată procedura de urgență aplicabilă în caz de deversare, prezentată mai jos.

Procedura de deversare: În cazul unei deversări, revărsări sau eliberări de lichid în cursul de apă (indiferent dacă apa curge sau nu în timpul deversării), trebuie puse în aplicare toate acțiunile practice și posibile în condiții de siguranță pentru a controla situația.

- Oprirea debitului
  - ✓ opriți deversarea în cursul de apă
  - ✓ Opriți echipamentul
  - ✓ Închideți supapele și pompele
  - ✓ Închideți furtunurile
- Îndepărtați sursele de aprindere
Opriți vehiculele și alte motoare
- Nu lăsați torțe, telefoane mobile, vehicule, fumători sau alte surse de aprindere în apropierea zonei. Țineți un extingtor la îndemână, dar păstrați-l la o distanță sigură de sursa potențială de aprindere (dacă se declanșează un incendiu, extingtorul trebuie să fie ușor accesibil).
- Contactați ofițerul de mediu și inițiați intervenția de urgență

- Anunțați șeful de șantier și inginerul de mediu și responsabilul cu sănătatea și securitatea din cadrul contractantului cât mai curând posibil
- Inginerul de mediu al contractantului va analiza situația și va decide dacă sunt necesare servicii de urgență, cum ar fi brigada de pompieri
- Părțile corespunzătoare care trebuie notificate cu privire la deversare sunt: managerul de proiect al contractantului, inginerul autorității prin intermediul responsabilului cu mediul desemnat de acesta, UIP, agențiile de reglementare precum Consiliul de control al poluării, autoritățile municipale, după caz.

Curățarea și eliminarea

- Identificați natura și tipul produsului chimic/combustibilului deversat prin intermediul informațiilor disponibile la fața locului sau de la primul intervenient.
- Consultați fișa cu date de securitate pentru orice instrucțiuni speciale
- Purtați echipament de protecție individuală (EPI), cum ar fi mănuși rezistente la substanțe chimice, cizme de siguranță, ochelari de protecție etc. Căutați trusa de deversare amplasată în tabăra antreprenorului.
- În caz de deversare pe teren, creați un dig pe deversare și folosiți nisip, rumeguș ușor disponibil pentru a reține deversarea. Utilizați tampoane absorbante pentru a curăța deversarea. În cazul unei deversări într-un canal de apă care este uscat, utilizați metoda de mai sus.
- În cazul în care deversarea are loc într-un corp de apă, opriți orice agitare a corpului de apă și puneți material absorbant pentru a îndepărta deversarea.
- Recuperați materialele absorbante contaminate de deversare și folosiți tampoane și depozitați-le în containere pentru "deșeurile periculoase" și depozitați-le în zona de depozitare a deșeurilor pentru eliminare.
- Pentru deversările pe zone neasfaltate, cum ar fi solul, îndepărtați stratul superior de sol din zona contaminată cu o lopată și transferați-l în containerele pentru deșeurile periculoase folosind o găleată.
- În cazul în care oricare dintre EPI-urile dvs. a fost expus la materialul deversat, eliminați-l în siguranță în containerele pentru deșeurile periculoase

Raportarea

- Responsabilul de mediu al contractantului va documenta evenimentul și va prezenta rapoarte inginerului autorității. Inginerul autorității va trimite imediat un raport al incidentului, însoțit de observațiile sale, către UIP și responsabilul de mediu din cadrul UGP.
- Dacă este necesar, clientul va solicita contractantului să imite procesul de raportare către agențiile de reglementare, cum ar fi Consiliul de Control al Poluării.

Revizuirea procedurii

- Biroul de mediu va revizui raportul, va stabili dacă sunt necesare modificări ale procedurilor și va recomanda punerea în aplicare a tuturor modificărilor necesare. De asemenea, acesta va informa conducerea cu privire la un astfel de incident.

ANEXA 7. NOTĂ ORIENTATIVĂ PRIVIND CURĂȚAREA AMPLASAMENTULUI

Degajarea vegetației

- Defrișarea vegetației cuprinde dezhădăcinarea vegetației, ierbii, tufișuri, arbuști, cioate, copaci și puieți cu o circumferință de până la 30 cm, măsurată la o înălțime de un metru deasupra nivelului solului. Activitățile de defrișare trebuie efectuate în afara perioadelor de reproducere/ cuibărit a păsărilor. În cazul în care este vorba doar de curățarea ierbii, aceasta va fi măsurată și plătită separat. Procedura/etapele necesare pentru dezhădăcinarea, patinarea și tăierea arborilor sunt descrise mai jos.

Toți arborii propuși pentru tăiere necesită o autorizație de mediu din partea Agenției de Mediu. Singurele excepții sunt vegetația spontană și arbuștii.

Rădăcinarea vegetației

- Rădăcinile arborilor și ale puieților trebuie îndepărtate până la o adâncime de 60 cm. sub nivelul solului sau 30 cm. sub nivelul formațiunii sau 15 cm sub nivelul subsolului, luându-se în considerare valoarea cea mai mică.
- Toate găurile sau golurile formate ca urmare a îndepărtării rădăcinilor trebuie umplute cu pământ bătut și nivelat.
- Copacii, arbuștii, stâlpii, gardurile, semnele, monumentele, liniile de conducte, cablurile etc. din interiorul sau din vecinătatea zonei, care nu trebuie să fie deranjate în timpul defrișării, sunt protejate în mod corespunzător de către contractant pe cheltuiala sa.

Pichetare și eliminare

- Toate materialele utile obținute în urma operațiunii de defrișare și defrișare vor fi pichetate în conformitate cu indicațiile consultantului.
- Trunchiurile și ramurile copacilor vor fi curățate de membre și vârfurile vor fi stivuite corespunzător în locurile indicate de consultant. Aceste materiale vor fi proprietatea Guvernului.
- Toate materialele inutilizabile sunt eliminate în așa fel încât să nu existe niciun mijloc de trai de a fi amestecate cu materialele destinate construcției.

Tăierea arborilor

- Marcarea arborilor: Copacii cu o circumferință mai mare de 30 cm (măsurată la o înălțime de un metru deasupra nivelului solului) care urmează să fie tăiați vor fi aprobați de consultant și apoi marcați la fața locului.
- Tăierea arborilor: Tăierea arborilor include scoaterea rădăcinilor până la 60 cm. sub nivelul solului sau 30 cm. sub nivelul formațiunii sau 15 cm. sub nivelul subsolului, luându-se în considerare valoarea cea mai mică.
- Umplere: Toate săpăturile sub nivelul general al solului rezultate în urma îndepărtării arborilor, a cioturilor etc. trebuie umplute cu material adecvat în straturi de 20 cm și compactate bine, astfel încât suprafața din aceste puncte să fie conformă cu zona înconjurătoare.
- Dimensionare: Trunchiurile și ramurile arborilor vor fi curățate de ramuri și vârfuri și tăiate în bucăți adecvate, conform indicațiilor consultantului.

- Pichetare: Materialele utilizabile vor fi pichetate în conformitate cu indicațiile specialistului în mediu al consultantului de supraveghere.

Eliminare: Materialele care nu pot fi utilizate sau scoase la licitație vor fi îndepărtate din zonă și eliminate conform indicațiilor consultantului. Materialele reziduale neadecvate nu trebuie amestecate cu materialele de construcție în timpul eliminării

ANEXA 8. LINIILE DIRECTOARE PRIVIND SSM

OHS trebuie să fie supravegheată de personal dedicat OHS cu calificări corespunzătoare.

Obiectivul prezentului ghid este de a oferi orientări cu privire la:

- Principiile cheie implicate în asigurarea protecției sănătății și securității lucrătorilor;
- Elaborarea planurilor de sănătate și securitate

Documentul cheie de referință pentru acest ghid este *Ghidul privind mediul, sănătatea și securitatea (EHS)* al Grupului Băncii Mondiale și ESS 4 al Băncii Mondiale.

1. Principii

Angajatorii trebuie să ia toate măsurile practicabile în mod rezonabil pentru a proteja sănătatea și securitatea lucrătorilor și pentru a asigura și menține un mediu de lucru sigur și sănătos. Următoarele principii-cheie sunt relevante pentru menținerea sănătății și securității lucrătorilor:

1.1 Identificarea și evaluarea pericolelor

Fiecare angajator trebuie să stabilească și să mențină metode eficiente pentru:

- Identificarea sistematică a pericolelor existente și potențiale pentru angajați;
- Identificarea sistematică, în cel mai scurt timp posibil, a noilor pericole pentru angajați;
- Evaluarea periodică a măsurii în care un pericol prezintă un risc pentru angajați.

1.2 Gestionarea pericolelor identificate

Fiecare angajator trebuie să aplice măsuri de prevenire și control pentru a controla pericolele care sunt identificate și evaluate ca reprezentând o amenințare la adresa siguranței, sănătății sau bunăstării angajaților și, atunci când este posibil, pericolul trebuie eliminat. Următoarele măsuri de prevenire și protecție trebuie aplicate în ordinea priorității:

- Eliminarea pericolului prin eliminarea activității din procesul de lucru;
- Controlarea pericolului la sursă prin controale tehnice;
- Minimizarea pericolului prin proiectarea de sisteme de lucru sigure;
- furnizarea de echipamente de protecție individuală (EPI) adecvate.

Aplicarea măsurilor de prevenire și control al riscurilor profesionale ar trebui să se bazeze pe analize complete ale securității muncii (JSA). Rezultatele acestor analize ar trebui să fie prioritizate ca parte a unui plan de acțiune bazat pe probabilitatea și gravitatea consecințelor expunerii la pericolele identificate.

1.3 Formare și supraveghere

Fiecare angajator trebuie să ia toate măsurile practicabile în mod rezonabil pentru a furniza angajaților (în limbile corespunzătoare) informațiile, instrucțiunile, formarea și supravegherea necesare pentru a proteja sănătatea fiecărui angajat și pentru a gestiona situațiile de urgență care ar putea apărea în mod rezonabil în cursul activității. Formarea și supravegherea includ utilizarea corectă a EIP și oferirea angajaților de stimulente adecvate pentru a utiliza EIP.

1.4 Obligațiile generale ale angajaților

Fiecare angajat trebuie:

- Să ia toate măsurile rezonabile pentru a-și proteja sănătatea și securitatea proprie și a colegilor de muncă la locul de muncă și, după caz, a altor persoane aflate în apropierea locului de muncă;

- să utilizeze EIP și alte echipamente de siguranță furnizate, după cum este necesar; și să nu utilizeze EIP sau alte echipamente de siguranță în alte scopuri decât cele direct legate de activitatea pentru care sunt furnizate.

1.5 Îmbrăcăminte și echipament de protecție

Fiecare angajator trebuie:

- Să furnizeze, să întrețină și să pună la dispoziția angajaților EPP necesare pentru a evita rănirea și afectarea sănătății acestora;
- să ia toate măsurile practicabile în mod rezonabil pentru a se asigura că angajații utilizează respectivul EIP în circumstanțele pentru care este furnizat; și
- să ia măsuri la locul de muncă pentru ca EIP să fie curățat și depozitat în siguranță, fără riscul de deteriorare, atunci când nu este necesar.

2. Proiectare

Gestionarea eficientă a aspectelor legate de sănătate și securitate necesită includerea considerentelor legate de sănătate și securitate în timpul proceselor de proiectare într-o manieră organizată, ierarhică, care include următorii pași:

- Identificarea pericolelor pentru sănătate și siguranță și a riscurilor asociate proiectului cât mai devreme posibil în ciclul proiectului, inclusiv încorporarea considerentelor de sănătate și siguranță în procesul de selecție a șantierului și în metodologiile de construcție;
- Implicarea profesioniștilor din domeniul sănătății și securității care au experiența, competența și formarea necesare pentru a evalua și gestiona riscurile pentru sănătate și securitate;
- Înțelegerea probabilității și magnitudinii riscurilor pentru sănătate și securitate, pe baza
  - Natura activităților proiectului, cum ar fi dacă proiectul va implica materiale sau procese periculoase;
  - consecințele potențiale pentru lucrători în cazul în care pericolele nu sunt gestionate în mod adecvat;
- Elaborarea și punerea în aplicare a strategiilor de gestionare a riscurilor cu obiectivul de a reduce riscul pentru sănătatea umană;
- prioritizarea strategiilor care elimină cauza pericolului la sursă prin selectarea unor materiale sau procese mai puțin periculoase care evită necesitatea controalelor de sănătate și securitate;
- atunci când evitarea impactului nu este fezabilă, încorporarea controalelor tehnice și de management pentru a reduce sau minimiza posibilitatea și amploarea consecințelor nedorite;
- pregătirea lucrătorilor și a comunităților din apropiere pentru a reacționa la accidente, inclusiv furnizarea de resurse tehnice pentru a controla eficient și în siguranță astfel de evenimente, în special în ceea ce privește traficul;
- îmbunătățirea performanțelor în materie de sănătate și siguranță printr-o combinație de monitorizare continuă a performanțelor instalațiilor și de responsabilitate efectivă.

3. Documentație

Trebuie pregătit și aprobat un plan de sănătate și securitate înainte de începerea lucrărilor pe șantier. Planul de sănătate și securitate trebuie să demonstreze înțelegerea de către antreprenor a modului de

gestionare a siguranței și angajamentul de a oferi un loc de muncă care să permită desfășurarea în siguranță a tuturor activităților de lucru. Planul de sănătate și securitate trebuie să detalieze măsurile practicabile în mod rezonabil pentru eliminarea sau reducerea la minimum a riscurilor pentru sănătatea, securitatea și bunăstarea lucrătorilor, a contractanților, a vizitatorilor și a oricărei alte persoane care poate fi afectată de operațiuni. Planul H&S trebuie să fie elaborat în conformitate cu Orientările EH&S ale Băncii Mondiale și cu legislația națională relevantă privind sănătatea și siguranța.

4. Formare și sensibilizare

Trebuie luate măsuri pentru a oferi tuturor noilor angajați cursuri de orientare în materie de sănătate și siguranță, pentru a se asigura că aceștia sunt informați cu privire la normele de bază ale șantierului privind munca la/pe șantier, precum și cu privire la protecția personală și prevenirea rănilor colegilor angajați. Formarea trebuie să cuprindă cunoștințe de bază privind pericolele, pericolele specifice amplasamentului, practicile de lucru sigure și procedurile de urgență în caz de incendiu, evacuare și dezastre naturale, după caz. Formarea ar trebui să includă, de asemenea, cursuri de sensibilizare privind HIV/SIDA.

Vizitatorilor nu li se permite accesul în zonele în care pot fi prezente condiții sau substanțe periculoase, cu excepția cazului în care sunt instruiți în mod corespunzător.

5. Echipamentul individual de protecție (EIP)

Echipamentul individual de protecție (EIP) oferă protecție suplimentară lucrătorilor expuși la pericolele de la locul de muncă, împreună cu alte sisteme de control și siguranță ale instalației. Echipamentul individual de protecție este considerat a fi o ultimă soluție care depășește celelalte controale ale instalației și oferă lucrătorului un nivel suplimentar de protecție personală. Tabelul de mai jos prezintă exemple generale de pericole profesionale și tipuri de EPI disponibile pentru diferite scopuri. Măsurile recomandate pentru utilizarea EIP la locul de muncă includ:

- Utilizarea activă a PPE în cazul în care tehnologiile, planurile de lucru sau procedurile alternative nu pot elimina sau reduce suficient un pericol sau o expunere;
- Identificarea și furnizarea de EIP adecvate care oferă protecție adecvată lucrătorului, colegilor și vizitatorilor ocazionali, fără a cauza inconveniente inutile persoanei;
- întreținerea corespunzătoare a EIP, inclusiv curățarea atunci când sunt murdare și înlocuirea atunci când sunt deteriorate sau uzate. Utilizarea corespunzătoare a EIP ar trebui să facă parte din programele de formare periodică pentru angajați
- Selectarea EIP ar trebui să se bazeze pe clasificarea pericolelor și riscurilor descrise anterior în această secțiune și să fie selectate în funcție de criteriile privind performanța și testarea stabilite

4. Monitorizarea

Programele de monitorizare a sănătății și securității ocupaționale ar trebui să verifice eficacitatea strategiilor de prevenire și control. Indicatorii selectați ar trebui să fie reprezentativi pentru cele mai semnificative pericole profesionale, de sănătate și securitate, precum și pentru punerea în aplicare a strategiilor de prevenire și control. Programul de monitorizare a sănătății și securității în muncă ar trebui să includă:

- Inspecția, testarea și calibrarea siguranței: Aceasta ar trebui să includă inspecția și testarea periodică a tuturor elementelor de siguranță și a măsurilor de control al riscurilor, cu accent pe

elementele tehnice și de protecție individuală, procedurile de lucru, locurile de muncă, instalațiile, echipamentele și uneltele utilizate. Inspecția ar trebui să verifice dacă echipamentul de protecție individuală furnizat continuă să ofere o protecție adecvată și este purtat conform cerințelor.

- Supravegherea mediului de lucru: Angajatorii ar trebui să documenteze conformitatea folosind o combinație adecvată de instrumente portabile și staționare de eșantionare și monitorizare. Monitorizarea și analizele ar trebui efectuate în conformitate cu metodele și standardele recunoscute la nivel internațional.
- Supravegherea sănătății lucrătorilor: Atunci când sunt necesare măsuri extraordinare de protecție (de exemplu, împotriva compușilor periculoși), lucrătorii ar trebui să beneficieze de o supraveghere adecvată și relevantă a sănătății înainte de prima expunere și, ulterior, la intervale regulate.
- Formare: Activitățile de formare pentru angajați și vizitatori ar trebui să fie monitorizate și documentate în mod adecvat (curriculum, durată și participanți). Exercițiile de urgență, inclusiv exercițiile în caz de incendiu, ar trebui să fie documentate în mod adecvat.
- Monitorizarea accidentelor și a bolilor. Angajatorul ar trebui să stabilească proceduri și sisteme de raportare și înregistrare:
  - Accidentele de muncă și bolile profesionale
  - Evenimentele și incidentele periculoase

Aceste sisteme ar trebui să permită lucrătorilor să raporteze imediat superiorului lor imediat orice situație care, în opinia lor, prezintă un pericol grav pentru viață sau sănătate. În fiecare lună, antreprenorul trebuie să furnizeze inginerului consultant al clientului date privind instruirile oferite, incidentele de siguranță prevenite și orice accidente, pentru a fi raportate către MPWT. Aceste date trebuie să includă și incidentele legate de orice subcontractanți care lucrează direct sau indirect pentru contractant.

ANR și Banca Mondială vor fi notificate cu privire la orice incident în conformitate cu standardele de mai jos:

Toate incidentele de sănătate și siguranță din clasa 1 și clasa 2 trebuie să fie investigate în mod oficial și raportate ANR și Băncii Mondiale printr-un raport de investigație. Acest raport trebuie să se bazeze pe un nivel suficient de investigare din partea contractantului, astfel încât toți factorii esențiali să fie înregistrați. Lecțiile învățate trebuie să fie identificate și comunicate cu promptitudine. Toate constatările trebuie să facă obiectul unei documentații substanțiale. Raportul de investigație trebuie să includă cel puțin

- Data și locul incidentului;
- Rezumatul evenimentelor;
- Cauza imediată a incidentului;
- Cauza subiacentă a incidentului;
- Cauza principală a incidentului;
- Măsuri imediate luate;
- Factori umani;
- Rezultatul incidentului, de exemplu, gravitatea prejudiciului cauzat, rănirea, deteriorarea;
- Acțiuni corective cu termene clar definite și persoane responsabile pentru implementare;
- Recomandări pentru îmbunătățirea ulterioară.

ANEXA 9. PROCESE-VERBALE ALE CONSULTĂRILOR PUBLICE ESMP

Proces-verbal al reuniunii privind consultările publice pentru SEP, RPF, LMP și ESMP pentru C8

Data	02.02.2024	
Ora	10.00-11.00	
Locație	Satul Napadeni, raionul Ungheni.	
Consulanți/ moderatori	Veaceslav Vladicescu, Nichita Purici	
Nr. de participanți	25	
Subiecte prezentate de consultant (inclusiv PPT)	<ul style="list-style-type: none"> - Informații generale despre scopul documentației pachetului E&S (SEP, RPF, LMP, ESMP pentru C8) - Informații generale despre proiectul propus - Elemente detaliate cunoscute ale proiectului în zona Coridorului 8 - Etapele următoare în cadrul MRCP - Implicarea pozitivă a proiectului în comunitate prin intermediul SIMC-urilor - Impacturi posibile specifice identificate asupra mediului și populației - Măsuri specifice de atenuare propuse. - Mecanismul de soluționare a plângerilor - Datele de contact ale părților interesate (ANR, MIRD, MCS, MF, BM) 	
	Întrebările adresate și/sau propunerile primite din partea participanților:	Răspunsurile / comentariile moderatorilor / consultanților:
1	<i>Cât de lungă va fi perioada de construcție?</i>	De obicei, perioada de construcție este de 1,5-2 ani (două sezoane de lucru). Întregul Proiect va fi de 3,5 ani, deoarece sunt planificate etapa de pregătire, licitațiile internaționale etc.
2	<i>Care este istoria dintre drumul G88 (C8) și autostrada care va veni din Ungheni și va trece prin această zonă spre Chișinău după care spre Odessa. Traseul și cronologia.</i>	Coridorul 8, care trece în mare parte pe G88 și G87, sunt drumuri regionale și sunt incluse în MRCP. Autostrada care va lega România de Moldova și Ucraina (Iași-Ungheni-Chișinău-Odessa) va trece probabil paralel cu acest drum, prin această zonă, dar cu siguranță nu pe acest traseu, deoarece de obicei drumurile de mare viteză ocolesc localitățile, în timp ce C8 le conectează. De asemenea, scopul, structura și lățimea drumurilor sunt diferite. În prezent, Coridorul 8 este deja proiectat și va fi probabil gata în 3 ani din acest moment, iar autostrada va intra abia anul acesta în faza de studiu de fezabilitate și va fi

		probabil gata nu mai devreme de 7-10 ani, nimeni nu poate spune încă exact.
3	<i>Este inclus în proiect și iluminatul stradal? Trebuie să știm că avem proiecte de iluminat în sate, de exemplu în Boghenii Noi, și să nu cheltuim din bugetul local, mai bine așteptăm proiectul de drum.</i>	Da, a fost verificat în proiect și este inclus.
	<i>Stațiile de autobuz existente și deteriorate vor fi reabilitate în cadrul proiectului?</i>	Depinde. Dacă stația de autobuz va fi în același loc, probabil că va fi reabilitată. Dacă este prevăzută în altă locație, vor fi instalate stații de tip nou, cu sticlă organică și un acoperiș modern. Toate stațiile de autobuz vor fi reparate și întreținute de ANR.
	<i>Este posibil să includeți drumul Drujba-Bobletici în proiectul dumneavoastră. Este un drum important care leagă 2 raioane Ungheni și Singerei și piețele locale. Este un drum care a început, dar a fost blocat din anumite motive.</i>	Acest drum local nu este inclus în Proiect. Nu cunoaștem situația lui, Ne vom documenta și la următoarea ședință, vă vom informa. El nu se află la bilanțul ANR.
	<i>Care va fi lățimea drumului în sat și în afara acestuia?</i>	De obicei, carosabilul este de 7 m, trotuarul este de 1,5 m, iar dreptul de trecere poate varia din cauza infrastructurii rutiere (șanțuri, rigole, terasamente etc.)
	<i>Suntem dezamăgiți că în 15 ani acest drum nu a putut fi construit, deși a fost deja proiectat de 3 ori. Suntem deja pesimiști. Satele noastre sunt situate teritorial în zona Cula, o zonă dezavantajată socio-economic declarată de Guvern în 2007. A fost elaborat un plan de acțiune pentru îmbunătățirea situației și nu s-a făcut nimic.</i>	Înțelegem, știm că anumite proiecte pentru dezvoltarea turismului, apă, canalizare și reparația drumurilor prin sate au fost deja susținute de Guvern, Cu toate acestea, suntem încrezători că în acest Proiect cu sprijinul BM, vom putea finaliza îmbunătățirea coridorului 8. Se fac eforturi pentru a realiza acest lucru. Încurajăm participarea reprezentanților din toate localitățile la activitatea SIMC pentru a fi la curent cu noutățile și progresul proiectului și pentru a contribui la realizarea obiectivelor proiectului MRCP.
	<i>Din satul Radeni. Conform proiectului precedent, în 2017 a fost necesară închiderea unei fântâni din sat, care este situația acum. Am înțeles că se circulă.</i>	Așa arată conform proiectului pe care îl cunoaștem și a proiectului tipărit pe care îl avem aici. Vom reveni cu informații mai detaliate la următoarea ședință. Soluția acceptată anterior a fost să mutăm partea aeriană a fântânii puțin mai în spate. O altă soluție a fost construirea uneia noi la 5 metri de drum.
	Concluzie	Acceptarea publică a proiectului - ridicată

Imagini de la consultarea publică.

ANEXA 10. BUNURI AFECTATE DE PROCEDURA DE EXPROPRIERE, PENTRU CARE SUNT NECESARE LUCRĂRI CADASTRALE ȘI URMATE DE PROCEDURI RAP.

Prezenta anexă oferă o analiză narativă și structurată a aspectelor legate de achiziția de terenuri și relocare asociate subproiectelor de infrastructură rutieră G88 (Coridorul 8.1) și G86 (Coridorul 8.2). Scopul este de a rezuma amploarea, tipologia și distribuția spațială a proprietăților afectate și de a descrie modul în care Cadrul politicii de relocare (RPF) a fost aplicat pentru a ghida atenuarea efectelor legate de terenuri și de strămutarea economică. Analiza se bazează pe datele cadastrale și de expropriere furnizate oficial de Administrația Națională a Drumurilor (AND) și de autoritățile locale, acoperind teritoriile administrative ale districtelor Ungheni și Călărași. Constatările prezintă atât o imagine de ansamblu a procesului de expropriere, cât și o examinare detaliată pe coridor, ilustrând amploarea, localizarea și natura absorbției de terenuri necesare pentru implementarea proiectului.

Analiza combinată a coridorului 8.1 (G88) și a coridorului 8.2 (G86) indică un total de 29 de proprietăți private afectate de exproprierea parțială, reprezentând o suprafață totală de 0,3802 hectare. Achiziția de terenuri are loc în două districte administrative - Ungheni și Călărași - și rămâne foarte limitată ca scară în raport cu amprenta totală a proiectului. Nu se anticipează nicio strămutare fizică sau relocare a gospodăriilor. Achiziția de terenuri este liniară, parțială și localizată, corespunzând în principal unor realinieri minore și îmbunătățiri ale siguranței în cadrul sau în imediata vecinătate a dreptului de trecere (ROW) existent.

Achiziția de terenuri este distribuită între mai multe comune, cu o concentrare clară în Boghenii Noi, care reprezintă aproximativ 78% din proprietățile afectate și 43,5% din suprafața totală expropriată:

- Comuna Boghenii Noi: 18 proprietăți afectate, suprafața totală expropriată 0,1572 ha.
- Comuna Condrătești: 1 proprietate, 0,0294 ha.
- Satul Năpădeni: 1 proprietate, 0,0403 ha.
- Nealocat (pe baza unor date incomplete): 3 proprietăți, total 0,1343 ha.

Clasificarea funcțională a terenurilor afectate arată o dominanță a terenurilor agricole, reflectând caracterul rural al zonei:

- Terenuri agricole: 0,2987 ha (78,7% din suprafața totală);
- Terenuri de grădinărit: 0,0567 ha (14,9%);
- Terenuri utilizate pentru construcții: 0,0098 ha (2,7%).

Prin urmare, impactul principal al proiectului G88 se referă la terenurile agricole productive, situate de obicei de-a lungul coridorului rutier.

Subproiectul G86 (Coridorul 8.2) reprezintă o intervenție la scară mai mică, cu 6 proprietăți afectate și o suprafață expropriată totală de 0,0190 hectare.

- Rădeni: 4 proprietăți, total 0,0131 ha.
- Dereneu: 2 proprietăți, total 0,0059 ha.

Toate parcelele expropriate în cadrul G86 sunt clasificate ca terenuri utilizate pentru construcții, indicând un impact situat în interiorul sau în apropierea zonelor construite (intravilan). Acest lucru reflectă intervențiile tehnice localizate ale proiectului - probabil legate de îmbunătățirea accesului sau de ajustări minore ale intersecțiilor, mai degrabă decât de lărgirea extinsă a drumurilor.

Pentru coridoarele G88 și G86, FPR asigură conformitatea cu ESS5 al Băncii Mondiale și cu legislația națională privind exproprierea prin furnizarea de proceduri clare pentru: evitarea și minimizarea achiziției de terenuri prin optimizarea proiectării; identificarea și documentarea persoanelor și bunurilor afectate; compensarea tuturor pierderilor la costul de înlocuire integral; asigurarea transparenței, consultării și gestionării plângerilor. Prin inginerie atentă și coordonare cadastrală, deplasarea economică a fost redusă la minimum. Utilizarea părții carosabile existente și microajustările în aliniament au limitat impactul la benzi înguste de pe marginea drumului, evitând orice relocare fizică.

Pentru a pune în aplicare principiile FPR, se va pregăti un plan de acțiune pentru reinstalare (RAP) specific pentru Coridorul 8, pentru a aborda toate impactul confirmat asupra terenurilor și bunurilor. RAP va: confirma și valida impactul cadastral printr-un studiu de măsurare detaliat (DMS); identifica persoanele afectate de proiect (PAP), inclusiv proprietarii de terenuri, utilizatorii și grupurile vulnerabile; stabili compensațiile pentru terenuri, culturi, plante perene și active auxiliare (garduri, linii de irigații etc.); să stabilească dispoziții privind drepturile în conformitate cu ESS5 și cu legislația moldovenească; să prevadă un mecanism de restabilire a mijloacelor de subsistență în cazul pierderilor de venit; să instituie un mecanism de soluționare a plângerilor (GRM) accesibil la nivel local; să includă un buget, un calendar de punere în aplicare și indicatori de monitorizare. Nu vor începe lucrări civile pe nicio secțiune afectată până când toate plățile compensatorii și restaurarea activelor nu sunt finalizate și verificate de ANR și de Banca Mondială.

Utilizarea actuală a terenurilor din zonele expropriate.

Nr. ord.	Suprafața totală, ha	Suprafața expropriată, ha	Utilizarea actuală a terenurilor
<i>Coridor 8.1</i>			
1	0.25	0.0177	Agricolă
2	0.09	0.0058	Agricolă
3	0.08	0.0010	Agricolă
4	0.08	0.0147	Agricolă
5	0.08	0.0075	Agricolă
6	0.08	0.0147	Agricolă
7	0.16	0.0147	Grădină
8	0.48	0.0923	Agricolă
9	0.06	0.0227	Grădină
10	0.06	0.0193	Grădină
11	0.30	0.0038	Pentru construcții
12	0.08	0.0060	Pentru construcții
13	0.33	0.0072	Pentru agricultură
14	0.33	0.0143	Agricolă
15	0.33	0.0118	Agricolă
16	0.33	0.0093	Agricolă
17	0.33	0.0074	Agricolă

18	0.33	0.0062	Agricolă
19	0.33	0.0058	Agricolă
20	0.33	0.0041	Agricolă
21	0.39	0.0092	Agricolă
22	0.36	0.0294	Agricolă
23	1.38	0.0403	Agricol
<i>Coridor 8.2</i>			
1		0.0016	Pentru construcții
2		0.0065	Pentru construcții
3	0,33 hectare	0.0031	Pentru construcții
4	0,28 hectare	0.0019	Pentru construcții
5	0,32 hectare	0.0045	Pentru construcții
6	0.3773	0.0014	Pentru construcție